

T.C.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

TÜRKİYE'DEKİ POP MÜZİK AKIMLARININ KÜLTÜREL ÇÖZÜMLEMESİ

Hazırlayan

FIRAT KUTLUK

Yöneten

Doç. TURGUT ALDEMİR

İZMİR

1994

Ülkemizdeki pop müzik akımları üzerine şimdiye değin bir çalışma yapılmamasının kimi klasik nedenleri olduğunu varsayıyorum. Bunların birincisi, genelde müzik türlerinin tarihsel ya da toplumsal boyutlarıyla ilgili yeterince çalışmayla karşılaşmamamız. İkincisi, popüler kültürü her zaman gözardı etmemiz ve böyle bir konunun araştırmaya bile değmeyeceğini düşünmemiz, üçüncüsü ise pop müziğin araştırma konusu olabileceğini onaylamamıza karşın ülkemizdeki konumunun yetersizliğini öne sürmemiz.

Batı, pop müziğin önce tarihini yazdı. Müziğin 19. yüzyıla uzanan köklerinden rock'n roll'a uzanan yola, 1960'lardaki radikal değişimlerden 1970'lerdeki yeni estetik boyutlara değin türün en ince ayrıntısı saptandı. Sonra işin toplumsal boyutu devreye girdi. Bu müziğin oluşumunda toplumun belirleyiciliği araştırıldı, tartışıldı. Gençlik hareketleri incelendi. Türün kabaca her on yılda bir kimlik değiştirmesindeki etkenler ele alındı. 1980'li yıllarda ise popüler kültür kavramı gözdeleştirdi ve önemli müzik yazarları ortaya çıktı. Şimdilerde ise isimler üzerine çalışılıyor. Yani biri kalkıp "Protest Müzik ve Bob Dylan" başlıklı bir doktora çalışması yaparken, bir diğeri de "Bob Marley'in Pop Müzik Üzerindeki İşlevi" başlıklı çalışmayı yapıyor. Batı kaynaklı rock ya da pop müzik araştırmalarında "Vietnam", "Televizyon", "Çizgi Roman Kültürü" ya da "Uyuşturucunun Pop Müzikteki Yeri" gibi alt başlıktan yadırgamıyorum artık.

Ülkemizde ise bu alanda yapılan çalışmalar [daha doğrusu yapılmayan çalışmalar] ortada. Yine de batı pop müzikleriyle ilgili çeviri kitapların sayısı son yıllarda bir hayli arttı. "Bob Dylan", "Bob Marley", "Pink Floyd" ve hepsini burada sayamayacağım birçok isim ya da toplulukla ilgili biyografik ve parça sözlerine yer veren çalışmalar [çeviriler] yapıldı. Ayrıca özellikle son üç yıldır Türk pop müziğinin gerek endüstriyel anlamda gerekse iletişim araçlarında olağanüstü ilgi gördüğü bir gerçek. Ama kimse Türkiye'deki pop müzik tarihini yazmadı. Yazmadı mı yazmaya mı değer bulmadı onu artık tartışmıyorum.

Tezin girişini batının pop müzik tarihi oluşturdu. Bunun tek amacı, çıkış noktasını ve nedenlerini bilmediğimiz bir türün ülkemize yansıma biçimini ve gelişmesindeki etkenleri kavramada güçlük çekilmemesi. Bu alanda dilimizde yayınlanmış yetersiz bir çalışmanın dışında kaynak yok [Bu çalışmanın bittiği sıralarda ardarda iki çeviri yayınlandı. Bunların ilki Denselow'un **Müzik Bittiği Zaman**, ikincisi ise Hatch- Millward ikilisinin **Blues'dan Rock'a Pop Müziğin Analitik Tarihi** başlıklı yapıdan. Her iki kaynağın künyesi de kaynakça bölümünde verilmiştir].

Çalışmamda yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Doç.Turgut Aldemir'e, konu üzerinde sıkça "muhabbet" ettiğimiz Serhat Durmaz'a, [Serhat'a bir teşekkür borcum da bana yaptığı 24 saat bilgisayar danışmanlığından], okyanus ötesinden gönderdiği kaynaklarıyla Yetkin Özer'e, tezin kağıt üzerindeki son şeklini almasındaki katkılardan ötürü İbrahim

Yükselsin'e teşekkür ederim.

Alanında ilk çalışma olmasının getireceği eleştirileri biliyor ve bekliyorum. özellikle alabildiğince öznel olmam şaşırtıcı gelebilir ama bunun bu tip çalışmalarda olması gerektiğine inanıyorum. Bundan sonra yapılacak çalışmalara önayak olması en büyük dileğim.

Aralık 1993 İzmir

Fırat Kutluk

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	1 – I I
İÇİNDEKİLER	III
GİRİŞ: Popüler Müzik	1-12
1. BÖLÜM: Türk Pop Müziği Tarihine Genel Bir Bakış	13-46
2. BÖLÜM: Bülent Ortaçgil	47-50
Mazhar-Fuat-Özkan	51-53
Fikret Kızılok	54-56
Özdemir Erdoğan	57-60
Özdemir Erdoğan ile Yapılan Görüşme	61-69
3. BÖLÜM: Türk Popunda Protest	70-82
Günümüzde Yayınlanmakta Olan Pop Müzik Dergileri	83-87
Soner Olgun ile Yapılan Görüşme	88-94
SONUÇ	95-97
KAYNAKÇA	98-100

EK: PLAKLAR

101-125

ÖZET

126-127

ÖZGEÇMİŞ

128-129

..

POPÜLER MÜZİK*

Popüler müzik teriminin kullanımı genelde 1800’lerde A.B.D.’nde gelişmeye başlayan “Tin Pan Alley” dönemini ve 20. yüzyıl başlan Avrupa’sını kapsar. Toplumsal geçmişe bakıldığında müziğin daha önceki dönemlerde oluşmaya başladığı izlenir. Bu açıdan terimin kimi zaman daha geniş anlamda 19. yüzyılda endüstrileşmenin başlamasıyla birlikte ele alındığı görülür. Kuşkusuz bu dönemde gelişmeye başlayan orta sınıfın beğenisi ve ilgisi de belirleyicidir. Dağar, komik opera örneklerini ve dans müziğini kapsar ve daha özel bir adlandırmayla “hafif müzik” adıyla da anılır [İng: light music, Alm: unterhaltungsmu- sik]. 19. yüzyıl boyunca dağarını genişleten popüler müziğin özünde müzik kuramı ve teknikleri konusunda çok az bilgisi olan ya da hiç olmayan geniş yığmlarca anlaşılabilmesi, hatta

yorumlanabilmesi yatar. Sonuçta müzik “belirgin ezgilerden [genelde vokal] oluşan, yalın ve sınırlı bir uyumsal eşliği olan parçalar” biçiminde tanımlanabilir. Bağdar ve yayıncı endüstrisi oluşmaya başladıktan sonra popüler müziğin tecimsel kaygılarla sömürülmeye başlandığı ve belirli emik, toplumsal ve yaş gruplarına yöneldiği görülür. 20. yüzyıl boyunca popüler müziğin alanı çok daha genişler ve yayılır. Geleneksel Avrupa biçimleri Kuzey Amerika’da gelişir ve 1960’ların sonunda ortaya çıkan sentez, [belki karışım demek daha doğru olur] tüm dünyada güçlü batı etkileri ve küçük değişikliklerle egemenliğini ortaya koyar.

19. yüzyılın kültürel açıdan sınırlı endüstri toplumunda müzik ortak bir dil haline gelir. Birbiri ardına verilen dinletiler, çalgısal ustalığın gelişmesi, bağdarların ve ses ustalarının etkinliklerini arttırması ve toplumun öndegelen isimleri olması, yeni konservatuvarların açılması ve buradaki eğitim yöntemlerinin işçi sınıfına yönelik bir biçimde yeniden düzenlenmesi gibi belirgin noktalar oluşur. Tüm bunlar da etkin bir nota basım endüstrisinin gelişmesine yardımcı olur çünkü mekanik piyano, gramafon, pikap ve teyp gibi araçların bulunuşuna değin müzik yapmanın tek yolu basılı nota kağıtları olmuştur. . Beethoven’ın piyano sonatları, Chopin’in valsleri ve Mendelssohn’un çılgırları dönemin en çok aranan yaratılan.

Charles Hamm’in The New Grove Dictionary of Music and Musicians’m 15. cildinde yer alan “Popular Music” maddesinden çevrilerek özetlenmiştir.

19. yüzyıl öncesinde dans iki sınıfa ayrılır. Oldukça küçük bir çalgıcı topluluğu eşliğinde halkın yaptığı yerel danslar ve sarayda ya da aristokratların evlerinde orkestra eşliğinde yapılan danslar. 19. yüzyıl başlarında Viyana’da iki büyük dans salonu açılır: **Sperl** [1807] ve **Apollo** [1808]. Halkın içki içip dansedebileceği yerler olan bu salonlarda yapılan galop ve kontradans gibi türler kısa sürede yerlerini tümüyle valse bırakırlar. Ortaya çıkan vals bağdarların yanı sıra dans müziklerinden oluşan dinletiler düzenlemeye başlar.

19. yüzyılın belirgin özelliklerinden biri de operetin en gözde türlerden biri olması ve Offenbach, J. Strauss, Lecocq ve Sullivan gibi bağdarların gözdeleşmesi. Dinleti dağarları da bu dönemlerde hayli ilginç. Sözgelimi Beethoven sinfonilerinden kimi bölümler, Rossini operalarından ariyalar, hatta dans orkestralarının Wagner çalmaları bile olağan. Yüzyılın

sonlarında Paris'te **Moulin Rouge** [1889] ve **Casino de Paris** [1891] gibi yerlerin açılması da yeni bir popüler türün doğuşunu hazırlar: Müzikli komedi.

Tin Pan Alley Dönemi:

19. yüzyılın son 15 yılında New York popüler müziğin merkezi konumundadır. Yeni bir nota yayıncısı kuşağı yetişmekte, ne tip parçaların iş yapacağı konusunda araştırmalar yapılmakta ve bağdarlar bu yönde ürün vermektedirler. Bu ürünler önce potansiyel bir dinleyici kitlesi üzerinde denenmekte, daha sonra piyasaya sunulmaktadır. 19. yüzyılın sona erdiği yıllarda kentin önemli yayıncılarının çoğu 28. Caddede yerleşmişlerdir. **Tin Pan Alley** adını taşıyan cadde, Amerikan popüler müziğinin tarihine damgasını vurmuş, bu dönem müziği de aynı adla anılmıştır. Bu yıllarda vodvil, minstrel show'nun yerini almış, en gözde sahne türü olmuştur. Vodvillerdeki gözde parçaların satışı, bu müzikle nota yayıncılarının ilişkilerini daha da sıklaştırmıştır.

Tin Pan Alley döneminin ilk çeyreğinde tecimsel açıdan da başarılı olan önemli parçalar üretilmiştir. Charles K. Harris'in beş milyondan fazla satan "After The Ball" [1892], yine çok satan parçalardan Harry Dacre'nin "Daisy Bell" [1892], Charles B. Ward'ın "The Band Played On" [1895], Maud Nugent'in "Sweet Rosie O'Grady" [1896], George Evans'ın "In The Good Old Summertime" [1902], George M. Cohan'ın "Give My Regards To Broadway" [1904], dönemin gözde parçalarından. Tüm bu parçaların sözleri A.B.D.'nin ne denli barışsever, mutlu ve verimli bir ülke olduğunu, köy yaşamından kent yaşamına geçişin kolaylaştığını anlatır. A.B.D. tarihinin en mutlu ve en az sorunlu dönemlerinin 1900'ler olduğu görüşünün temelinde bu parçaların sözleri yatar. Ancak TPA'ı parçaların satışı ilgilendirmektedir, toplumsal sorunların çözümü değil. Bunun da tek yöntemi halka yaşamın güçlüklerinden ve tatsız gerçeklerinden arınmış parçalar sunmaktır.

Müzikal yapısı oldukça yalın olan bu parçaların ezgileri bakışık ve yedisektir. Bağdarların ezgilerin kolayca akılda kalabilmesi için sekilemeyi sıkça kullandıkları görülür. Parçalar 16 ya da 32 ölçülük kalıplarda yazılır. Dönemin belirgin özelliği, popüler müzik bağdarlarının uluslararası sanat müziği tekniklerinden ve biçimlerinden yararlanmasıdır. Sözgelimi Bishop ve Russell gibi isimlerin ezgileri Rossini, Bellini ve Mendelssohn'un

müziğiyle benzerlikler gösterir. Ancak 19. yüzyılın ortalarından sonra durum değişir. Artık popüler müzik örnekleri Verdi, Chopin ya da Wagner'deki ezgisel çeşitliliği yakalayamamakta, Harrigan-Braham parçalarının müzik diliyle ağırbaşlı müzik arasındaki uçurum gittikçe derinleşmektedir. 20. yüzyıl başlarında bu uçurum daha da büyür. Artık popüler parçaları Debussy, Stravinsky, Schönberg ya da Ives'in yaratılarıyla karşılaştırma olanağı kalmamıştır. Bunun en büyük nedeni uluslararası sanat müziğinin sürekli gelişmesi karşısında popüler müziğin statikliğini korumasıdır.

20. yüzyıl başları ragtime'm yükselişine tanık olur. Aslında tür 19. yüzyılın sonlarında Thomas M. Turpin ve Scott Joplin'in basılan ragleriyle bilinmekteydi ama moda haline gelmesi ve A.B.D. dışına taşması, 20. yüzyıl başlarında gerçekleşir.

Birinci dünya savaşı sonrasında vodvil, operet, revü ve müzikli komedi gibi türler hala gözdeliklerini korumaktadır. Piyano üreten Amerikan firma sayısı yüzün üzerine çıkmış, bunun sonucu hemen her ailenin evine piyano girmiştir. 1927 yapımı "The Jazz Singer" fiimiyle popüler müzik ve film endüstrisi arasında sıkı bir bağ oluşmaya başlar. 1929 yapımı "Broadway Melody", ilk başarılı müzikal film kabul edilir.

1914 Şubat'mda toplanan **Amerikan Bağdarlar Yazarlar ve Yayıncılar Derneği** [ASCAP], telif haklarını görüşür ve başarılı uygulamalar sonucu ülkenin eğlence yaşamında etkin bir yere gelir. Birinci dünya savaşı sırasında tek-tük yazılan savaş parçaları [George M. Cohan'ın "Över There" 1917, ve Richard A. Whiting'in "Till We Meet Again" 1918 gibi] savaş sonrasında devam etmez ve yerlerini tıpkı daha önce olduğu gibi gerçek dünyadan uzak, ortasıınıf beyaz Ame- rikalı'ya seslenen romantik parçalara bırakır.

TPA ürünleri ve felsefesi, Amerikan popüler müziğini 20. yüzyılın ilk yansında tümüyle egemenliği altına alır. Ancak daha sonra oluşan yeni dinleyici kitlesi ve yeni biçimler, TPA'ı tarihe gömer ve 1955 sonrası radikal yenilikler yeni bir dönemi haber verir.

Country:

A.B.D.'nin güney ve batısında yer alan geniş kırsal kesimlerde halkın büyük çoğunluğunu İngiliz ve İskoç göçmenler oluşturmaktaydı. 20. yüzyıla değin Amerikan

kentlisinden kendini soyutlayan bu kesimin müziğinde ikisi dünyasal ikisi de dinsel olmak üzere dört ana tür görülür. Dünyasal türlerin ilkinin tarihsel ya da mitolojik bir kahramanın konu edildiği baladlar oluşturur. Eşliksiz söylenen bu parçalar, 20. yüzyılın başlarında gitar, keman ve banço ile eşlenmeye başlar. İkincisi ise çalgısal müzik eşliğinde yapılan hompipe ve jig gibi danslardır. Burada da çalgılar gitar, fiddle ve bançodur. Dinsel türlerde de karşımıza ilk çıkan ilahiler ve spirituallardır. İkincisini ise gospellar oluşturur.

Tüm bu türler 1920'lerin başlarında radyolardan yayınlanmaya başlar ve plak şirketlerinin de ilgisini çeker. Ancak country müzik kentli Amerikalı'nın ilgisini çekmez hatta alay konusu yapılır. Bu dönemin belirgin isimleri The Carter Family, Jimmie Rodgers, Gene Autry, Roy Acuff ve Hank Williams'dır. Tür, 1930 ve 40'larda hala kentli dinleyici tarafından kabul edilmemekte ancak country ve kent popüler müziği arasındaki ayrım da başlangıçtaki denli büyük görünmemektedir artık.

Cazın-Büyük Orkestraların Etkileri:

Geleneksel Anglo-Amerikan müziğinin tecimselleşmesi sırasında radyo ve plak endüstrisi yeni ve geniş bir alan daha keşfeder: Siyah Amerikalıların müziği. Mamie Smith'in 1920 yılındaki "That Thing Called Love" ve "You Can't Keep A Good Man" plağını birbiri ardına çeşitli caz, blues ve gospel plakları izler. 1930'lann başlarındaki büyük orkestra düzenlemecilerinin çoğu, müzik eğitimi almış ve uluslararası sanat müziğini bilen insanlardan oluşmaktaydı. Detroit'den **Casa Loma Orkestrası**, ilk başarılı beyaz büyük orkestra olarak kabul edilir. Gene Gifford'un düzenlemelerini çalan topluluğu Fletcher Henderson düzenlemeleri çalan **Benny Goodman Orkestrası** izler. Beyaz müziğini başarıya ulaştıran diğer isimler de şöyle sıralanabilir: Artie Shaw, Woody Herman, Harry James, Glenn Miller, Tommy ve Jimmy Dorsey. Swing olarak adlandırılan bu tür, TPA ve caz arasında bir yerdedir. Siyah orkestralar içinde de Duke Ellington, Count Basie, Jimmie Lunceford ve Benny Carter sayılabilir.

20. yüzyılın ilk yansındaki Amerikan popüler müziği biçemi uluslararası bir nitelik kazanır. Amerikalı bağdarlann parçaları Avrupa'da tanınmaya başlarken aynı şey Avrupalı bağdarlann parçaları için de geçerli olur. İkinci dünya savaşından oldukça güçlü bir şekilde

çıkan A.B.D., idealleri ve kültürüyle dünyanın birçok yerini egemenliği altına alır: Amerikan filmleri, Amerikan popüler müziği, Amerikan radyoları.

Avrupa plak endüstrisinin gelişmeye başlamasıyla birlikte kıtanın birçok ülkesinde ulusal pop müzik yarışmaları düzenlenmeye başlar. [İtalya’da RAI destekli San Remo gibi-1951]. **Avrupa Yayın Birliği’nin** [EBU] düzenlediği Eurovision ise ilk kez 1956 yılında gerçekleştirilir. Az da olsa kimi ulusal nitelikler taşıyan bu parçaların çoğunda TPA ve film parçaları hala etkinliklerini hissettirmektedir.

Rock’n Roll [Oluşum]:

ikinci dünya savaşı sonrası ve sonrasında Amerikan toplumsal yaşamında köklü değişiklikler görülür. İş ve daha iyi bir yaşam amacıyla kırsal kesimlerden kentlere büyük bir göç başlar. Büyük kentler kısa sürede kendi, kültürleriyle birlikte geniş bir country ve siyah müzik dinleyicisi oluşturan köylü beyazlar ve güneyli siyahlarla dolar. Başlangıçta bu iki tür arasındaki iletişim oldukça sınırlı kalır. Kent rad- yolunun çoğu TPA müziği çalmaya devam ederken siyahlar beyazların adım atmadığı barlarda ve dans salonlarında çalarlar. Yine de bu müziği dinleyen beyazlar ve bu türün örneklerini satan plak mağazaları da yok değildir.

Beyaz kent müziği TPA geleneğinde balad biçimi parçaları üretmeye devam eder. Parçalar biraz hızlanmış ve yeni yönelişler söz konusudur. Vokal tekniğini siyahlardan öğrenmiş olan Frankie

Laine, yeni ve sert tekniğiyle “Mule Train”de [1949] adını duyurur. Dönemin belirginleşmeye başlayan diğer isimleri Tony Bennett, Dinah Shore, Frank Sinatra, Eddie Fisher, Perry Como ve Nat King Cole’dur.

Erken Rock’n Roll:

Popüler müzik terimini sarsan ve tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilen rock’n roll’un ilk örneği, 1955 yılında Bili Haley ve **Comets’in** “Blackboard Jungle” adlı filmde söyledikleri “Rock Around The Clock” adlı parçadır. A.B.D.’nde kısa sürede ünlene ve Avrupa’ya da sıçrayan parça, aslında türünün ilk örneği değildir. Yine aynı isimlerin 1953’de söylediği “Crazy, Man, Crazy” ve “Dim, Dim the Lights”, **Crows’un** söylediği “Gee”,

Midnighters'ın söylediği “Work With Me Annie”, Joe Tumer'm söylediği “Shake, Rattle and Roll” ve **Chords'un** söylediği “Sh-boom” [tümü 1954'de] aynı biçimde olan parçalardı. 1955'de yeni olan, büyük plak şirketlerinin bu müziğin Amerika ve Avrupa'daki tecimsel potansiyelini keşfetmeleri idi. “Rock'n and Roll” terimini bir disc-jokey olan Alan Freed [1922-1965] bulmuştu [1951]. Müzik endüstrisinin ikinci dünya savaşından sonra yavaşça kavradığı olay, anne ve babalarının dinledikleri şeylerden daha farklı şeyler isteyen genç kuşağın potansiyel gücüydü.

Bili Haley beyazdı ve bir country müzikçisiydi. Rock Around the Clock gibi ilk rock parçaları rhythm and blues biçimindeydi. Rock'n Roll'daki ilk başarılı siyah plakları da şöyle sıralayabiliriz: “Maybelle- ne” [Chuck Berry], “Tutti Frutti” [Little Richard], “Bo Didley” [Bo Didley].

En ünlü rock'n roll seslendiricisi Elvis Presley'di. İlk plağını 1954'de Memphis'de bir country şarkıcısı olarak yapan Presley, ertesi yıl **RCA Victor** plak şirketiyle anlaşır ve 1956'ların başlarında yaptığı “Heartbreak Hotel” ile büyük başarı kazanır. Bunu izleyen “Hound Dog” ve “Love Me Tender” [1956], “Jailhouse Rock” [1957], “Don't” [1958], “It's Now Or Never” [1960] gibi parçalar, Elvis Presley'i doruğa çıkarır. Tümü hızlı, 12 ölçülük blues kalıbında yazılan ve Presley'in kendi gitarıyla eşlediği parçalardan oluşan bu örnekler, bir anlamda siyah ve beyaz müziğin bir karışımıdır. Farklı olan, Presley'in dinamik kişiliği, söyleme tekniği ve tüm diğer beyaz şarkıcılardan daha seksi bir görünüm çizmesidir. Rock'n Roll tarihinin en parlak tecimsel başarısını Elvis Presley gösterir: şarkıcı, film oyuncusu ve milyonlarca gencin idealinde yaşattığı bir tip olarak. Sözleri ve davranışları sürekli basma konu olan Presley, popüler müziğin bu yeni döneminde bir semboldür.

1955'deki bu müthiş rock'n roll atağını izleyen on yıl içinde kimi farklı biçimler ortaya çıkar. Dönemin Little Richard, Bo Diddley, Berry ve Fats Domino gibi en iyi siyah şarkıcıları rhythm and blues biçiminde söylemeyi sürdürürlerken, Presley, Jerry Lee Lewis, Buddy Holly, The Everly Brothers, Haley ve The Big Popper gibi güneyin country müzik kökenli beyazlar da, beyaz country müziği ile rhythm and blues'tan bireşme sentezi kullanıyorlardı. Kimi siyah gruplar da [Drifters, The Penguins, The Coasters, The Spaniels ve The Clovers gibi]. Daha ağır, tartımı biraz daha geride düşünen ve sözleri seksten çok duygusallığa yer

veren, 12 ölçümlük blues kalıbı yerine TP A döneminin geleneksel AABA ya da ABAB kalıbını kullanan gruplar olarak belirginleşiyorlardı. 1957'den sonra yeni bir rock'n roll biçimi görülmeye başlandı. Bu biçimin öncüleri de güneyli olmayan ve müzik geçmişleri beyaz kent müziğinde yatan Bobby Darin, Pat Boone, Dion, Paul Anka ve Ricky Nelson gibi isimlerdi. Oldukça yumuşak, çok daha ağır ve kimi yerleşmiş rock'n roll parçalarının "kibar" versiyonlarını yorumlayan bu kümenin de kökleri TPA geleneğine bağlıydı. Bu isimlerle biraz canlanan TPA, rock'n roll ile tekrar savaşılmaya hazır gibi göründüyse de rock'n roll tüm özellikleriyle popüler müzikten çoktan ayrılmış ve her yeri sarmaya başlamıştı bile.

Dünyanın Tepkisi:

Rock'n Roll ile birlikte müzik endüstrisi sonunda gençliğin ve üniversite öğrencilerinin inanılmaz potansiyelini keşfetmişti. Anne ve babaların tüm olumsuz tepkilerine karşın. Eski kuşakların bu müziğe bakışı belliydi: kaba, gürültülü, geri zekalı, seksi açıkça konu edinen... 1950'lerin A.B.D. ve Avrupa'sında seks birçok kişi için müziğe konu bile olamazdı. Tepkiler her yerde aynıydı. Aileler çocuklarına bu tür müziği dinlemelerini yasakladı. Kilise adamları her fırsatta rock'n roll'la savaştı. Radyo istasyonları yayınlarını durdurmaları için baskılarla karşılaştı. Tüm bunlara rağmen yoluna devam eden rock'n roll, kısa sürede Avrupa'ya ulaştı. 1956'nın başında **Lüksemburg Radyosu** ve **BBC**'nin Haley, Presley ve Berry'nin parçalarına sıkça yer verdiği görüldü. Bunları diğer radyo istasyonları izledi. Rock'n Roll artık belirli bir yaş grubunun ortak müzik dili olmuştu. "Rock Around The Clock" filmi Avrupa'da büyük ilgiyle karşılandı. Filmin aynı adı taşıyan parçası, İngiltere'de bir milyon üzerinde satan ilk plak ünvanını elde etti. Türün Avrupa'da bu denli ilgi görmesinin nedenleri A.B.D.'nden farklı değildi.

İngiltere:

İngiltere'deki ilk rock dalgasında doğal olarak AmerikaTı seslendiriciler ve bağdarlar etkindi. Ancak 1960'lardan sonra İngiliz pop grupları ortaya çıkmaya başlar ve bu tarihten sonra İngiliz popu dünya üzerindeki yerini alır. Tommy Steele, ilk başanlı İngiliz rock şarkıcısı olarak gösterilir. Onu Cliff Richard izler. Amerikan etkileri açıkça görülen bu isimlerden sonra özgün İngiliz grupları belirmeye başlar [Rolling Stones, Herman and the

Permits, The Dave Clark Five, Gerry and the Pacemakers...]. Amerika’hlarla boy ölçüşebilecek düzeye gelen ve kısa sürede dünyaya adını duyuran ilk İngiliz topluluğu ise **Beatles** olur. Topluluğun 1962 yılında yaptığı “Love Me Do”, ilk önemli ürünleridir. İlk albümleri “Please Please Me” [1963], İngiltere’de altı ay boyunca en çok satan plak olur. 1964’deki “I Want To Hold Your Hand”, iki haftada A.B.D.’nde en üst sıraya çıkar. 1964 yılının A.B.D.’nde satılan toplam plakların % 60’ını Beatles plakları oluşturmaktadır ve topluluğun aynı yılın Şubat ayında gerçekleştirdikleri A.B.D. turnesi, o yılların en önemli olaylarından sayılır.

Charles Hamm, Beatles’m bu olağanüstü başarısını salt müzikle anlatmanın kolay olmayacağını söylüyor. Çünkü başlangıçta diğer birçok isim ya da gruptan farklı olmadığını savunuyor. Genelde 4/4 Tük yazan, rock’n roll’un klasik birlikteliğini [solo gitar, ritm gitar, bas gitar ve davul, kimi zaman piyano ya da org] gösteren, şarkıları AABA ya da AB AB kalıbında olan [12 ölçülük blues kahbı yerine], sözleri çoğunlukla aşkı işleyen, genelde yüksek seslerde dolaşan, klasik I-IV- V uygulamalarına yer veren topluluğun en önemli özelliği, yalnızca gençlerce değil, aileleri tarafından da beğenilmeleri idi. Başarıydılar çünkü alışılmış müzik öğelerini kullanıyorlardı. Lennon, McCartney ve Harrison’un yazdığı ezgiler ve sözler diğerlerinin ürünlerine benziyorlardı ama kuşkusuz çok daha iyiydiler.

Folk Müziğin Uyanışı:

1930 ve 40’lann Amerika’sında bir avuç müzisyen, kariyerlerini Anglo-Amerikan yerel şarkılarını düzenleyip söyleyerek edinmişlerdi. Belirli bir dinleyici kitleleri vardı ve plakları kimi zaman oldukça popüler oluyordu. Daha sonraları Woody Guthrie, Leadbelly ve Pete Seeger gibi isimlerin aynı yapıyı kullanarak müzikte politik bir hareket başlattıkları görülür. Amerikan toplumunun liberal kesimine ve üniversite gençliğine seslenen bu isimler, toplumdaki kimi aksaklıkları ve kötü koşulan dile getirmeye başlar. Almanac Singers’in üyeleri olan Seeger ve Guthrie’nin parçaları geleneksel havalara dayalı, country biçeminde söylenen, gitar, banço ve ağız armonikasıyla eşlenen parçalardı.

Folk müziğin uyanışı Minnesota’lı bir gencin: Bob Dylan’m New York’a gelişi ile çabuklaştı. Önceleri diğerlerinin parçalarını söyleyen Dylan, 1961’de çıkardığı “Bob Dylan”

albümüyle ve aynı yıl Camegie Hall’da verdiği dinleti ile adını duyurmaya başladı. Hemen ardından ünlü “Blowin In The Wind” geldi ve kısa sürede popüler folk müziğin en belirgin isimlerinden biri oldu. Kendi gitarı ve ağız armonikası ile söyleyen Dylan, kendine özgü vokal biçemi ve country ile rock’n roll’u kaynaştırması ile dikkat çeker. Sözlerdeki ustalığı onu aynı zamanda usta bir şair olarak da tanıtır. Az önce sözü edilen folk müziğin eski ustaları Bob Dylan’ı hiçbir zaman kendi hareketlerinin bir üyesi olarak görmese de Dylan onların başaramadığını başarmış ve milyonlarca insana Anglo-Amerikan geleneğinde yazdığı ve Amerikan toplumuna açık bir protesto niteliğindeki parçalarını dinletmişti. Aslında politik olmaktan her zaman kaçınmış ama parçaları 1960’ların Amerikan yaşamını oldukça etkileyen genç kuşak politik şarkıcılarla sıkça söylenmiş ve onları yönlendirmişti [Joan Baez, Phil Ochs, Tom Paxton, Gordon Lightfoot ve Judy Collins gibi].

Aslında bu yıllarda folk müziğin diğer bir kolu da yerleşmeye başlamıştı. Başını Peter, Paul and Mary’nin çektiği bu akımda yalnızca geleneksel otantik ezgiler kullanılıyor, usta vokaller ve eşlikler yer alıyordu. Topluluğun 1963’de Dylan’m “Blowin In The Wind” ini plak yapmasıyla bu iki dal birleşmiş ve folk müzik 1960 sonrası popüler müziğin önemli türlerinden biri olmuştu.

Rock:

1960’lardan başlayarak tüm dünyayı etkisi altına alan rock, [rock’n roll ile karıştırılmamalı] yalın müzik terimleriyle açıklanması oldukça güç bir olgu. Charles Hamm türü şöyle tanımlıyor: *Birbirinden ayrı biçemlerin ortak bir ruhla, ortak bir çevre ve ortak bir bakışla birleşmesi.* Rock’m yükselişini dönemin sosyo-politik olaylarından soyutlamak olanaksız. Dönem, birçok küçük ülkenin bağımsızlık, uğraşı verdiği, etnik grupların arttığı ve daha da önemlisi dünyanın birçok yerinde sosyal, kültürel, politik ve seksüel açıdan kişisel özgürlüklerin kazanıldığı bir ortama tanık olmakta. Tüm bunlara yine o dönemlerde özellikle Paris, Varşova, New York ve Berkeley gibi yerlerde görülen öğrenci hareketlerini de eklemek gerekir.

1960’larda kimi müzisyenler Beatles gibi biçemlerini biraz değiştirip yeni öğeler aramaya koyuldular. Bir İngiliz grubu olan **Animals**, 1965’de yaptığı “The House Of The

Rising Sun” da bunu denedi ve terimsel açıdan da başarı kazandı. **Rolling Stones**, 1964’den sonra o dönemlerde skandallar yaratan sözler yazdı. Bob Dylan 1965’deki New Port Festivali’nde ilk kez elektronsal gitar kullandı ve hayranlarından büyük tepki aldı. 1960’ların ortalarında San Francisco A.B.D.’ndeki rock gelişiminin merkezi konumuna geldi. **Jefferson Airplane**, Janis **Joplin** gibi isimler otaya çıktı. **Byrds**, 1965’de Bob Dylan’ın “Mr. Tambourine Mari’ini plak yaparak ismini duyurdu. Janis Joplin ve Jimmie Hendrix 1967’de Monterey Festivali’nde çaldılar. 1965’in sonlarında Beatles’ın biçem değiştirdiği izlendi. Sözler biraz daha karışık, uyum ve düzum daha kompleks, çalgısal soundlar daha yeniydi [Eleonor Rigby, Norwegian Wood, Yellow Submarine]. 1966’da Paul Simon ve Art Garfunkel “Sound Of Silence” ile ilk çıkışlarını yaptılar. 1960’ların ortalarından sonra siyah şarkıcıların pop pazarında önemli bir yer edindikleri görülür. Değişik türlerin birleşmesinden soul ve reggae gibi türler ortaya çıkar.

1967’de Beatles “Sergeant Pepper’s Lonely Hearts Club Band” albümüyle yine zirveye çıkar. Aynı yıl zirveye çıkan diğer bir topluluk da Doors olur. Pete Townshend, John Entwistle, Keith Moon - sonradan Kenny Jones- ve Roger Daltrey’den oluşan Who, sahne şovlarıyla ve Townshend’in gitarını parçalamasıyla sona eren dinletileriyle dikkat çeker. **Moody Blues**, rock ve klasik sentezleri yapar. Who, ilk rock operası olan “Tommy”yi gerçekleştirir ve 1971’de Metropoli- tan’da seslendirir. Ravi Shankar sitanyla pop denemelerine girişirken Amerika’lı orgçu Virgil Fox, elektronsal orgla Bach yorumlar. Woods- tock, bu dönemin en güçlü rock festivali olarak göze çarpar.

1960’ların en iyi rock toplulukları 1970’lerde de aynı başarıyı sürdürürler. Bu tarihlerde **Jethro Tull** da devreye girer. James Taylor, Carole King, Judy Collins ve Joni Mitchel gibi başarılı şarkıcı- bağdarlar da rock tarihi içindeki yerlerini alırlar. 70’lerin gözde isimlerinden biri de Elton John’dur. Söz yazan Bemie Taupin ile 60’ların sonlarında yazmaya başladıktan parçalar kısa sürede önce İngiltere’de sonra A.B.D.’nde ünlenir. 70’lerin pop müziği oldukça yalındır. Geleneksel şarkı biçimlerini kullanır, sözler ve uygular yalındır. Doğaçlamaya, serbest biçimlere yer yoktur. 1960’ların çalgıya önem veren anlayışı, 70’lerde sese ve sözlere yönelir. İngiliz ve Amerikan topluluktan üstünlüğü tartışmasız ele geçirmişlerdir. İki kıta arasında turneler yoğunlaşmış ve birçok yerde rock için dinleti salonları açılmaya başlamıştır. Festivaller ve bu festivallere katılan insan sayısı da hızla artmaktadır.

1970'lerde dünya pop müziği üzerindeki Anglo-Amerikan etkisi tartışılmaz. Kuşkusuz dünyanın birçok yerinde rock toplulukları kurulmaya başlar, Japonya'dan Sovyetler Birliği'ne değin. Ancak gerek müzik gerekse parasal açıdan A.B.D. ve İngiltere hegemonyası sürmektedir. Bu yıllarda A.B.D. ve İngiltere'deki ana eğilim, seçme, eritme ve birleştirme şeklindedir. Rock'n Roll'un 1950'lerde, rock'm ise 1960'lardaki gücüne ve yeni arayışlara rastlanmaz. Radyo istasyonları eski yıldızlara yer ermeyi sürdürürken kimi zaman da TPA'ya dönüş sözkonusu olur. 60'ların birçok bağdan hata ürün vermeyi sürdürür. Paul Simon'm yeni ürünleri eskilerinin kalitesini aratmaz. Rod Stewart ve Stevie Wonder göze çarpmaya başlar. Linda Ronstad, adını duyurur. Geleneksel rock biçemleriyle müzik yapan **Eagles**, **Fleetwood Mac**, **Bay City Rollers** gibi toplulukların yanısıra rock ve country kanşımı parçalar söyleyen Linda Ronstad, Olivia Newton John, Johnny Cash, Dolly Parton ve Crsytal Gale gibi isimler sahneye çıkar. Aslında 1964'lerden beri çalışan ama adını ancak 1970'lerde duyuran Bob Marley, reggae'ye imzasını atar. Popüler İngiliz topluluklarından biri olan **Emerson, Lake and Palmer**, İngiliz folkundan ilahilere, cazdan rock'a değin geniş bir alanda çalışırken uluslararası sanat müziğinin kimi klasik örneklerini [Mussorsky: Bir Sergiden Resimler, Bach: Toccata, Copland: Rodeo gibi] çalmaktan geri kalmazlar. **Pink Floyd**, elektronsal olanakları oldukça yoğun bir şekilde kullanır. **Tangerine Dream** ve **King Crimson** ise "Art Rock" olarak anılan bu akımın sonraki üyeleri. Elektronsal olanakların bu denli yoğun kullanımıyla ışık ve kimi görsel efektler rock sahnesinde etken olmaya başlar. **Yes**, **Genesis** ve **Earth, Wind and Fire**'da olduğu gibi. Daha sonra **Led Zeppelin**, **Iron Butterfly**, **Deep Purple**, **Black Sabbath** ve **Queen** gibi ünlü topluluklar görülür. Rock artık yeni bir kimliğe ve güce erişmiştir. Yayın organları çıkmaya başlamış, en ağırbaşlı gazetelerde bile rock dinletileri ve albümlerin eleştirileri yayınlanmaktadır. Üniversitelerde rockla ilgili konferanslar verilmekte, Beatles ve çağdaşları hakkında araştırmalar ve tezler yapılmaktadır. Asi bir alt-kültür olarak ortaya çıkan bu olgu, ABD ve Avrupa kültürünün en büyük ve önemli öğelerinden biri haline gelmiştir.

1. BÖLÜM

TÜRK POP MÜZİĞİ TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Batı, popüler müzik üzerindeki çalışmalarım Beethoven'in kimi piyano eserleri, Chopin'in ve Strauss'un valsleriyle başlatır. Bunu ülkemize uyarladığımızda aynı konuyu kantodan sirtoya, operetten tangoya düşünmek yanlış olmaz. Ancak bu çalışmanın başlangıcını rock'n roll'un ülkemizdeki konumu oluşturuyor. Ayrıca belirtmem gereken bir nokta da, Türkiye'deki pop müzik akımlarını incelerken kimi isimleri her dönemde görebilme olasılığı. Sözgelimi Anadolu Pop'un önemli isimlerinden Fikret Kızılok'u günümüzde kendine özgü, kişisel olarak çok beğendiğim biçemi ve protest çalışmalarıyla görebiliriz. Ya da yaklaşık otuz yıldır bu işin içinde olan Barış Manço'nun "Dağlar Dağlar"dan "Domates Biber Patlıcan" ya da "Ayı"ya değin uzanan geniş çizgisini. Kimileri bunu gündemi yakalamak için yapıyor, kimileri de geçmişe bir sünger çekip yeni biçemlerini gerçekten savunuyorlar, işin ilginç yönü bu değişikliklerin genelde hemen kabul edilmesi. Örneğin Bob Dylan akustik gitarı bırakıp elektronik gitarı eline aldığı zaman hayranlarınca yuhanabiliyor tıpkı Leonard Cohen'in kendine özgü duygunluğunu bir tarafa bırakıp taverna müziği yaptığında aldığı tepkiler gibi. Chris de Burg da devrimci müziğini unutup disko çalışmalar yaptığında batı pek yüz vermiyor ama ülkemiz gençliği bağırma basıyor. Bunun da çeşitli olasılıktan var. Birincisi, örneğin Barış Manço'nun eski çalışmalarından habersiz olan gençlik, yeni çalışmalarını hiç yadırgamadan kabullenebiliyor. Eski ürünlerini bilenler ise *adam ne hallere düştü* yorumunu yapıyor ya da onlardan da bir kesim [büyük mü küçük mü bilemiyorum] yeni çalışmalarını da benimseyebiliyor. Bunun kuşkusuz olumlu yanları var. En önemlisi de tarihsel çizginin geçirdiği boyutu daha doğru saptayabilmek ve karşılaştırmaları net bir biçimde yapabilmek.

Ülkemizde rock'n roll Erol Büyükburç gibi isimlerin önderliğinde başlar. Batı kaynaklı parçaların yanısıra yine batı işi ve İngilizce sözlü parçalar da yapılır. 1961 yapımı "Little Lucy" çok gözdedir ve birçok kişi tarafından bu işin ülkemizdeki başlangıcı olarak kabul edilir. Erol Büyükburç, o dönemlerde Türkiye'nin Elvis Presley'i olarak görülür. Hatta ona göre Elvis'ten çok daha önemli işler yapmıştır. Kendi deyimiyle birçok "ilk" e imzasını

atmıştır. **Hafta Sonu Gazete-** si'nde yayınlanan bir söyleşisinde kariyerini şöyle özetler
Büyükburç:

28 film, 20 fotoroman, 6 taş plak, 5 longplay, 75 45'lik, 9 kaset, 200'e yakın ödül, 1800 beste, sayısız gazino çalışması ve bir o kadar turne.

Herşeyi anladım da 20 fotoroman ve sayısız gazino çalışmasının kariyerine ne gibi katkıda bulunduğunu anlamak güç. Müzik yaşamının başlangıcını da şöyle dile getirir
Büyükburç:

Rahmetli Fethi Pehlivan keşfetti beni. 1960-1961'di ve beni Anadolu turnesine çıkarttı. Müthiş tutuldum. Urfa'ya gittik, Kapı Önünde Durdum Şapkamı Yere Vurdum, Ben Urfa'nın İçinde Güllü Kıza Vuruldum dedim orda. Erzurum'a gittik, Hele Dadaş Hoşmisan Dolimisan Boşmisan dedim. Dadaş Sineması ayağa kalktı... Konya'ya gittik, Kabağı Boynuna Asarım dedim.... Böylece insanlara çok sesliliği bulaştırmış oldum¹

Doruk Onatkut, grubunda Erkut Taçkm, Yalçın Ateş ve Durul Gence gibi isimleri toplayan Somer Soyata'nın yanısıra Metin Ersoy da türün o dönemlerdeki tanınmış isimlerindendir. İstanbul'un gece yaşamında kısa sürede etkin olan rock ve pop parçaları kısa sürede yeni bir sektörün oluşmasına neden olur. "Aranjman" dönemi olarak adlandırılabilir bu dönemin iki hazırlayıcısı Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhuri Önal'dır. Dönemin batıdaki popüler parçalarına "seri üretim" biçiminde sözler yazıp piyasaya sunan bu ikili, inanılmaz bir patlama gerçekleştirirler ve dinleyici kitlesi oluşur. Bu isimlere Fikret Şeneş ve Ülkü Aker de katılır [aynı biçimde]. Bu dönem için iki karşıt görüş söz konusudur. İlkinde, yapılan işler nitelik olarak benimsenmese de potansiyel yaratma ve ortam hazırlama açısından dönemin işlevini yerine getirdiği savunulur. Burak Eldem **Cumhuriyet Dergi**'deki bir yazısında dönem hakkında şunları yazıyor:

Aranjman dönemi yeni ve yerli bir şey yaratmaktansa Batı'da hazır bulunanı tez elden Türkçeleştirmek ilkesini tarz olarak benimsemiş olsa da bir "ara aşama" gibi değerlendirildiğinde gördüğü işlevi anımsamamak haksızlık olur. En azından o "aranjmanları" dinleyerek büyüyen bir kuşak, yetmişli yılların başındaki pop müzik

* Yüksel Şengül, Hafta Sonu Gazetesi, 28 Ocak 1993, yüzlem:6. *patlamasını sağladı. Dinleye dinleye pop müziğe alışan ve bu doğrultuda verileni almaya hazır bir kitle yarattı. Bu atmosferin yoğunlaşmasıyla 60'ların ikinci yarısında tümüyle "yerli üretim" e dayalı pop müzik anlayışı hız kazanıyor*²

Fikret Kızılok ise bu konu hakkında şunları söylüyor:

.. .Senelerce bize yasak koydular. Bu yasaklardan sıyrılmak için tek çare vardı. Batılı gibi, papağan gibi müzik yapacaksın. Ajdalar filan ortaya çıktılar. Her şarkının Türkçe'sini yaptılar. Ölü g...tüne pamuk tıkar gibi laf yazdılar bu şarkıların üzerine. Bunun da baş sorumluları Sezen Cumhuri Önal ile Fecri Ebcioğlu'dur. Ebcioğlu rahmetli, hakkında konuşmak terbiyeme ters . Ama Sezen Cumhuri'un bizi anlaması mümkün değil.

*Çünkü sanatçı değil. Tacir, zeytin tüccarı gibi biri....*³

Özdemir Erdoğan ise kendisiyle yaptığımız görüşmede Fikret Kızılok'un bu sözlerini anımsattığımda konu hakkında şunları söyledi:

Efendim ben bu olayı şimdi her türlü duygusal yaklaşımın dışında gerçekler açısından görmeye çalışıyorum. Şimdi eğer demokrasi halkın eğilimlerine göre yönetimse, halk teveccüh etmiştir. Yani halk bu aranjmanı biz beğenelim yani aristokrat kesim, entellektüel müzik adamları beğensin beğenmesin, bu müzik alıcı bulmuştur, alıcı bulduğu için yapan insanlar ortaya çıkmıştır. Yapılan işin ben bir müzik adamı olarak müzikal detaylarını eleştirebilirim ve bunun çok kötü bir olay, çok kötü bir örnek, sözlerin de genel olarak yüzde seksenbeşinin çok kötü olduğunu altını çizerek söyleyebilirim... Ama sanayileşme sürecinin başlatılması gerçeğini bu inkar edemez. O bakımdan Fikret Kızılok'a katılamıyorum ben ama yapılan işlerin kötülüğü hususunda teslim etmem gerekir ki yüzde yüz haklıdır Fikret Kızılok.

²Burak Eldem, 35 Yıldır Bitmeyen Şarkı. Cumhuriyet Dergi, Mayıs 1993, sayı:372, yüzlem:4.

³^Ferruh Yazıcı, O Şimdi Anarşist, Aktüel Dergisi, 19-25 Eylül 1991, saynll, yüzlem: 85.

Doğan Şener, Hey Dergisi'ndeki bir yazısında şunları söylüyordu:

O zaman yazdıkları şarkı sözleri tartışılabilir bile Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhuri Önal gibi kafası işleyen ve müzikle ölesiye uğraşan kişilerin getirdikleri yenilikler, pop müziğin tanınmasında ve sevilmesinde önemli rol oynamıştır ⁴

Burak Eldem'in bu konudaki olumlu yorumlarından biri de bu akımın pop müziği gençlere sevdirmesinin yanı sıra çok sayıda "star" yetiştirmesi, Sözünü edebileceğimiz bu "starların" içinde Ajda Pekkan, Erol Büyükburç, Ertan Anapa, Berkant, Tanju Okan, Özdemir Erdoğan [Sezen Cumhuri Önal ile yaptığı ilk çalışmalar] ve Ayten Alpman sayılabilir. Özellikle Ayten Alpman'ın "Memleketim"i bu alanın en tutulan örneklerindendi. Alpman, bu olayı şöyle anlatır:

..İsveç'te yedi yıl kaldım ve sonra büyük iddialarla Türkiye'ye döndüm. Çünkü gerçekten çok şey öğrenmişim. İstanbul'a gelince hemen "beni Tülay German'a götürün" dedim. Tülay caz söylerdi ve ben de kendimi onunla kıyaslamak istiyordum. Bir baktım ki Tülay abuk sabuk şeyler söylüyor. Söylediklerinin türünü bile anlayamadım. İsmet Sıral'a sordum. Sıral bu türün adının "aranjman" olduğunu söyledi. Aslında aranjman yanlış bir deyim biliyorsunuz ama herkes öyle kullanıyordu. Ben caz söylüyorum kimse dinlemiyor tabi. Fecri Ebcioğlu bana cazdan para kazanamayacağımı söyleyerek bir-iki parça yazmayı teklif etti. Plak yaptık ve çok tutuldu. Şerif Yüzbaşıoğlu Memleketim'i yazdı ve böylece ben hafif müzik söylemeye başladım ⁵

İşte Türk pop müziğinin en gözde örneklerinden birinin traji-komik öyküsü. Memleketim'i hemen ulusal bir marş niteliğine bürüyüp özellikle 1974 yılındaki Kıbrıs çıkarmasında bolca kullandık.

⁴Doğan Şener, Hey Dergisi, sayı: 42,1982, yüzlem:3.

⁵Fırat Kutluk: Türkiye'de Caz, basılmamış lisans tezi, D.E.Ü.G.S.F. 1985, yüzlem:32.

Erol Büyükburç'un rock'n roll ile açtığı kapının bir uzantısı olan aranjman dönemi, Türkiye'deki pop müzik akımlarının ilki sayılabilir. Yapılan işlerin kötülüğü ya da daha doğru bir deyimle saçmalığı tartışılmaz. Sözler son derece uyduruk ve prozodi hatalarıyla dolu. Ezgiler de batıdan hazır geldiği için düzenleme adına da bir şey yok. özellikle bu

ahşıma sırasında bunu iyice saptadım. Ancak şunu itiraf etmeliyim. O yıllarda Ayten Alpman, Ajda Pekkan ya da Tanju Okan'ın bu türdeki kimi parçalarını zevkle dinlerdim. Bunun pop müzik beğenimin gelişmesinde bir basamak olup olmadığını ise değerdendiremiyorum.

Bu dönemdeki önemli sayılabilecek gelişmelerden biri de, biz yabancı parçalara Türkçe sözler yazaduralım, kimi Avrupa'lı şarkıcıların Türkçe sözlerle kendi parçalarını söylemeleridir. Kimi müzik adamları potansiyelin büyümesinde bu durumun da etken olduğunu savunur.

Türk pop müziğindeki ilk dönüm noktası, Anadolu Pop olarak adlandırılan akımdır. Akımm ülkedeki öncülerinden biri olan Moğollar'm kurucularından Cahit Berkay, akımı kabaca şöyle tanımlar:

*Bilindiğı gibi Anadolu Pop, Türk folklor temaları, algıları ve şiirleri ile pop müziğın elektronik imkanları ve sisteminin birleştirilmesi ile meydana gelen bir stildir*⁶

Berkay, amaçlarını ise şöyle açıklar:

*İspatlamak istediğimiz, halk müziğimizin oksesli bir ruha sahip olduğu, ayrıca folklorumuzla pop müziğimizin birbirine olan yakınlığı. Geri kalmış popüler müziğimizin ileri teknik ve zengin folklorumuzla birleşmesiyle bir kişilik kazanması*⁷

Halk müziğimizin oksesli bir ruha sahip olduğunu kavramış değdim. Hele folklorumuzla pop müziğimizin birbirine olan yakınlık derecesini çok merak ediyorum. Anadolu Pop, yerel algılar, tartımlar ve ezgisel gereçten yararlanılarak gerçekleştirilen bir akımdır. Kuşkusuz oldukça ustaişi örnekler de yer almakta. Ama bunun sonucunda yerel

ŞHey Dergisi, 1972, sayı:34, yüzlem: 4.

^Hande öğüt, Moğollar'ı İstiyoruz, Hem de Şimdi, Panorama Dergisi, sayı:2, yüzlem: 100. müziklerimizle pop müziğimizin yakınlığı gibi bir sonuca gitmek anlamsız. Yerel müzikler müzik tarihinin birçok döneminde uluslararası sanat müziğinde gereç olarak kullanılmıştır ama kimse böyle bir olay sonucu bu

türlerin yakınlığından söz etmez, olsa olsa etkileşim sözkonusu olur.

Bu dönemde Moğollar'm yanısıra Fikret Kızılok, Cem Karaca, Kardeşlar, Üç-Hürel, Barış Manço, Apaşlar, kimi ürünleriyle rockçı olarak bildiğimiz Erol Büyükburç, sonraları Esin Afşar, Hümevra ve Selda gibi isimleri görürüz. **Moğollar**, 1967 yılının sonunda vokalde Aziz Azmet, org ve piyanoda Murat Ses, gitarda Cahit Berkay, basta Haşan Sel ve davulda Engin Yörükoğlu tarafından kurulur. İlk çıkışlarını 1968 yılının Haziran ayında Altın Mikrofon yarışmasında yaparlar. 1969'ta Haşan Sel'in yerine Taner Öngür topluluğa katılır ve bu yıl, topluluğun Anadolu Pop üzerine çalışmaya başlamasına tanık olur. 1970'te Aziz Azmet de gruptan ayrılır ve solist olarak Ersen alınır. Kısa bir süre sonra Ersen'in de ayrılmasıyla vokalde Barış Manço yer alır ancak o da dört ay gibi kısa bir sürede topluluktan ayrılır. Moğollar'm kariyerlerindeki en önemli adım, 1971 yılının Mart ayında aldıkları **Academie Charles Cross** ödülü olur. O yıl Ayzer Danga, Tufan Altan, Cem Karaca ve Selda gibi isimlerle çalışan topluluk, aynı yıl Cahit Berkay'm da ayrılmasıyla dağılır. Daha sonra Moğollar adının değişik kişilerin katılımıyla kullanıldığı görülür. Topluluk 1993 yılında bir gülmece dergisinin [Leman] karikatüristlerinden Kaan Ertem'in *Moğollar Tekrar Biraraya Gelsin* çağnısıyla ve açtığı imza kampanyası sonucu gitarda Cahit Berkay, davulda Engin Yörükoğlu, basta Taner Öngür ve klavyede Serhat Ersöz'ün oluşturduğu kadroyla tekrar biraraya gelir. Cahit Berkay, tekrar biraraya gelişleri konusunda yaptığı bir açıklamada *"Amacımız Türkiye'de müzik yapmak ama bunu bir geçiş dönemi olarak görmek ve yurtdışında çalışmak"* der.

Moğollar'ı ülkenin gerçek anlamda ilk rock topluluğu olarak görmek yanlış olmaz. Her ne kadar Anadolu pop'un öncülerinden olsalar da bence çoğu çalışmaları rock biçeminde. Özellikle o dönemlerde kullandıkları elektronsal çalgılar ve kullamış biçimleri bunun göstergesi" Madımak" topluluğun en beğendiğim ürünüdür. Bence bu parça uluslararası sanat müziğinde ülkemizin etkinlik gösteren bir çok bağdarmdan

daha güçlü bir duyarlılıkla yazılmış. "Sihirli Ay"daki yaylı tambur- piyano ve bağlama-piyano ikilleri hala zevkle dinlediğim pasajlar. "Haliç'te Güneşin Batışı"ise günümüzde iddia edildiği gibi bence topluluğun en başarılı çahşması falan değil. Vokalin girdiği tüm parçalarda başarısız bulurum Moğollar'ı. Zaten çoğu parçaların çalgısal olması kendilerinin

de bu kanıda olduğunu gösteriyor. Genelde rahat dinlenen ve yerel özellikli ezgileri nedeniyle kulakta çabuk yer eden ürünlerinin yanısıra başanlık halk türküleri düzenlemeleri de Moğollar'ın en büyük özelliği. Az önce saydığım Madımak'm yanısıra "Katip Arzuhalim Yaz Yare Böyle" de beğendiğim çalışmalardan biridir. "Çanakkale içinden" ise üzerinde yeterince durulmamış izlenimi verir. "Karşıkı Yayla" aynı şekilde çok fazla bir şey eklemekten ezgiyi Moğollar'm çalması dışında farklılık göstermeyen bir çalışma. 7/8 9/8, Elif, Garip Çoban, Berkay Oyun Havası, Düm Tek, Peri Bacaları gibi parçalar için de "rahat dinlenen" yorumu dışımda söylenecek fazla birşey yok. Moğollar'm bence en büyük sorunları, oturtumları nedeniyle bir süre sonra monotonluğa düşmeleri. Gerçi düzenlemeler ve çalgıları kullanım biçimleri başarılı ama belki de bu yargımı bu alanda iyi çalışmalar yapan ilk topluluk olmaları etkiliyor.

Cahit Berkay'm o dönemin koşullarını betimleyen çok güldüğüm bir sözü vardır. Yaptıkları türü betimlerken şu konuya da değinir:

Derlemeciler vardır, gitmişler aylarca, yıllarca Anadolu'yu karış karış dolaşmışlar. TRT arşivlerinde binlerce türkü toplamışlar. Arşive gidiyorsun fakat giremiyoruz. Çünkü tipimiz müsait değil. Musa Öğün zamanı [12 Mart döneminin genel müdürü]. Askeri disiplin var. Bizi anarşist gibi görüyorlardı⁸

Berkay'm dediğine göre topluluk üyelerini arşivlere sokmayan TRT, gerek dizi filmler gerekse belgesellerde Moğollar'm müziğini bolca kullanmakta sakınca görmez. Topluluğun ürünlerini o dönemlerde ve sonrasında birçok Yeşilçam filminde de duymak olası.

Bu dönemde bu tip komikliklerle karşılaşmak olağan bir durumdu. Akımın temsilcilerinden **Üç-Hürel** topluluğunun üyeleri de televizyonda kendileri için yapılacak bir programa ancak saç ve sakallarını keserlerse katılabileceklerini öğrenince bu koşulu kabul etmişler, topluluk üyeleri *damat* traşlarıyla programı gerçekleştirmişlerdi. Feridun Hürel, konuyla ilgili şunları söyler:

Uzun saç modası zaten bitti. Televizyondan program önerisi gelince ve saçlarımızı kesme şartı koyunca kabul ettik. Ama halk isterse tekrar uzatabiliriz.⁹

Üç Hürel, 70Tİ yılların gözde topluluklarından. Feridun, Haldun ve Onur Hürel kardeşlerin oluşturduğu topluluk, Feridun Hürel, söylediğine göre topluluğa özgü bir sound yakalayabilmek için kimi denemelere girişmiş ve bunu yakaladıktan sonra da yapmak istediği kimi farklı denemelere bu soundu koruyabilmek için yanaşmamış. Toplulukla ilgili anımsadığım belirgin noktalar, Feridun Hürel'in tek gövdeli bağlama-gitan, ve "Şeytan Bunun Neresinde" parçaları. Bir televizyon söyleşisinde yaşamı kısa süren topluluğun müziği bırakma nedenini Feridun Hürel, sahne yaşamına alışamama olarak dile getirir.¹⁰ Topluluk 1979 yılında müzik yaşamına son verir. Üç Hürel, kesinlikle Moğollar ile karşılaştırılabilecek bir topluluk değil. Aslında o dönem toplulukların hiçbirini Moğollar düzeyinde göremiyorum. **Kardaşlar, Apaşlar,** sonraları **Beyaz Kelebekler,** bu yargıma giren topluluklar. 60'lı yıllardan da **Silüetler, Sefiller, Haramiler.** Daha sonra ise Durul Gence'nin kurduğu kimi küçük gruplar dışında orkestra tanımına giren Rıza Silahlıpoda öncülüğündeki **Ritm 68** belirginleşir. Çok kısa bir süre yaşayan **Zafer-Banu-Hülya** ise vokalleri ile aklımda kalan topluluklardan biri. **Mazhar-Fuat-özkan'ı** ise emeklerinin karşılığını almaya başladıkları 80'li yıllarda değerlendirmek gerektiğine inanıyorum. Bu dönemlerdeki belirgin topluluklardan biri de **Modern Folk Üçlüsü** idi. 1969 yılında kurulan ve 1982'ye değin birlikteliklerini sürdüren Modern Folk Üçlüsü, geçtiğimiz günlerde yalnızca bir dizi dinleti ve kaset çalışması için yeniden biraraya geldi. Çıkış noktaları dönemin modasına uygun olarak halk ezgileri olan topluluk, üretmekten çok, tanınmış halk türkülerinin yanısıra geleneksel Türk sanat müziğinin kimi örneklerini düzenlemekle yetindiler. Doğan Canku, Selami Karabrahimgil ve Ahmet Kurtaran'dan oluşan topluluğun başarılı düzenlemeleri içinde "Efem", "Dudilli", "Ali Paşa Ağıtı" ve "Leblebi" sayılabilir.

⁸Hey Dergisi, 1972, sayı:26, yüzlem:8.

¹⁰Rock Günlüğü, TRT 2,1.2.1992.

Anadolu Pop akımının beğendiğim isimlerinden biri Fikret Kızılok'dur. Bu yargım sanatçının o dönemdeki tüm ürünlerini kapsamıyor kuşkusuz. Hatta bu alanda verdiği kimi ürünlerini arabesk olarak bile nitelendirebilirim. Sözgelimi "Haberin Var Mı?" viyolonsel girişiyle, yaylı tambur-gitar ikiliyle, bağlamasıyla tam bir curcuna. Böylesine bir oturtum olmaz diye bir savım yok ama parçadaki işlenişi oldukça kötü. Kızılok'un bu alandaki en beğendiğim üç ürünü ise, "Anadolu'yum", "Vurulmuşum" ve "Emmo" . Fikret Kızılok, o

dönemlerde hayli gözde bir sanatçı. Ama o dönemde de çapı küçük de olsa bir medya var. Sözelimi Aşık Veysel'in ölümünde mezarı başına gidip bağlamasını kırması, ya da Nilüfer ve Bora Ayanoğlu ile [Ayanoğlu'dan emin değilim] bir fotoromanda oynaması, Kızıllok'un günümüzde çok beğendiğim ozan yönü ve pop müzik yaşamı konusundaki düşüncelerinin henüz gelişmediğini gösteriyor.

Bu dönemlerde pop müzik piyasasındaki hemen hemen tüm isimlerin yerel gereçlerden yararlandığı görülür. Doğal olarak bunların büyük bir bölümü Anadolu Pop sınıfına girmezler ve tümüyle tecimsel kaygılarla yapılmış çalışmalardır. Kaldı ki bir ara yeni birşeyler üretmek yerine kimi halk türkülerinin ya da oyunlarının düzenlendiğine tanık oluruz. Erol Büyükburç'un "Memberi", "Misket", "Bağdatlı" ve "Bağlamanın Telleri", Alpay'ın "Yekte" ve "Ben Armudu Dişlerim" örneklerinde olduğu gibi. Bu arada Yunus Emre, Aşık Veysel, Kul Ahmet, Aşık Mahzuni gibi isimlerin dizeleri de oldukça gözdedir. Esin Afşar, bu dönemlerde ortaya çıkarak kısa sürede akımın gözde isimlerinden biri olur. "Yoh Yoh", "Gel Dosta Gidelim", "Güzelliğin On Para Etmez" Afşar'ın tanınmış ürünlerinden. Bu arada Hümeysra'nın Aşık Veysel'in "Uzun ince Bir Yoldayım"ınm sözlerini alarak yeniden bağdaması [ustanın doyumsuz müziğine rağmen] ve düzenlemesini Arif Mardin'in yapması, bu dönemin bence en anlamsız çalışması.

1970 yılında **Hey Dergisi**'nin geleneksel yılın sanatçıları anketinde ilk sırayı paylaşanlar büyük çoğunlukla Anadolu Pop tarzında söyleyen isimlerden oluşmaktaydı. Anket sonuçları şöyleydi: Yılın erkek şarkıcısı: Fikret Kızıllok, Yılın kadın şarkıcısı: Ajda Pekkan, Yılın Topluluğu: Modern Folk Üçlüsü, Yılın ümit veren kadın şarkıcısı: Yasemin, Yılın ümit veren erkek şarkıcısı: Aziz Azmet, Yılın bestesi: Dağlar Dağlar, Yılın düzenlemesi: Demle.

Yine aynı yılın plak listelerinde [50 plaklık] 2 numarada Selda'nın "Adaletin Bu Mu Dünya", 9 numarada yine Selda'nın "Çemberimde Gül Oya", 10 numarada ise "Binboğa'nın Kızı" m görmekteyiz. Selda, ertesi yıl katıldığı Altın Örfе yarışması için şunları söylemekte:

Altın Örfе'ye katıldığım için pişmanım çünkü buradaki şarkıcıların hepsi benden üstünü

Oysa bunları söylediği dönemde ülkenin en gözde isimlerinden biridir.

1972'nin göze çarpan iki olayı var. İlki İsmet Sıral, Erkin Koray ve Vedat Yıldırım Bora'nın **alaturka underground** yapmak üzere biraraya gelmeleri. Ne yazık ki topluluğun çalışmaları hakkında bilgi edinemedim. İkincisi ise EMI'nin yöneticilerinden Holmsted adında birinin ülkemize gelerek pop müziğimiz hakkında kimi ipesapmaz açıklamalarda bulunması. Holmsted'e göre Türk pop müziği yakında Avrupa'yı saracakmış ama bunun için şu koşulların yerine getirilmesi gerekiymiş: 1]şarkıcılar yabancı dilde söylemeli 2]teknik olanaklar düzeltilmeli 3]çok çalışmalı. Ülkemizde her alanda yararlı(!) önerilerini dinlediğimiz batı ülkelerinin bu konuda da önerilerini almamız kaçınılmazdı doğal olarak.

Bu arada Moğollar'dan Cahit Berkay, o yılın Hey dergilerinden birinde *Anadolu Pop Bitti Yaşasın Progresif Müzik* başlıklı yazıda şunları söyler:

Moğollar batının çağdaş müzikçileri ile aynı anlayış paralelinde olarak çalışmalarını geliştirmektedirler. Bu günlerde batıda progresif müzik [geliştirici müzik] diye bir akım var. Bu tarzın özelliklerinde klasik caz, pop, rock ve blues stillerinin birleştirilmesi var. Elektronik buluşlar yine her zaman olduğu gibi önemli bir yeri işgal ediyor. Moğollar'ın bugünkü çalışması progresif sistem ile Türk Folk Müziği sistemlerinin kaynaştırılmasını öngörüyor. Ağrı Dağı Efsanesi ve Yeniliğe Doğru adlı iki parçamız, üzerinde çalışmalar yaptığımız yeni sistemin ilk olumlu denemeleridir.¹²

iiHey Dergisi, 1972, sayı:31.

^Anadolu Pop Bitti Yaşasın Progresif Müzik, Hey Dergisi, 1972, sayı:34, yüzlem:4.

Bu arada Özdemir Erdoğan katıldığı 5. Şarkı Olimpiyatı'nda finallere kalamaz ve elenir. Dönemin gözde olaylarından biri de yurtdışındaki pop müzik yarışmalarıdır. 1971'de Timur Selçuk Belçika'daki "Gümüş Kamera", Şenay ise Tokyo Festivali'ne katılırlar ancak ikisi de elenir. Arada hemen belirtmem gereken bir nokta da şu günlerde yeniden ilgi görmeye başlayan Şenay'm ünlü "Hayat Bayram Olsa" parçasının 4. şarkı olimpiyatında finale kalan İsrail'in parçası olması. Bu yıl,, yine yerel gereçlerden yararlanan isimlerin üstünlüğü ile sona erer. Yılın kadın şarkıcısı yine Selda, erkek şarkıcısı Barış Manço, topluluğu Moğollar, yılın parçası ise İşte Hendek İşte Deve'dir.

Pop müzikçilerimizin o dönem basınında abartılı bir biçimde konu edinen yurtdışı başarıları ise sözkonusu bile edilemez. Bu konuda yalnızca Beyaz Kelebekler'in 1975 Terde "Sen Gidince" adlı parçasının Hollanda listelerinde uzunca bir süre üst sıralarda yer alması konu olabilir ancak Hollanda'nın dünya pop müziği içindeki yeri de malum. Yine o yıllarda [1974] Ajda Pekkan'm Enrico Massias ile Olmypia'da verdiği dinleti [televizyon ve gazetelerden Olmypia'nm ne muhteşem bir dinleti salonu olduğunu öğreniyorduk(î) ya da Balkanlarda yapılan kimi pop müzik yarışmalarında alınan üçüncülük ya da mansiyonlar, bizleri oldukça onurlandırıyor. Birçok olayda olduğu gibi burada da ulusal duygularımızın yüksekliği sözkonusuydu.

70'lerin ortaları çeşitli yönelimlere tanık oldu. İlkinde artık genel olarak adlandırdığımız Anadolu Pop akımı, kimi siyasal etkilerle sürerken, bir yandan da İlhan İrem, Nilüfer, Bülent Ortaçgil gibi isimler ortaya çıktı. Cem Karaca, Timur Selçuk, Fikret Kızılok, Melike Demirağ, Selda ve kimi diğer isimler, Nazım Hikmet, Ahmet Arif gibi ülkenin "sakıncalı" ozanlarının sözlerini bağdamaya başladılar. Pop müzik, toplumsal hareketlerin ve toplumsal olayların yansıdığı ürünlere tanık oldu. Cem Karaca, "Beni Siz Delirttiniz" ve "Tamirci Çırağı" ile bu alanda başarılı ürünler ortaya koydu. "1 Mayıs" bu dönemde yine Cem Karaca ve Timur Selçuk gibi isimlerce oldukça sık söylendi. Bu parçalar meydanlarda söylenmeye başladı. Hatta Şenay'm "Hayat Bayram Olsa"sı o yılların parti sloganı haline geldi. Kuşkusuz bu dönemde de iyi ürünler vardı. Ancak bir müddet sonra işin müzikal yönü neredeyse tümüyle bir yana bırakılarak parçalar yalnızca slogan haline geldiler. Özdemir Erdoğan bu konuda şunları söylemekte:

Bu insanlar bu sefer, Cem Karaca gibi Fikret Kızılok gibi bazı şeylerin farkına varıyorlar ve infiale kapılıyorlar. Sol akımlar o sıra moda ve sol akımlarla birleşme ve bütünleşme olgusu başlıyor. Bu bir tuzak aslında tabi ve neticede sanki o popüler akım sol tandanslı kişilerin özel bir müziğiymiş gibi yorumlanıp daha fazla baskı altına alınıyor , daha fazla baskı daha fazla protestolara uğruyor ve sonuçta bu insanlara izolasyon uygulanmaya başlıyor ve belirli köşelere itiliyor.¹³

Ben konuya Özdemir Erdoğan gibi keskin bir biçimde yaklaşamıyorum. Dediği biçimde

olan isimler vardı kuşkusuz. Ama Cem Karaca’nın, Fikret Kızılok’un ve Timur Selçuk’un bu alandaki kimi ürünlerini çok beğenirim. Bir Selda ya da Melike Demirağ ise bana hep müzikaliteyi birtarafa bırakıp slogan atma yarışına giren isimler olarak gelmiştir. Bu yargımda doksanlı yılların başında ne denli haklı olduğumu anladım. Yıllarca yurt özlemi çeken ve Almanya’da yaşamak zorunda bırakılan Demirağ, kendisine yurda dönme izni verildiğinde bir haftalığına ülkeye gelmiş, çeşitli basın toplantılarında boy gösterdikten sonra apar topar yaşamına kaldığı yerden devam etmek üzere Almanya’ya geri dönmüştü. Selda ise “Vurun Kahpeye” ve “Dom Dom Kurşunu”dan sonra bence Türk pop müziğinin en soysuz parçası olan “Zilleri Taktı” ile keskin dönüşünü herkese gösterdi. Show TV’de 28. 2. 1993 tarihinde yayınlanan “İşte Hayat” programında otantikliği en iyi yapan sanatçının kendisi olduğunu savunuyor ve şunları söylüyordu: “*Köy müziği yapıyorum ama şehirde oturuyorum. Ben bir kentsoyluyum*” [ne demekse]. **Hürriyet Gazetesi**’nde 10 Ocak 1993 tarihinde “*Selda çıkı çıkı yaptı, ikibuçuk milyarı kaptı*” başlıklı haberde Esas çıkışı kasedin satışı bir milyonu geçtiğinde yapacağım” diyerek, savunuculuğunu yaptığı ideallere olan bağlılığını (!) bir kez daha dile getiriyordu.

Timur Selçuk ise bu dönemle ilgili görüşlerini şöyle anlatıyor:

Evet o zamanlar daha bir gençlik dönemi, adolesansın bitimi, tam gençliğin başlangıcı diyelim. Herşeyi daha

^özdemir Erdoğan-Fırat Kutluk Görüşmesi.

umutlu daha bir iyi olacak gibi pembe görüyorsunuz. İster istemez okuyuş biçimlerimize, bestelerimize, seçtiğiniz sözlere bu etki ediyor. Yurtdışındaki yaşam zorlukları, sonra yurt içinde verilmeye başlanan kavgalar, sadece pembe olmadığı, geleceğin de sadece gerçekleşebilecek umutlardan oluşmadığı hakkında birtakım somut deneyleri yaşıyorsunuz, görüyorsunuz. Bendeki gelişmeler belli bir çizgiden, belli bir yıldan sonra daha ziyade, özü olan şiirlerin bestelenmesi doğrultusunda oldu. Yani bir konunun işlenmesinde bu konu sevda konusu da olsa da doğru, sağlam işlensin, bugünün gerçeklerine uysun, efendim, toplumsal içerikli bir şiir ise yine bugünün gerçeklerine uysun ve mutlaka şiir değeri olsun ki bestelediğim zaman müzikle ona birşeyler katabiliyor sam, sesimle birşey kata- biliyorsam az hatalı bir

ürün ortaya çıksın diye. O zamanki çabalarımız buydu, Türkiye'ye geldik. 1975-1985 arasında yoğun toplumsal olaylar yaşadık. Bunların içerisinde çeşitli durumlarda görevlerimiz oldu. Tabi şarkılarımızla katıldık. Çeşitli direnişlerde, grevlerde şurda burda. Orda da bütün bu çalışmalardan gördüğümüz iki uçtaki bağnazlıkların da sağlıklı olduğu. Yani soldaki bağnazlığın da sağdaki kadar tehlikeli olduğunu ve saplantılı olduğunu gördük. Bugün özetlemem gerekirse ben artık konserlerimde ya da şarkılarımda beni toplumcu şairleri bestelediğim için beğensinler, alkışlasınlar istemiyorum. Beni böyle alkışlamak, beğenmek isteyen bağnaz sol kesime verecek birşeyim olmadığına inanıyorum.¹⁴

Timur Selçuk 'un Türk pop müziğinde önemli bir yeri olduğuna inanırım. Onu hiçbir zaman kendi deyimiyle toplumcu şairleri bestelediği için alkışlamadım. Beğendiğim yapıtlarını müziğiyle alkışladım. Kendine özgü olarak kabul ettiğimiz vokal biçemi son on yılda öylesine garipleşti ki ne yapmaya çalıştığını hala anlamış değilim. Vibratolan neden kafasını gırtlaklanıyormuşcasına sallayarak yaptığını ve buna neden gereksinim duyduğunu çözemedim. Hele Eurovision'a katılıp

¹⁴Mario Levi, Timur Selçuk'la Yılların Ardından, Stüdyo İmge, sayı:6, yüzlem:37. üstüne üstlük birinci olup finallere katılıp rezil olduğunu görünce, şaşkınlığının dozu iyice arttı. “Bana Bana” nın ne rezalet bir parça olduğu bir yana, Timur Selçuk'un yarışmada parçasını yönetirken yaptığı komik hareketler, içine düştüğü durumun “vehametini”iyice açığa çıkardı. Yine de kabul etmek gerekir. “İspanyol Meyhanesi”, “Beyaz Güvercin”, “Aynlanlar için”, “Hürriyete Doğru”, “Sen Nerde- sin” gibi ürünleriyle bu türün ülkemizdeki yapı taşlarından biri olmuştur. “Sen Nerdesin” Benim en beğendiğim Timur Selçuk yapıtıdır. 1980 öncesi söylediği şeylerden hiç hoşlanmadım. Bence de slogandan öteye geçmeyen şeylerdi ancak yine de bir sanatçının geriye dönüp baktığı zaman “bu yaptıklarım hataymış”demesi, özellikle ülkemizde seksen sonrası çok moda olan bu olguya uyması benim sinirlerimi bozuyor. Kuşkusuz sanatçının gelişimi doğaldır ve bu gelişim içinde kendini yenilemesi, biçem değiştirmesi de kimi zaman görülen bir şeydir ancak geçmiş çalışmalarını beğenmese de bunlara daha hoşgörülle yaklaşmasını bilmeli. Fikret Kızılok, Timur Selçuk'la ilgili şu saptamayı yapar:

Timur Selçuk “İspanyol Meyhanesi” ile başladı, “Vurun Pezevenge” diye devam etti

*grev çadırlarında, sonunda TRT'ye çıktı “Bana Bana” yı söyledi. Trajediye dikkat edin. Nereden geldin, niye oraya gittin, niye geri döndün? Peki o arada kaç kişinin kafasını bulandırdın? Hangi şarkısında kendisi var acaba?*¹⁵

Cem Karaca ise Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan bir söyleşisinde şunları söyler:

Biz 25 sene önce bu işi yapmaya başladığımızda birçok şeye göğüs gerdik. Polisle, kanunla uğraştık konser vermek için izin alma zorunluluğu vardı, bizim için burjuvazi çocuğu dediler, suçumuz saçlarımız uzatmak oldu, gitar çalıyoruz diye aşağıladılar. Gavur işi yapıyorlar diye horladılar ve tüm bu sorunlarımıza rağmen müziğimiz ve düşüncemiz ile bunları atlatıp bugüne geldik. Olanlar bizleri ister istemez belli yönlerle itti. Siyah beyaz durumuna itti, griler yoktu o zaman. Biz de beyazdan yana

[^]Femih Yazıcı, O Şimdi Anarşist, Aktüel Dergisi, 19-25 Eylül 1991, sayıtl. yüzlem:84. *olduk. Ancak şimdi insanlar grinin farkına vardılar. Şimdi ne siyahta ne de beyazdayım. Grinin içinde yerimi aldım... Şöyle birşeyi öğrendim. Müzikle dünyayı değiştiremezsiniz, hele sistemi hiç değiştiremezsiniz. Ama müzikle insanlara kendilerini sorgulamaya çalıştırabilirsiniz. Ayrıca bizim müziğimiz insanı rahatlatıcı bir müzik değil.*¹⁶

Türk Pop müziğinde protest bir akımdan o dönemlerde söz etmek olanaksız. Çünkü böylesine bir olay müzik ve sözle bütünleşir. Yani bir sanatçının çıkıp ozanca sözlerini yazması ve üzerine kendi müziğini koymasıyla oluşur. Bunu yapan kişinin de ülke koşullarını iyi değerlendirmesi, biraz abartılı olmakla birlikte [ülkemiz için konuşuyorum] felsefe bilmesi, sanatı bilmesi ya da sanatçı kişiliğini iyi özümsemesi gerekir. Bu ayrımın farkına varamayan birçok isim bu olayı tam anlamıyla dejenere etti. Bunun sonucu da yaptıkları büyük çoğunlukla slogan müziği olmaktan öteye geçemedi. Bu konudaki en başarısız isimlerden biri de Selda idi. Onu bence Melike Demirağ izledi. Eğer ikisini kıyaslamak gerekirse Selda bir gömlek daha üstün kaldı çünkü en azından yerel müziklerden yararlanarak yaptığı çalışmalarda sesini göstermeyi bildi. Melike Demirağ'da ise o da yoktu. Dümdüz bir sesle her zaman ne yaptığını bilmeyen bir tavır sergiledi. Ancak sol kesim tarafından [daha doğru bir deyimle sosyal demokrat kesim] sürekli desteklendiler. Yıllar sonra ise kimi 180 derecelik bir virajla ne olduğunu gösterdi, kimi ise yapmacık bir tavırla

davalarını sürdürdüklerini gösteren davranışlarda bulundular. Bunu da kimileri yuttu, kimileri yutmadı. Sosyal demokrat popçulara verilecek örneklerden biri de Ali Rıza Binboğa idi. Müzikten başka her işi yapmasını uygun gördüğüm Binboğa, adını ilk Eurovision elemelerinde sol elinin avuçlarını açarak bağıra çağırıldığı söylediği “Yannlar” ile duyurdu. Bu tavır, öylesine spekülasyonlara yol açtı ki, Binboğa ertesi televizyon çekimlerinde parçasını söylerken bu defa sağ elini havaya kaldırıyordu. Bu tip isimlerin gündemde kalmalarındaki en büyük etkenlerden biri de, yapıtlarının yasaklanması idi. Bu, onları sürekli pohpohladı, yaptıkları işin doğru olduğu izlenimini verdi. Ancak bu alanın başarılı ürünler veren isimleri de vardı. Fikret Kızılok bunlardan biriydi.

1^Lale Barçın, Hürriyet Gazetesi, 5.6.1993.

Sanatçı o dönemle ilgili görüşlerini anlatırken ortaya koyduğu ürünlerin yanlış değerlendirildiğinden yakınır:

Ben tanındığım vakit 23-24 yaşlarındaydım. Belki bilinçli sayılabilecek bir düzeyim vardı o jenerasyona göre: Ama yaptığım işin bilincinde miydim, değil miydim, şimdi onu cevaplayamıyorum. Çünkü duygusal bazı kalkış noktaları vardı. Galatasaray Lisesi’nde okuduk. Demokrat, köklü bir liseydi. Biz romantik, ütöpik solcular olarak yetiştik. Sonra hayatın gerçekleriyle karşılaştık. Toplumların öyle kolay kolay değişmeyeceğini anladık. Benim tanınmama neden olan da bu görüşlerdi. O zaman bazı insanların bu fikre hizmet ettiğini bilmeyerek bu işi yaptıklarını sezdim. Mesela gittim Aşık Veysel’le tanıştım. Aşık Veysel o zamanın Türkiye’ sinde sağda kabul edilen, toprağa bağh kabul edilen bir kişiydi. Oysa ‘yeter gayri yumma gözün kör gibi’ şiirinde tanrıya bir serzenişte bulunuyordu. Biraz daha deşince, bunun aslında topluma yönelik bir kırgınlık olduğunu sezdim. Daha çok arkadaş olunca onun sol değil belki ama tam bir gerçekçi olduğunu gördüm. Onları o dönemdeki kapasiteme ve müzik bilgime göre, tavrıma göre değerlendirmeye çalıştım ve toplum beklenmedik bir anda bunu aldı. Ama müzikal olarak değil, bir slogan gibi aldı.¹¹

Mozaik üyelerinden Bülent Somay, bu konuyla ilgili şunları söyler:

Bir Apaşlar, Kardaşlar ekolü vardı ki, bunu tartışmak daha anlamlı bence. Batıdan

gelen esintiyle birlikte elekt- ro gitarları ellerine alıp çıkmışlardı sahneye. Konserlerinde büyük kalabalıkların toplandığını, kazakların havada çevrildiğini, çığlıkların atıldığını hatırlıyorum. 1970'lere gelince bu çizgide yer alanlar "Solcu" müzik yapmaya başladılar. Suçlama gibi olmasın ama biraz da yayılan modanın etkisiyle oldu bu yönelim.. Müziği yapanlar

¹Mario Levi-Orhan Kahyaoglu, Sanatta Yeni Sentez Anadolu Kaynaklı Olacaktır, Stüdyo İmge, sayı:10 1986,yüzlem :6.

*düşündüler: "dünyadaki solcular ne yapıyorlar? Halklarının müziğine eğiliyorlar. Öyleyse biz de bu yolu izleyelim" .Ve geleneksel sazlara sarılan, onlarla deneylere girişen Anadolu kaynaklı bir müzik akımı gelişti. Ben de aynı çizginin içinde yer aldım. Genel bir kaygı vardı: rock ya da caz konusundaki önyargılar, "aman emperyalizm geliyor", korkusunu yarattığından elimizde kala kala bir tek saz kalıyordu ki onu da çalmasını doğru dürüst bilmiyorduk.¹**

Nejat Yavaşoğulları'nın konuyla ilgili düşünceleri ise şöyle:

Türkiye'de durum daha farklıydı tabi. O heyecan bize de yansımıştı ama sözgelimi öğrenci hareketlerinin hızlandığı dönemde bana 'saç uzatıp gitar çalacağına bağlama çalmayı dene' diyorlardı çoğu. Egemen ideoloji ve o katı mantık 'devrimciyim' diyen insanları da etkilemişti ve onlar bunun farkında değildi. Batı müziği [rock müziği] emperyalizmin müziğiymiş onlara göre. 'Milli' olmak kaygısı hep o tek boyutlu çıkmaza sokuyordu insanları. İşte bu önemsememe yüzünden o müzik farklı çevrelerde yaygınlaştı. Batıdaki hareketi anlatacak bir yayın da söz konusu değildi çünkü olay ciddiye alınmıyordu... . Kısacası içinde yaşanan ortam politize olmaya eğilim yaratıyordu ve ben de politize oldum bir ölçüde. Ama gitardan vazgeçemezdim, mümkün değildi. Diğer yandan enternasyonal düşünemeyen bir anlayış da egemenliğini sürdürüyordu, sanatçılara geleneksel müziği tek seçenek gibi dayatıyordu... 12 Mart herşeyi baskı altına aldığı gibi müzik üzerinde de etkili oldu.¹⁹

Türk popu o dönemlerde tek taraflı politize oldu. Verilen mesajlar [o dönemlerde böyle bir adlandırma da vardı] hemen alındı. Sözler, şiirleri ele alman şairler, ve acitasyon, bu durumun en büyük etkenleriydi. Gençlik o dönemlerde henüz toplumun bir alt kültürünü

falan oluşturmış değildi kuşkusuz. Daha doğrusu kendini yetiştirmiş bir

1^oBurak Eldem-Orhan Kahyaoğlu. Mozaik, Stüdyo imge, sayı:8, yüzlem:58.

1^oBurak Eldem-Orhan Kahyaoğlu, Çokseslilik Müziğin Yapısında Var, Stüdyo İmge, sayı:7, yüzlem:58. gençlik vardı ama çoğu at gözlüklerini çıkarmayı başaramadı. Yine de özellikle günümüz gençliğiyle karşılaştırdığımda kesin bir üstünlük sağladıklarım görebiliyorum. Bu dönemi yine de pop müzik açısından bir kayıp olarak görmek yanlış olur. Çünkü batı gençliğinin o dönemlerdeki duyarlılığı ve kültürel yapısı, daha doğrusu geniş kültürel platformu, bu müziği yapan insanların işlerini daha kaliteli yapmasına neden oluyor, kendilerini dinleyen insanlarla iletişimlerini daha rahat kurmalarını sağlıyordu. İçinde yaşadıkları toplum kendilerine çok daha hoşgörülle yaklaşıyor, yaklaşmadığı zamanlarda bile kendi alt kültürlerini oluşturabiliyorlardı. Bu nedenle bizim gençliğimizi batı gençliği ile karşılaştırmak da doğru olmaz. Kaldı ki işin başlarında müziğin üretiminde gençliğin de rolü çok sınırlıydı. Murat Belge, bu konuda tümüyle katıldığım şu saptamayı yapar:

... çünkü aslında kentli gençlik bir varlık olamadı... İlk aranjmanlardan bu güne yerli hafif müzik de, rocktan punka batının asıl dinamik pop müzikleriyle karşılaştırıldığında hep “kart” bir duyarlık için yazılmıştır. Böylece bizde “popüler müzik” bile tepeden aşağı gelişti. Gençliğin dinlediğini gençlikle ilgisi olmayanlar yazıp söyledi. Türkiye’deki genç nüfusun toplam nüfus içindeki muazzam oranına rağmen²⁰

Denetim, Türk popu üzerinde her zaman Demokles’in kılıcı olma özelliğini komdu. 60’lı yılların ikinci yarısından beri bu böyleydi. Denetime gönderilen parçaların [TRT’ye] çoğunluğu yayınlanamaz raporu alıyordu. 1968-1972 yılları arasında denetime gönderilen parçaların dökümünü incelediğimde şu sonuç ortaya çıktı: Gönderilen parça sayısı: 2394. Yayınlanabilir parça sayısı: 950. Yayınlanamaz parça sayısı: 1444. Bu kararlar hakkında net bir yargıya varmak oldukça güç. Şunu demek istiyorum. Yasaklanan kimi isimler ve parçalarını dinlediğimde verilen karan desteklememek mümkün değil. Sesin yetersizliği, prozodi hataları, ses ve çalgıların uyumsuzluğu gibi unsurlar net bir şekilde görülüyor. Kimi parçalar için de neden böyle bir yargıya varıldığını anlamak zor. Ancak burada şunu da kabul etmek gerekir: Belirli isimlere yönelik bir yasaklama kararıyla da karşılaşmadım. Sözgelimi

Fikret Kızılok'un yasaklanan parçalarının yanısıra yayınlanır

2®Murat Belge, Tarihten Güncelliğe, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1986, yüzlem: 370. parçalan da var. Aynı şey Selda ve Cem Karaca için de geçerli. Müzikal hataların etken olduğu yayınlanamaz kararlarının çoğunda bu etkenler açıkça belli oluyor. Sözgelimi Erol Büyükburç'un "Avare Aşık" adlı parçası, 1970 yılının 16. 9., 29. 9., 27. 10. ve 5. 1. 1971 tarihlerinde dört kez denetime gitmiş ve tümünde de olumsuz rapor almış. Yine de bunun oldukça değişken bir unsur olduğu da göze çarpıyor. Yani yayınlanmaması gereken bir parçanın yayınlandığını, yayınlanabilir bir parçanın da yayınlanmadığını görmek, hiç de zor değil.

Fikret Kızılok, bu dönemle ilgili şu saptamayı yapar:

*...Hayır benim şarkılarım yasak. Kardeşim ben türküm yahu, Ortadoğuluyum ve de kıymetli bir insanım Orta- doğlu olarak. Doğuyu da tanıyorum batıyı da, Bırak üreteyim. Hayır. Yobaz kafalar. Senelerce bize yasak koydular.*²¹

Denetleme konusundaki düşüncelerim çelişkilidir. Birincisi böylesine bir uygulamayı kitle iletişim araçlarında yapmak ne denli uygundur. Ya da amacı nedir?Eğer bu sorunun yanıtını toplumun müzik beğenisini geliştirmek biçiminde yanıtlıyorsunuz hemen vazgeçin çünkü toplumumuzun müzik beğenisinin geliştiği ya da gelişeceği gibi ütöpik bir düşüncenin modası geçti artık. Toplum almak istediği şeyleri hiçbir engel tanımadan alıyor. Eğer demokratik bir insansanız bu beğeniye saygı duymanız gerekiyor. Doğal olarak da toplumun beğendiği bir parçayı tüm hatalarına rağmen [teknik ya da söz açısından] radyo-televizyondan yayınlamak gerekir. Yok eğer demokratik olmayı dilediğiniz alanlarda istiyorsanız bunun tersini yaparsınız. O zamanda yayınlanacak parça bulma sıkıntısına düşersiniz. Neyse ki özel radyo ve televizyonların ortaya çıkışıyla bu sorun kendiliğinden çözümlendi ve böylesine bir rekabet ortamında da TRT yıllardır savunduğu katı tutumunu tümüyle bir kenara atıverdi. Kimilerine göre ilkelerini çiğnedi, kimilerine göre de yıllardır yapması gerekeni yaptı. Ben ne mi düşünüyorum? Popülist olmakla müzik adamı kimliğim arasında gidip geliyorum ve dilediğim şeyleri dinliyorum. Ama böylesine bir karar verme yetkisi bana verilse [denetim] ne yapacağımı kestiremiyorum

²¹Ferruh Yazıcı, O Şimdi Anarşist, Aktüel Dergisi, 19-25 Eylül 1991, sayı:1 1, yüzlem:86. doğrusu. Sözgelimi Melih

Kibar-Çiğdem Talu İkilisinin kaç ürününe “okey” verirdim acaba. Özellikle Erol Evgin’in “baygın” sesinin işitildiği parçalara. “İşte o an bir fırtına kopar, sanki o an yer yerinden oynar” . Bu sözler bile insanın kanını dondurmaya yetmiyor mu?

Pop müziğimizin o dönemlerdeki tekel konumlarından biriydi Kibar- Talu İkilisi. Aslında 60’larda da bu böyleydi. Önce Sezen Cumhuri Önal ve Fecri Ebcioglu’nu söz prodüktörleri olarak görürüz. Seri üretim halinde yazdıkları anlamlı(!) sözlerle bu işin ilk “hit” adamlarıydılar. Daha sonra kendilerine Fikret Şeneş, Ülkü Aker ve Aysel Gürel gibi isimler katıldı. Murat Belge’nin sözlerini anımsamamak elde değil. Hepsi de kelimenin tam anlamıyla yaşam başını almış kişilerdi. O dönemlerin düzenlemecilerine gelince daha geniş bir platform görmekteyiz. Attila Ozdemiroğlu, Şanar Yurdatapan, Norayr Demirci, Emin Fındıkoğlu, Esin Engin, Hurşit Yenigün, Onno Tunç, Reyman Eray, Timur Selçuk, Ergüder Yoldaş, Şerif Yüzbaşıoğlu, Zafer Dilek, Önder Bali, Necdet Koyutürk, Osman İşmen ve Oğuz Zulik gibi. Cenan Akm’ı Ali Rıza Binboğa’mn söylediği birkaç parçada düzenlemeci olarak gördüm. İzmir Devlet Opera ve Balesi’nin yönetkeni Ercan Yenel’in da iki plağını saptadım. Bağdar, söyleyen ve düzenlemeci olarak yer aldığı bu plaklar son derece kötü ürünlerden oluşmakta. Kuşkusuz teknik olanakların da yetersizliği nedeniyle düzenleme açısından mükemmel ürünlere rastlamak zor. Yine de Attila Ozdemiroğlu’nun kimi ustaişi çalışmalarının hakkını vermek gerekir. Sonuçta düzenleme alanında bir tekelle karşılaşmak söz konusu değil. Bilindiği gibi böylesine bir tekel, günümüzde daha yoğun bir şekilde kendini gösteriyor.

Türk pop müziğinin benim için 1 numaralı ismi olan Bülent Ortaçgil de 1970’lerde kendini göstermeye başlar. “Benimle Oynar Mısın” albümü, bana göre hala diskografinin tepesinde oturur. Ozanlığı, gitan ve kendine özgü doyumsuz ezgileriyle hala gündemdedir Ortaçgil. Popüler biri değildir kuşkusuz ancak bu müzikle biraz uğraşan herkes, onun müziğinden ödün vermezliğini ve saygınlığını kabul eder. O, Türk pop müziği içinde tek başına bir ekoldür ve yıllar sonra çıkardığı “Oyuna Devam” ile hala savaştığını gösterir. Bizim gibi o dönemin idealistlerine ve çizgilerini acımasızca çiğneyen çoğu isme de dersini verir.

1970’li yılların üretken isimlerinden biri de Ali Kocatepe’dir. Bağdar, söz yazar ve

şarkıcı olarak birçok parçaya imzasını atan Kocatepe'nin ne sesini ne de bağdama biçimini hiç bir zaman sevmедim. “Gelen Ağlar Giden Ağlar”, “Hırsız”, “Yeni Bir Dünya”, “Dinle Dostum Beni Dinle”, “Vay Canına” gibi kendisi hakkındaki düşüncelerimi destekleyen parçalarının yanısıra birara Eurovision’da da oldukça sık gördüğümüz bu zat-ı muhterem’in bir müzik dergisinde yer alan şu sözleri, hakkındaki kanımı daha da güçlendirdi. Kocatepe, müzik eğitimi alıp almadığı sorusuna şöyle yanıt vermiş: *Hayır görмедim. Nota okuyabilirim ama notist değılim.*¹ Yakında üstattan şu sözleri duyarsak şaşırmayalım. *Hayır şan öğrenimi görмедim ama viyolonselde tiz sesleri çıkarabilirim.* Kocatepe ile ilgili tek olumlu düşüncem, Ortaçgil’in “Benimle Oynar mısın” albümünün prodüktörlüğünü yapmış olması.

Bu arada Altın Mikrofon, Toplu İğne ve Hey Dergisi’nin düzenlediğı “Liselerarası Müzik Yarışması” o dönemlerin genç yeteneklerine şans vermeleri açısından önemli sayılabilecek yarışmalardı.

1970Ter gibi yoğun bir dönemi tümüyle ele almanın olanaksızlığı ortada. Kimi isimleri anmadan geçmek de istemiyorum. Alpay, Ajda Pekkan, Asu Maralman, Ayla Algan, Berkant, Edip Akbay- ram, Erol Evgin, Ersan Erdura, Ersen, Esin Engin, Esmeray, Gökben, Füsün Önal, Güzin ile Baha, Lale Belkıs, Mehmet Pekün, Meral-Zuhal, Nilgün Atılğan, Nükhet Duru, Ömür Göksel, Rana Alagöz, Selçuk Alagöz, Rezzan Yücel, Rüçhan Çamay, Salim Dünder, Selçuk Ural, Serpil Barlas, Serter Bağcan, Sibel Egemen, Şenay, Tülay Özer, Yeliz ve daha niceleri gibi. Nükhet Duru’yu bir dönemin Cenk Taşkan-Mehmet Teoman ürünleriyle tanıdım ve beğendim. Nilüfer, genellikle aranjman dönemini anımsatan ürünler söylediyse de güçlü sesiyle dikatimi çekmişti. Cahit Oben’in sessiz sedasız yaptığı başarılı çalışmalarını beğenirim. Aynı şekilde Bora Ayanoglu’nu da şarkıcı olarak tutmasam da bağdadığı kimi sağlam yapıtlarıyla tanıdım. Modern Folk Üçlüsü, yerel türkülerimizi çokseslendiren ve alçakgönüllü oturtum- lanyla dikkat çekmişti. İlhan İrem ise günümüzde de çalışmalarım sürdüren ama hala ne yaptığının anlayamadım büyük hayal

¹Boom Müzik, sayı:5, yüzlem:10.

kırıklıklarından biridir. Yukarıda saydığım isimlerin büyük çoğunluğu pek popüler olmamakla birlikte etkinliklerini sürdürmekte. Nefret ettiğim, dinlemeye tahammül edemediğim isimlere gelince. Başlangıçta bu isimleri sıralamayı düşündüm ama işin içinden

çıkamadım. Devlet şarkıcısı olarak tanımladığım ve asker, polis, bekçi gibi bilumum güvenlik güçleri için parçalar yazarak bunları kaim ağası çekiyormuş- casma söyleyen Ersen'i sıralamanın başına koymayı düşündüm ama yine de brinciliği hak eden onca isim arasından tercih yapamadım. Benim o dönemlerin tahammül ötesi olarak tanımladığım isimleri şöyle: Ersen, Selçuk Alagöz, Rana Alagöz, Esmeray, Selçuk Ural, Tülay Özer, Edip Akbayram, Ayla Algan, Erol Evgin ve Melike Demirağ.

1975 , uzun yıllar [1980'leri de içine alan bir dönemden söz ediyorum] Türk pop müziğinin gündemini oluşturan bir dönemin başlangıcıdır: Eurovision. Kısa adı EBU olan Avrupa Yayın Birliği'nin 1956 yılında başlattığı Eurovision şarkı yarışmasına Türkiye 1975 yılından itibaren katılmaya başlar. O andan itibaren de felaketler zinciri birbirini izler. İlk yıl Türkiye elemelerinde birinci olan Kemal Ebcioğlu'nun bağdadığı ve Münir Ebcioğlu'nun sözlerini yazdığı "Seninle Bir Dakika", Semiha Yankı ile birlikte yarışmanın yapıldığı Stockholm'e gider ve 19 ülke arasından 3 puanla sonuncu olur. Bu tam anlamıyla bir şoktur. Spekülasyonlar hemen başlar. Genel kanı hakkımızın yendiği ve Türk olmanın bedelini parçamızın ödediğidir. Yarışmaya katılan çeşitli parçalarla kıyaslanır ve daha iyi bir derece almamız gerektiği ileri sürülür. Kimileri ise daha iyimserdir ve bunun bir başlangıç olduğu, ileride bu işi de kıvıracağımızdan hiç kimsenin kuşkusu olmaması gerektiği savunulur. Alman sonucun moral bozukluğu ile Türkiye 1976 ve 1977 yıllarında yarışmaya katılmaz. 1978'de bir cesaretle yarışmaya katılma karan alınır. Ülke elemelerinde birinci olan parça, Dağhan Baydur'un müziğini, Hulki Aktunç'un sözlerini yazdığı "Sevince" dir. Parçayı Nilüfer'in de üyesi olduğu Grup Nazar seslendirir. Paris'te yapılan yarışmada katılan ülke sayısı 20'dir, Alman sonuç ise 2 puanlı 18'inciliktir.

1980 yılından sonra Eurovision yarışmalarını izlemeyi bıraktım. İtiraf etmeliyim, başlarda duyduğum heyecanı ben de kısa sürede yitirdim ve Türkiye elemelerini göz ucuyla izlemeye başladım. Dediğim gibi 1980'den sonra bunu da bıraktım. Eurovision konusunda yapılan

spekülasyonların başında seçilecek parçanın kimin tarafından seçileceğiydi. Bunun için de çeşitli yollar denendi. Kiminde yarışma için herkese çağn yapıldı ve TRT'nin oluşturduğu jüri parçayı belirledi. Kimi zaman halk jürisi görev yaptı. Kimi zaman TRT'nin sipariş verdiği isimlerin yazdığı parçalar kendi aralarında yarıştı. Yani kısacası her yol denendi.

Yapmayı beceremediğimiz tek şey, her yarışma sonrasında psikolojik çöküntülere uğramayı bir tarafa bırakamayıp, bunun yalnızca amatör bir yarışma olduğunu kabul edemeyişimiz oldu. Anti kampanyalar açtık. Bizim Avrupa’da neden hiç dostumuzun olmadığından yakındık. Hele yarışmada sonuncu olma akibetine uğrayan Ajda Pekkan, Seyyal Taner, Çetin Alp gibi kimi isimler, uzunca bir süre ülkeye geri bile dönemediler. Herşeyde yaptığımız gibi bunu da ulusal bir sorun haline getirmeyi başardık. 1983 elemeleri sonucu birinci olan Çetin Alp’in “Opera”sı [bağda: Buğra Uğur, sözler: Aysel Gürel], Eurovision tarihimizin en kötü ikinci parçasıdır. [Birincilik hakkı bence Timur Selçuk’un “Bana Bana”sıdır]. Operanın birinci olduğu yarışmanın sonrasında Özdemir Erdoğan jüriyi şöyle eleştirir: ‘

*Böyle bir jürinin hafif müzik yarışma birincisini tayin etmeye hakkı var mı? Eurovision şarkı yarışmamda hafif müzik parçalarını değil, TRT’nin hafiflettiği müziğin parçalarını dinledik... Şimdi benim bir hafif müzikçi olarak caz müziğini ya da alaturkayı denetlemeye hakkım var mı? Ben Adnan Saygun’u, Gürer Ay kal’ ı, Nida Tüfekçi’yi denetliyor muyum ki onlar benim müziğimi denetiliyorlar; benim müziğimin yarışma birincisini seçiyorlar?*²³

Timur Selçuk’da bu yarışmayla ilgili tepkilerini şöyle dile getiriyordu: *Jüride TRT’nin muhasebecisi neden yoktu?*²⁴

Eurovision’a bugüne dek 15 kez katıldık. 13’ünde hep alt sıralarda kaldık ve genel kanıyla “rezil olduk”. 1993 yılında yarışmayı düzenleyen EBU, aralarında bizim de olduğumuz yedi ülkenin 1994’deki yarışmaya katılmaması kararını aldı. Gerekçe olarak da yarışmaya yeni ülkelerin katılabilmesini gösterdi. Bu yedi ülke de son

³³Hey Dergisi, 1983, sayı:19, yüzlem:1.

²⁴“Hey Dergisi, 1983, sayı:19, yüzlem:2.

yarışmada alman puanlar doğrultusunda saptanmış. Kendi adıma bu karara üzüldüğümü söyleyemem. En azından gelecek yılın Nisan ve Mayıs aylarını Eurovision “muhabbetinden” uzak geçireceğiz.

Eurovision’un ülkemiz pop müziği açısından belki de yeni isimlerin ortaya çıkışı

nedeniyle küçük bir katkısı oldu. Büyük orkestra için düzenlemeler yapılması zorunluluğu doğdu. Bir de endüstriyel açıdan katkıları yadsınamaz. Bu yeni isimlerin de piyasaya girmesiyle plak endüstrisi biraz daha canlandı. Eurovision'zedelerden Kayahan, konuyla ilgili görüşlerini şöyle dile getiriyor:

İstanbul'da Bir Güzel İstanbul kadar Güzel. O zaman jüri var, aman ne güzel şarkı demişler bunu radyoya, televizyona tavsiye edelim ama "Eurovisionik" değil. Ben bu lafı ilk kez orda duydum... Şarkılar yazılıyor, içerde de anlamıyorlar dışarda da. Böyle tuhaf bir şey ortaya çıkıyor: Yarışma şarkıları. Yani alıp dinlediğiniz zaman bunu sevgilinizle mi dinleyeceksiniz, kızginken mi dinleyeceksiniz, dans mı edeceksiniz, . Hiçbirşey belli değil. Sadece büyük orkestra için yazılmış ve içinde bol müzikal ukalalıklar yapılmış. Söz adına hiçbirşey verilmemiş çünkü nasıl olsa Avrupa'lı sözden anlamaz diye... Bize göre değildi, hakikaten değildi. Biz kendimiz gibi müzik yaptığımızda şansımız yoktu, onlarınki gibi yaptığımızda kendimiz için hiçbirşey yapmamış oluyorduk.²⁵

Aynı programda görüşleri alman Fuat Güner de şu saptamayı yapıyordu:

Bence halkımızın enteresan bulduğu ama pek hoşlanmadığı parçayı yollamakta yarar var.

1980 sonrası, Türk popu bir süre Eurovision etkisini hissetti. Bu arada bu müziğin kalbi sayılan Unkapanı kimi reformlara gitmeye başladı. Stüdyoların altyapıları oluştu. Telif hakları için uğraş verilmeye başlandı. Bandrol kavramı müzik piyasasına girdi. 1978 yılında **MÜZKO** [Müzik Söz Yazarları-Besteci-Yayımcı Odaları Birliğini Kurma Ve Yapımcı Haklarının Koruma Şirketi] kuruldu. Boom Müzik editörlerinden Soner Olgun, 90'lı yıllardaki pek çok hareketin 80'li

²⁵32.Gün programı, Show TV, 20.7.1993. yılların birikiminden kaynaklandığını ileri sürer. Toplum olarak 12 Eylül'ün sıkıntılarını yaşarken ve büyük bir kesimin suskunluğu sürerken Türk popu da 70'li yıllardaki cesaretinden pek çok şey kaybeder. İdeolojik görüşlerin ya da politik tavırların terkedilmesi ve reddedilmesi moda haline gelmiştir ve kimi müzikçilerimiz de bu modaya uyarlar. Bu da sanatçı kişiliğin yerleşmediğinin bir göstergesidir. Aslında bu konuda

insanları pek fazla suçlayamıyorum. Bu dönemde toplumun hangi kesimi yeterince konuşabildi ki?Yine de en azından bir köşeye çekilip ortalığın dinginleşmesini beklemek varken büyük bir yüzüzlükle ortaya atılıp 180 derecelik dönüşler yapan isimleri bağışlayamıyorum. Değirmenin suyuna giden isimler birden ortalığı kaplamaya başladı. Bunun sonucu da çeşitli şekillerde ödüllendirildiler. Timur Selçuk, “İspanyol Meyhanesi”nden “Bana Bana” ya ulaştı. Banş Manço “Dağlar Dağlar”dan “Ayı”, “Domates Biber Patlıcan” ve eski ürünlerinin kimi disko versiyonlarına. Zülfü Livaneli, ise ödülünü 90’lı yıllarda almaya başladı. “Saat Dört Yoksun”ile ülkedeki en büyük Nazım Hikmet katili olmayı başardı. “Cüceler” ile de yerelliği bir tarafa bırakıp Jamaika’ya gitti. Aslında Banş Manço’ya haksızlık etmemek gerekir. 70’li yıllann bu gözde ismi, o dönemlerde “Dağlar Dağlar”, “Lambaya Püf De”, “Kol Düğmeleri” gibi çalışmalarla dikkat çekmişti. 80’li yıllarda da çizgisini değiştirmekle birlikte yerini korumayı başarmıştı Manço. Ses olarak hiç beğenmediğim, yalnızca kimi parçalarını sözleri açısından ilginç bulduğum Banş Manço’nun aklımda kalan olumlu yönlerinden biri de, 1990 yılındaki Pop-Sav toplantısını *Devletten destek almak diye birşey olmaz. Bence pop sanatçıları için devletten destek almak çok ayıp bir olaydır. Hepimizin atı, katı, yatı var. Bu ayıptır* diyerek terketmesiydi.

1980’lerin sözü edilmesi gereken isimlerinden biridir Zülfü Livaneli. “Atlının Türküsü”ile iyi bir çıkış yapan Livaneli, kendisinden sonra gelen birçok ismi gerek vokal biçimi gerekse kullandığı çalgılarla etkilemiş, bu etkileyiş 90’lardaki özgün müzik saçmalığına değin sürmüştür. Hiçbir zaman benim de beğendiğim ilk albümünün başarısını yakalayamaz. Kaldı ki bu başarıyı yakalayabilmek için en ufak çabada da bulunmaz. Birdenbire kendisini film dünyasında buluruz. Yönettiği filmlerin müziklerini de kendisi yapmaktadır doğal olarak. Bu arada gazetecilik serüveni de başlar ve savunduğu görüşler doğrultusunda (!) Sabah Gazetesinde yazar. Zülfü Livaneli hakkında

Kadir Çöpdemir’in çok beğendiğim bir saptaması vardır. Livaneli’yi “Köşe Müzisyen” olarak betimleyen Çöpdemir, şunları söylemekte:

Vokali tartışma götürmez bir yargıyla kötüdür. Ara sıra şık tevazu oyunlarıla bunu kabul eder. Kendisini zirveye taşıyan iki albüm vardır ki, bestelerin kalitesinden ziyade düzenlemelerin olağanüstü zenginliği ile liste başını

yakalamışlardır...Köşe müzisyenimizin bugün eriştiği müzikal boyutun çamur attığı 'gelişkin arabeskçilerden' daha zengin olduğunu kim iddia edebilir?¹⁶

1980'lerin bana göre en olumlu isimleri artık günümüzde MFÖ olarak anılan Mazhar-Fuat-Özkan'dı. Yılların birikimini "Ele Güne Karşı"da toplayan topluluk, uzunca bir süre gündemde kaldı. Bir iki Eurovision denemeleri oldu ve günümüzde kimilerine göre büyük bir tikanıklık yaşamakta. Müzik yaşamlarına **Kaygısızlar** olarak başlayan Mazhar Alanson ve Fuat Güner, sonraları **İpucu** Beşlisi'ni kurdu. Daha sonra ise aynı topluluktan Özkan Uğur ile MFÖ oluştu. Crosby-Stills-Nash and Young'u anımsatan sağlam vokalleri ve albümlerindeki ustaişi düzenlemeleri ile Türk popunun çok beğendiğim isimleri arasında yer alırlar. 80 Ti yılların en gözde MFÖ ürünleri arasında "Ele Güne Karşı" ve "Güllerin İçinden" de sayılır. Hemen belirtmem gereken bir nokta da "Ele Güne Karşı"'nın bu türün ülkemizdeki en başarılı albümlerden biri olduğudur. Topluluk günümüzde biçemlerini belirgin bir şekilde değiştirmiştir ve belli bir anlamda protest olarak nitelendirilebilecek [rock, rap ve disko gibi geniş bir tür ağında] çalışmalar yapmaktadır. Bence hiçbir zaman Ele Güne Karşı Yapayalnız'daki başarılarını yineleyememişlerdir ama yine de "Yaz Tatili" ve "Hala Devam" gibi sevimli ürünlerine tanık oluyoruz. Bu arada MFÖ ile belirtilmesi gereken bir nokta da bir süre Ajda Pekkan ve Nükhet Duru gibi isimlere vokalistlik yapmış olmaları.

80'lerin önemli olgularından biri de Ortaçgil-Kızıllok birlikteliğidir. **Çekirdek Sanat** Evi'nde verdikleri dinletilerle biraraya gelen Türk popunun bu iki güçlü ozanı, o dönemlerde bana o denli tad vermedi. Kuşkusuz bunda kayıtların kötülüğü ve oturtumun monoton ve sınırlı olması da etkendi. Özellikle MFÖ ile Türk popuna balıklama

¹⁶Kadir Çöpdemir. Livaneli ve Köşe Müzisyenliği Üzerine, Stüdyo İmge, Haziran 1992, sayı.1, yüzlem:15. atlayan perdesiz gitar, ikilinin yaptığı her parçada boy gösteriyor. Ama kimi zaman o denli anlamsız bir boy gösteriş ki bu, sanki gitarı çalan Erkan Uğur'un boş kalmasını önlemek için yapılmış bir düzenleme gibi geliyor insana. İkilinin 1986 yılında Çekirdek Sanatevi Stüdyosu'nda gerçekleştirdikleri "Pencere önü Çiçeği" nde yer alan parçalardan bence dikkat çekenler şunlar: "Pencere Önü Çiçeği", "Değirmenler" ve "Uyuşunda Büyüsün".

80'li yıllar, günümüzde de gözdeliklerini sürdüren iki ismin çıkışma tanık oldu: Sezen

Aksu ve Kayahan. Kimilerine göre Sezen Aksu ülkenin en büyük yorumculanndan biridir. Kayahan da en büyük bağdan. Kuşkusuz kendi sözlerini ve müziklerini yazmalan olumlu sayılabilecek bir olgu. Üretken olmaları da. Ama tüm bunlar bir insanın iyi olmasına yetmez. Boom Müzik Dergisi'nin 1990 Şubat'mda yaptığı "Son 10 Yılda Türk Popunun En İyileri" anketinde birinciliği Sezen Aksu, ikinciliği Nilüfer, üçüncülüğü ise Kayahan alır. Gerçi jüri üyelerine bir göz attığımızda bu anketin sağlamlığı konusunda insan kuşkuya düşüyor. Sezen Aksu, Hey dergisinin 1983 yılındaki geleneksel müzik oskarlan yarışmasında da en iyi kadın şarkıcı ödülünü alır. Seksenli yıllar içinde ele almaya başlayabileceğim bu üç ismi ben yine de 90'h yıllar içinde değerlendirmek istiyorum. Seksenli yılların ortalıkta dolanan topluluklarından biri de [gözde olmalarına rağmen bu sözü kullanamıyorum çünkü gerçekten çok kötüydüler] **Beş Yıl Önce On yıl Sonra'dır**. Az önce sözünü ettiğim 1983 müzik oskarlarmda en iyi topluluk ödülünü onlar almıştı. Çok kötü sesli iki kadın ve iki erkekten oluşan topluluk [adlarını anımsamıyorum] özellikle televizyonda sıkça karşımıza çıkmıştı.

Henüz üçüncü yılını yaşadığımız 1990'h yıllar, birçok otoriteye göre Türk popunun altın çağıdır. Toplumun beğenilerinin bu yöne kayması,, gençliğin birden pop müzikle bu denli ilgilenmeye başlaması, endüstrinin pop müziğin farkına tekrar varması ve bu sayede pop müzik endüstrisinin de oldukça gelişmesi ve pop müziğin arabesk dahil birçok türü etkilemesi. Geleneksel sanat müziği ve yöresel müzik söyleyen birçok ismin Kayahan ve Sezen Aksu ürünlerini söylemeleri, bu kanının temel etkenleri. Ya da birçok müzik adamının savunduğu gibi arabeskin pop müziği etkilemesi. Son üç yılda Türk pop müziğinde neler yapıldı? Bu dönemi genelde eleştireceğim için önce olumlu yönlerinden başlamak daha doğru olur:

1) 80'lerde büyük bir krize giren müzik endüstrisi canlandı. Eğer olaya toplumsal yönüyle bakarsak bu işten para kazananlar ya da kendimize özgü deyimimizle bu işten "ekmek yiyenler" ihya oldu. Bir milyonun üzerinde satan kasetler olağan karşılanmaya başladı.

2) Kayıt Stüdyoları gelişti. Teknolojinin olumlu yönlerinden biri bu oldu. Eski stüdyolar da kendilerini bir rekabet ortamında bulunca onlar da gelişmek zorunda kaldılar. Bilgisayarlar stüdyoların vazgeçilmez unsurları haline geldi.

3) Seste ve çalgıda geçmiş yıllara oranla daha usta isimler boy göstermeye başladı [genel

orana göre sayılan az da olsa]. Bağdanan parçalardaki alt yapılar ustalaştı.

4) Düzenlemeciler, teknolojik olanaklar doğrultusunda daha iyi iş üretmeye başladılar.

Olumsuz yönleri ise gerçi daha sonra ayrıntılı bir şekilde ele alacağım ama şöyle özetleyebilirim:

1) Düzenlemede önemli sayılabilecek bir tekel oluştu. Geçmiş dönemlerde sayılan daha yoğun olan bu alanın çalışan sayısı azaldı. Garo Mafyan ve Onno Tunç gibi isimler olayı acımasız bir şekilde [te- cimsel anlamda söylüyorum] tekelleştirdiler.

2) Aynı şeyi sözlerde de görmek olası. Otuz yıldır bu işin içinde olan ve nasıl bu denli tutulduğunu aklımın bir türlü almadığı Aysel Gürel gibi isimler suyun başında oturdu.

3) Sözlerde büyük bir deformasyon başladı. Başlarda batının yirmi yıl önce yaptığı tarzda yazılan parça sözleri hoş karşılandı ama zamanla çocuk tekerlemeleri niteliğine düştü ve kelimenin tam anlamıyla kabak tadı verdi.

4) Bütün bu etkenler doğrultusunda arabeskin ünlüleri de bu ürünlere el attılar ve deformasyon süreci hızlandı.

Doksanlı yıllardaki gözde isimlerin çokluğu ve çeşitlilik göstermesi dikkat çekici. Ben yine de bu dönemlerin en gözde isimlerini Kayahan ve Sezen Aksu olarak görüyorum.

Kayahan, “Kar Taneleri”, “Melankoli”, “Esmer Günler”, “Geceler”, “Seni Seviyorum” gibi 80’li yılların ortalarından bu yana hala gözdeliğini koruyan bir çok parçaya imzasını atmış bir isim. Sözlerini kendisi yazıyor. Beğenmediğim bir sesi ve söyleme tekniği var. Günümüz pop piyasasının en çok para getiren kasetlerini yapıyor. Bunun yanı sıra parçalarını Nilüfer’e de söyletiyor ancak günümüzde Kayahan’ın parçalarını söylemeyen yok gibi. Sanıyorum bu da Kayahan hakkındaki olumsuz düşüncelerimi destekliyor. 1986 yılında yapılan Uluslararası Akdeniz Akdeniz şarkı yarışmasında “Geceler” ile elde ettiği bir birincilik var. [Yarışmanın Türkiye’de yapıldığını belirtmem gerek]. “Odalarda Işıksızım” adlı kasedi, Türk pop müziğinin patlamasında etken olan bir kaset. Kasette yer alan her parça gözde oldu. Bu kasetten beğendiğim tek çalışma “Nar Tanem”. 1990 yılında yaptığı bir açıklamada bir bağdaşının fiyatının 60 milyonTL. olduğunu belirtmişti. Ürünlerini söyleyenler bu parayı ona veriyorlar mı bilemiyorum. Ama yine de yaptığı işe fiyat biçip bunu açıklamasını olumlu

buluyorum. Beğenmediğimi söylesem de 90Tı yıllarda bu işi dejenere etmeden yapan az sayıdaki adamlardan biri olduğunu kabul etmeliyim.

Sezen Aksu ise şarkı söylemeye başladığı ilk dönemlerinden bu yana hiç sevmediğim bir isim. Ama onun da hakkını vermem gereken bir nokta, kendi ürünlerini bağdaması ve çoğu zaman sözlerini de yazması. Sezen Aksu bence 80’li yıllarda daha formdaydı. Bunda Onno Tunç ile yaptığı çalışmaların etkisi var mı yok mu bilemiyorum ancak altyapılarındaki ustalık dışında[ki bu da bir süre sonra aşırı monotonlaştı] bu birlikteliği de hiç tutmamıştım. “Olmaz Olsun”, “Seni Gidi Vurdumduymaz”, “Aşk”, “Kaybolan Yıllar” ve “Minik Serçe” gibi kendi ürünleriyle gözdeleşmeye başlayan Sezen Aksu, günümüzde de ardarda verdiği ürünlerle gündemde kalmayı başaran bir isim. “Sezen Aksu Söylüyor” ve “Gülümse” kasetleri satış rekorları kıran yapımlardı. Bu arada vokalistlerine bir okul görevi gördüğü de azımsanmamalı. Kendisiyle çalışan Sertap Erener, Levent Yüksel ve Aşkın Nur Yengi, şu anda piyasanın gözde isimlerinden. 90’la- nn en vurucu kasetlerinden biri olan “Gülümse” nin kuşkusuz en tanınan parçası “Hadi Bakalım”. Bence de gerek ezgisel yapısı gerekse düzenlemesiyle başarılı bir çalışma. “Tutsak”ta Aksu’nun aşın bozuk vokalini görürüz. Kasetteki en olumlu parça bence “Gülümse” [müzik: Arto Tunç]. “Güllerim Soldu” ve “Seni Kimler Aldı” iki Sezen Aksu ürün ve çok kötü. Yani Onno Tunç’un çalışmalarının yanında oldukça gölgede kalmış. Düzenlemelerde Onno Tunç’un hakkını vermek gerekir.

Sertap Erener’in “Sakin 01” adıyla 1993 yılında çıkardığı kaset, Erener’in çok beğendiğim ve kendine hakim sesiyle inşam sürüklüyor. Aslında çoğunluğunu Sezen Aksu-Uzay Hapan İkिलisinin yazdığı film müziklerini anımsatan parçalar bana birşey vermedi. Kasetin en gözde parçası olan “Sakin 01”u da beğenmedim ama dediğim gibi yıllar sonra güçlü bir sesle karşılaşmak insanı heyecanlandırıyor

90’lı yıllar, tüm yenilikleriyle birlikte sözlerde de dikkat çekiciydi. Daha önceleri protest çalışmalar dışında genellikle ikili ilişkilere değinilen sözler, artık “Show Yapma”, “Hey George Versene Borç”, “Kıl Oldum Abi”, “Hadi Yine İyisin”, “Kendine Gel” gibi psikolojik durum belirten (!) ya da uyanda bulunan bir niteliğe büründü. Doğal olarak bunu genellemek pek doğru olmaz ama yine de bu sözler birden ortalığı kapladı ve herkes kendine parça sözü ya da adı olabilecek tekerlemeler aramaya başladı. Günümüzde pop müzikteki asıl

bozulma ise müziğin kalitesinde oldu. Arabesk ve diğer birtakım türlerle garip bir iletişim başladı. Her iki taraf da birbirlerinden birşeyler aldılar. Pop müzikçilerin ürünlerini söyleyen arabeskçilerin yamsıra, pop türünde parça söyleyip ekollerini bir tarafa bırakan arabeskçiler de gördük.

Bu dönemlerde ortaya çıkan genç isimlerden yalnızca Sertap Ere- ner'i biraz beğenirim. Ona bile biraz diyorum çünkü Sezen Aksu'nun etkisi ve eli her an üzerinde. Harun Kolçak, Ozan Orhon, Levent Yüksel, Aşkın Nur Yengi, Tarkan, Tayfun, Yonca Evcimik, Hakan Peker, Emel ve daha birçok isim, topladıkları ona hayrana rağmen bence doğru dürüst çalışmalar ortaya koyamadılar. Bu saydığım isimlerden zaten çoğu vokalistlikten ya da çalgıcılıktan gelip, şanslarını bu alanda denemek isteyen kişiler.

90'lar, eski isimlerin çalışmalarına da tanık oldu. Barış Manço, Özdemir Erdoğan, Selda, Melike Demirağ, Timur Selçuk, Bülent Ortaçgil, Fikret Kızılok, MFÖ gibi 70'li yıllarda da etkin olan daha birçok isim ürünlerini ortaya koydular. Fikret Kızılok ve Özdemir Erdoğan eski çalışmalarının tümünü kaset olarak çıkarttı. Bülent Ortaçgil, "2. Perde" ve "Oyuna Devam" gibi iki mükemmel çalışma daha yaptı.

90'lı yıllarda göze çarpan önemli olgulardan biri de, müzik yayıncılığında **Boom Müzik** ve 93'te yayın yaşamına tekrar başlayan **Stüdyo imge** gibi dergiler oldu. Yine 1993'te aylık müzik-kültür dergisi olan **Çalıntı**, yayınlanmaya başladı. Bu konuya ayn bir bölümde değinilecek.

özgün müzik kavramı da 90'11 yıllarda karşımıza çıktı. Bence Zülfü Livaneli'nin dejenerasyon süreciyle başlayan bu akımda Ahmet Kaya, Ferhat Tunç ve Fatih Kısaparmak gibi isimler yer aldı. Adının nereden geldiğini ve ne anlama geldiğini birtürlü çözemediğim bu tür, özellikle sözleriyle ve artık monoton bile diyemiye- ceğim bir tarzda büyük alıcı buldu. Bu çalışmayı yaparken en büyük güçlüğü bu türün örneklerini dinlerken gördüm. Donuk ve sert sesler, her taraftan çıkıp duran bağlama, ve acite sözler . Aslında bu çalışmanın içinde yer almaşım istemediğim bir türdü bu ama yine de arabesk gibi başlıbaşma ele alınmaya değicek bir konu olmadığı için birkaç sözle de olsa değinmeyi uygun buldum. Fatih Kısaparmak'm "Ölümüne Sevda" başlıklı parçasında yer alan şu sözler bence kendisini

çok güzel betimliyor: “ölümüne seveda, yolu yok başka, benim olacaksın delikanlıca”. Ahmet Kaya ise müziğe başlama öyküsünü anlatırken şunları söylüyor:

Bir konserinde Zülfü Livaneli ile görüşmek istemiştim. Çok kalabalık diye görüştürmemişlerdi beni Zülfü’yle. Oturduğum yerde kendi kendime diyordum ki, ‘yemin ediyorum ben senden daha iyi müzisyenim, senden daha iyi söylüyorum üstelik de senden daha yakışıklıyım. Niye diyordum, sen sahnedesin ben hurdayım ey Zülfü Livaneli. İnanın bunu ciddi olarak düşünüyordum ve canım sıkılıyordu.’²¹

İşte özgün müziğin en tanınmış isminin hazin sözleri. Üstelik her fırsatta ben devrimciyim diye haykıran bir ismin. Kaldı ki fazla kafa yormasına gerek yok . Bence Zülfü Livaneli ile aynı düzeydeler. Bu arada bir kasedinde Bora Ayanoğlu’nun “Fabrika Kızı” m söylemesi ve müziğine kendi imzasını atmasıyla hırsızlığını da kanıtladı. Uyanlar karşısında ise yalnızca “yanlışlık oldu” gibi basit bir açıklamayla yetindi. Müziğiyle ilgili ise ne onun ne de Kısaparmak’ın çalışmalarıyla ilgili bir yorum yapmaya değmeyeceğini düşünüyorum. Fatih Kısaparmak da görünmeye çalıştığı düzeyde entellektüel biri değil kuşkusuz. Bir söyleşisinde Türkiye’de protest müziğin yapılmadığını söyleyen Kısaparmak, “Sokaktaki Adam” isimli parçasını “toplumsal içgeleri olan bir şarkı” biçiminde tanımlıyordu. Son derece basitçe

^^Soner Olgun, Boom Müzik, Şubat 1990, sayı:5, yüzle:33. yazılmış, ve üzerinde hiç düşünülmemiş, bence tümüyle biçimci ve te- cimsel kaygılarla yazılan bu parçanın ilkel sözlerine burada yer vermeyi yararlı görüyorum.

SOKAKTAKİ ADAM

Ali kıran, baş kesen

Külhanbeyi bitirim

Sert olsan ne yazarsın

Erkeğimiz mülayim

Bu oyun sökmez artık

Yemezler Ali Cengiz

Cam çerçeve kalmadı

Atma Recep kardeşiz

Alavere dalavere

Mehmetler gider nöbete

Tren gelir hoşgelir

Şabanlar bakar trene

Üniversite kanser

Uçuyor sürüngeñler

Başka “İhsan” istemez

Gölge etmeyin yeter

Devran sana yaradı

Abdurrahman Çelebi

Devletin malı deniz

Yağma Haşan böreğİ

Bu arada uzun yıllar Pop-Sav'm başkanlığını yapan Erol Engin, bu görevi Nil Burak'a devreder. Şarkıcılıktan başka her işi yapmasını uygun gördüğüm isimlerden biri de Nil Burak'tır. Bu dönemlerde Pop- Sav'm yanısıra [Popüler Müzik Sanatçıları Vakfı], Mesam [Müzik Eserleri Sahipleri Meslek Birliği] ve **Mü yap** [Müzik Yapımcıları Birliği] gibi kuruluşlar örgütlenir.

İçinde bulunduğumuz dönemlerin önemli olgularından biri de özel radyoların açılmasıdır. Yasal bir prosedüre hala oturtulmadığı için büyük bir karmaşa yaşanan ve bir süre yayınlan engellenen radyolar, günümüzde yayınlarını eski hızda olmasa bile sürdürmekte. Show Radyo, Radyoaktif, Süper FM gibi radyolar ise Türk pop müziğinin tarihsel süreciyle ilgili programlara yer vermekte. TRT de bu rekabet ortamında TRT FM'i yayın yaşamına geçirerek popülist bir anlayışla çok dinlenen bir kanal oluşturmayı başardı. Ancak kimi zaman sözgelimi atv'de yayınlanan "Turkish Pop" başlıklı garip programlarla da karşılaşmak olası. Tepkim programın içeriğine değil, gereksiz başlığına. Böyle bir program yabancı bir televizyon kanalı için hazırlansa adını anlayabileceğim ama yerli bir kanal için asla. Henüz bir yıldır [o da kesintilerle] gündelik yaşamımıza giren özel radyolar için bu çalışmada bir değerlendirme yapmamın doğru olmayacağını düşünüyorum. Çünkü yayın politikaları ve kadroları henüz yerleşme aşamasında.

90'lı yılların gözde topluluklarından bir de Yeni Türkü'dür. Geleneksel çalgılara yer veren ve bir Akdenizli kimliği taşıyan topluluğun bence en büyük sorunu sürekli detone olan solistleri Derya Köroğlu'dur. Günümüzden beğendiğim [daha doğrusu biraz beğendiğim] topluluklara beğendiğim bir örnek ise Gündoğarken'dir. Yıllardır müzik yaşamını sürdüren "rocker" Nejat Yavaşoğulları'nın önderliğindeki Bulutsuzluk Özlemi'ne ise bir türlü ısınamadım.

Günümüzde Türk pop müziğinde sözü edilebilecek olgulardan biri de Heavy Metal'dir. Ancak bunun bir akım olarak değerlendirilmesi için çok erken. Az sayıdaki metal topluluklarımız, genelde İngilizce sözler üzerine tümüyle batı biçiminde parçalar yazıp söylemekte, bu da kuşkusuz ne onlara ne de dinleyenlere bir şey vermemekte. **Kramp, Pentagram, Dr. Skull** ve **Akbaba** gibi bu türde müzik yapan topluluklar için genelde yargım aynı: Ne yapmaya çalıştıklarını kavrayabilmiş değilim.

Sonuçta, çoğu insan Türk popunun şu anda altın çağını yaşadığını savunuyor. Kaset satışlarına göz atıldığında bu sav büyük ölçüde doğrulanıyor. Nilüfer'in "Sen Mühimsin"i 1.000.000, Kayahan'ın "Odalarda Işıksızım"! 1.000.000, Sezen Aksu'nun "Gülümse"si 1.825.000 ve "Sezen Aksu Söylüyor"u 1.110.000 gibi rakamlara ulaşmış. Yonca Evcimik ilk kasedi "Dansçı"da 1.500.000'i buluyor. Yine Aşkın Nur Yengi ilk kasedinde 1.000.000'lük

bir satış elde ediyor ve aynı dönemlerde piyasaya çıkan Ajda Pekkan, Seyyal Taner ve Zerrin zer gibi eski kurtların satışlarının iki katına ulaşıyordu. Ancak bir öneme “altın ağ” adını vermek o denli kolay değil. Böylesine bir tanımlamada kuşkusuz endüstriyel sonuçlar önemli rol oynar ama yine de bence temel neden kalite ve ustalıktan başka bir şey olamaz. Bu nedenle arabesk ve pop müziğinin birarada yoğrulmasıyla şekillenen günümüz pop müziğinin bugünkü koşullarının uzun sürmeyeceğine eminim.

2. BÖLÜM

Bu bölümde Türk pop müziğinin benim kriterlerime göre önemli isimleri üzerine görüşlerim yer almakta. Bu isimlerden Bülent Ortaçgil ve zdemir Erdoğan ile görüşmeyi tasarlamıştım ancak uygun anlarımızın kesişmemesi sonucu yalnızca zdemir Erdoğan ile görüşebildim.

BÜLENT ORTAÇGİL

Türk pop müziğinin bence tartışmasız en büyük ismi. Yıllarca yaptığı her çalışmayı büyük bir beğeni ve heyecanla dinlerim. Ortaçgil, bende bir tutku halindedir; yalınlığı, ezgiselliği, sözleri ve kendine özgü vokali ile. Bu türün ülkemizdeki tartışmasız en saygı ismidir. Çalışmaları çok satmasa bile herkes onu tanır ve dinlemeyenler ya da beğenmeyenler bile onu ayn bir yere koyarlar. Yaptığı her çalışma, bence diskografinin en iyi yapıdandır. Ortaçgil, 1974 yılında yaptığı **Benimle Oynar mısın** ile adını duyurur. Aslında daha önce “Anlamsız” ve “Yüzünü Dökme Küçük Kız”m yer aldığı bir 45’lik yapar ama asıl çıkışını içinde yer alan tüm parçaların birbirinden güzel olduğu bu uzunçalarla yapar. Onno Tunç’un başarılı düzenlemelerine Atilla Özdemiroğlu, Onno Tunç, Cezmi Başeğmez, Nükhet Ruacan ve Ergun Pekakçan gibi usta isimler eşlik eder. Ortaçgil’in en önemli özelliği ezgisel zenginliği. Biçemi doğrultusunda monotonluğa düşmeden ürünler veren sanatçının vokalindeki yumuşaklık da sanırım ilgi çekici. Kendisinin de belirttiği gibi birşeyleri eleştirmek için sert olmak gerekmiyor. Kendi iç dünyasını, toplumdaki belirgin tipler ve kendine özgü doyumsuz protest anlayışını ortaya koyduğu “Benimle Oynar mısın”, az önce de belirttiğim gibi birbirinden güzel parçaların toplandığı bir albüm. “Benimle Oynar mısın”, “Şık Latife”, “Olmalı mı Olmamalı mı”, “Dört Kişilik Düş”, “Suna Abla”, “Yüzünü Dökme Küçük Kız”, “Günaydın”, “Herşey Sevgiyle Başlar”, yirmi yıla yakın bir zamandır hala büyük bir beğeniyle dinlediğim parçalar. Ortaçgil, kariyerindeki az sayıdaki çalışmayla da dikkat çeker. Bu da kaliteyi arttıran bir unsur kuşkusuz.

2. Perde, her zamanki Ortaçgil ustalığını gösteren, bunun yanında Onno Tunç’un kelimenin tam anlamıyla “döktürdüğü” bir kaset. Akustik gitar dışında sample ve synthesizer soundlarıyla seslendirilen parçaların düzenlemeleri, *acaba akustik çalgılarla seslendirilse nasıl olurdu* diye üzerinde düşünölmeyecek denli başarılı. “Bu İş Zor Yonca”, “Küçük Şeyler”, “Beni Kategorize Etme”, “Beyazın Şarkısı” gibi göze ilk çarpan ürünlerin yanısıra kasedin en başarılı ürünü “Sevgi”. Gerçi Ortaçgil’e belki çok fazla övgüde bulundum ama bu parça da bence Türk pop müzik tarihinin en üst sıralarında yer alan parçalarından biri. “Beni Kategorize Etme”de tam bir Ortaçgil ozansılığıyla yazılmış. Bu güzel parçanın sözlerini sanatçının özgünlüğünü vurgulayabilmek için burada vermeyi gerekli görüyorum:

BENİ KATEGORİZE ETME

Beni kategorize etme

Benle oynama

Yaftayı yapıştırıp

Bana isim koyma

Karikatürleştirme beni

İlahlaştırma

Tabulaştırma sakın

Tapulaştırma

Ben seni öyle sevdim

Böyle mi sevdim

Matematikleştirme beni

Çarpma, bölme

Toplama çıkartma

Beni hesaplaştırma

Mekanikleştirme beni

Otomatikleştirme beni

Beni yarıştırma on Ta bun Ta

Karşılaştırma

Ben seni öyle sevdim

Böyle mi sevdim

Sıkıştırıp tıkıştırma beni

Depolaştırma Duygularım yok oldu Yüreğimi nasırlaştırma Beni demoralize etme
Depolitize etme Her işten kaçır oldum İllegalize etme

Ben seni öyle mi sevdim Böyle mi sevdim

Ortaçgil'in **Oyuna Devam** başlıklı kasedi, ilk dönemlerini anımsatan "Aşk Nereye Kadar" ile başlar. Akustik çalgıların egemenliğinde geçen ve bana "Benimle Oynar mısın"ı anımsatan bu güzel parçadan sonra sözleriyle proteste güzel bir örnek olan ama müziğiyle yeterince iyi denge kurulamıyan "Yasak" gelir. "Benim Sokaklarım" ve "Zamana Sıkışmış" gibi parçalarla yine açılan birinci yüz, bu yüzün ikinci çarpıcı parçası olan "Kızıma Mektup" ile biter. Ortaçgil'in duygunluğunun yoğunlaştığı bu parçanın sözlerine protest akımın ele alındığı bölümde yer verilecek. Kasedin ikinci yüzündeki en belirgin iki parça, "Oyuna Devam" ve "Kaptan". "Oyuna Devam"da Ortaçgil 20 yıla yakın bir zamandan sonra bu işi sürdürmeye biraz yılgın olsa da kararlı olduğunu ve nelerle karşılaştığını anlatır:

OYUNA DEVAM

Oyuna devam

Biz hiç yorulmadık

Biz hiç yenilmedik desem yalan

Oyuna devam

Biz hiç kaybolmadık

Biz hiç kaybetmedik desem yalan

Oyuna devam

Rakipler kaçak güreştiler

Hepsinin yumruklan vardı

Dünyayı değiştirmek için

Verdiğimiz kırıntılardı

Oyuna devam

Biz hiç aldanmadık

Biz hiç aldatmadık desem yalan

Oyuna devam

Çocuktum ufacıktım

Şimdi büyüdüm çocuğum var

Ben hep somlar sorardım

Karşımda aynı sorular

Oyuna devam

Bülent Ortaçgil, bir televizyon söyleşisinde müziğin popüler olmaya başladığı 1960 sonrası dünya müziğinden etkilendiğini söyledi. Yine kendi deyimiyle kendi şarkıları ve sözleriyle dünyayı nasıl gördüğünü anlatmaya çalışmakta ve 20 yıldır müziği algılama şeklinin değişmediğini savunuyor.²⁸ Bir ara Fikret Kızılok ile birlikte çalışan ve 1986 yılında verdikleri bir dinletiyi kaset olarak çıkaran [teknik açıdan çok kötü bir kaset] bu ikili, kimi güzel parçalara imza artılsa da yalnız çalışmalarının daha keyifli olduğunu gördük. Yine de bu kasette yer alan parçaların [özellikle “Değirmenler” ve “Bir Nihavend Yalnızlık”] ustalığı su götürmez.

Ozanlığı ve müziğiyle ülkede bir misyonu üstlenen Ortaçgil’in uyarılarını ve dileklerini

gerçekleştirebilmek çok güç. Yine de yalnız olmadığını biliyor ve onu sevenler oldukça da yapıtlarını üretmeyi . sürdürmeye kararlı.

^Cern özer. Laf Lafı Açıyor, Interstar, 7.9.1993.

MAZHAR-FUAT-ÖZKAN

Türk pop müziğinin bence tartışmasız en usta topluluğu. Ezgisellik, vokallerdeki ustalık, kendine özgülük ve düzenlemelerdeki titizlik gibi unsurlarla özellikle son on yıldır Türk popunun en önemli isimleri oldular. Topluluğun temeli Mazhar Alanson ve Fuat Güner'in oluşturduktan ikiliyle atılır. 1970'lerde **Kaygısızlar** ve **İpucu Beşlisi** gibi topluluklarda süren Alanson-Güner beraberliği, 1979 yılında daha önceki topluluklarda da yer alan Özkan Uğur'un katılımıyla **Mazhar-Fuat-Özkan** şekline dönüşür. Topluluk bu yıllarda talihsiz bir şekilde [aslında bunu talihsizlik olarak mı değerlendirmek gerekir bilemiyorum] dönemin Ajda Pekkan, Nükhet Duru ve Sezen Aksu gibi "star"larına vokalistlik yapar. **Ele Güne Karşı**, topluluğun ilk çıkışıdır ve uzun yıllar bu işin içinde olmalanna rağmen çoğu insan isimlerini ilk kez duyar. Ele Güne Karşı, aynı zamanda Türk popunun en iyi albümlerinden biridir. "Ele Güne Karşı", "Sen ve Ben", "Neye Niyet Neye Kısmet", "Sevdim Bir Kere", "Bodrum" ve "Güllerin İçinden" gibi MFÖ klasikleri, bu albümde toplanır. Yer yer **Graham-Stills-Nash and Young**'m vokallerini anımsatan MFÖ'nün bu albümü, Garo Mafyan'm olağanüstü güzel düzenlemeleriyle de dikkat çeker.

Topluluğun ikinci albümleri **Peki Peki Anladık**, 1985 Eurovision yarışmasında Türkiye adına yarışan "Aşık Oldum" [Diday Diday Day] ile başlar. Bence Eurovision tarihimizin en güzel parçası olan "Aşık Oldum", yine Garo Mafyan'ın ustalığını konuşturduğu bir düzenlemeyle seslendirilir. "Peki Peki Anladık", tartımsal yapısı ve sözleri ile o yıllarda oldukça ilgi gören bir parçaydı. "Herşeyden Vazgeçtim" ve "Buselik Makamı", bu kasedin "Aşık Oldum"dan sonraki diğer önemli iki ürünü. "Peki Peki Anladık", "Ele Güne Karşı Yapayalnız" denli olmasa da başarılı bir albümdür. Ancak önemli sayabileceğimiz ürün sayısı dörtte kalır.

Vak The Rock, genelde dinlenebilir parçalara yer veren, ama topluluğun albümlerindeki ustaişi ürünlerinin azalmaya başladığının hissedildiği bir kaset. Özellikle A yüzünde belirgin

hiçbir parça yok. Topluluk ikinci yüzde “Kelimeler Kafi”, “Gözyaşlanmız Bitti mi Sandın” ve “Sanatçının Öyküsü” ile silkelenir ve bu silkelenme kasedi kurtarır.

Mazhar-Fuat-Özkan, genelde Mazhar Alanson’un sözlerini ve müziğini yazdığı parçaları seslendirir. Arada Fuat Güner’in yazdığı başarılı ürünlere de yer verir. Topluluğun Türk popuna getirdiği önemli bir özellik de şarkı sözlerinde alışlagelmemiş konuları işlemesidir. 1970’lerin sonlarında batıda görmeye alışık olduğumuz ama ülkemizde pek tanık olmadığımız şarkı sözleri çoğunlukla Mazhar Alanson’un ürünlerinde karşımıza çıkar. Aşk ya da sevgiliye söylenen sözlerin dışında “Peki Peki Anladık”, “Ali Desidero”, “No Problem”, “Muhabbetler Sana Doğru”, “Anında Görüntü” gibi ilginç parçalar üretilir. Bu da bu alanda uğraşan pek çok isime esin kaynağı olur. Sanıyorum özellikle 1990’lı yıllarda egemen olan ve artık günümüzde tekerlemelere dönüşüp kısır bir döngüye giren parça sözlerinde de topluluğun bu tür çalışmaları etken olmuştur.

Topluluğun dördüncü kaseti, adını yine bir Eurovision denemesi olan **No Problem**’den alır, [finallerde yarıştı ama kazanamadı]. Çok parlak bir parça olmasa da her zamanki gibi başarılı düzenlemesiyle artı değer alan “No Problem”i, “Bulamadım Senin Gibisini” izler. Topluluğun başarısız ürünler listesinde olan bu parçadan sonra “Türkçe sözlü Latin Müziği” olarak tanımlayabileceğimiz “Niyet Neydi Akibet Ne Oldu” ve “Sen Sarhoş Olunca” gelir. Bu yüzün en başarılı parçası bence “Yalnızlar Garı”dır. Rock biçeminde yazılan parçayı kimi yoğun etkilenmeler olsa da sevdim. Kasedin B yüzü “Güllerin İçinden”i anımsatan “Uç Oldum” ile başlar. Kimi pasajları ile özdemir Erdoğan etkileri de sezilen bu parçadan sonra Mazhar-Fuat-Özkan soundunu güçlü bir şekilde yaşatan ve kasedin en başarılı çalışması “Tam Ortasındayım” gelir. Ezgisi, sözleri ve düzenlemesiyle bir Alanson başyapıtıdır “Tam Ortasındayım”. Düzenlemelerin başarısı konusunda belki çok fazla söz ettim ama o dönemlerde bu işin iyi yapılması gerektiğini birçok isime Mazhar-Fuat-Özkan öğretmişti. İçinde bulunduğumuz dönemlerde belki teknolojinin olanaklarının kullanımı ile zorunlu olarak sağlanan bu konuda da başı onlar çekmişti. “No Problem”in ikinci yüzü “Tam

Ortasındayım” ile birlikte dört parlak ürüne daha yer verir: “Bazı Bazı”, “Muhabbetler Sana Doğru”, “Ağlamakla Olmaz Sevgilim” ve “Cici Bebek”. Sonuçta “Ele Güne Karşı” ile birlikte topluluğun diskografisin- de en sağlam çalışmalardan biridir “No Problem”.

“No Problem“den sonra topluluk üç yıl boyunca albüm yapmaz. Bu dönemin sonunda ise yani 1990 yılında beşinci kasetleri olan **Geldiler** piyasaya çıkar. “Geldiler”, Mazhar-Fuat-Özkan’ın çizgilerinin biraz dışına taşıp yeni şeyler denediği bir albümdür. Göze çarpan özellikler arasında “Ali Desidero” ve “Anında Görüntü” gibi iki rap parçanın yer alması, ilk kez elektronsal davul kullanılması ve “Sude” ve “İk Ben” gibi sözcük oyunları yapılan, anlamları olmayan ürünlerin seslendirilmesi. Bu arada Fahir Atakoğlu’nun müziğini yaptığı “Geçiniz”de kasette yer almış. Alışılmış MFÖ soundunu anımsatan iki parça “Neredeyiz” ve “Bitir”. Argo sözlerin kullanıldığı parçalardan “Ali Desidero” bu kasetin en tanınmış parçası oldu. Ama bence kasetin en başarılı ürünü “Mecburen”di.

Aganaga, topluluğun pek keyifle dinlenmeyen çalışmalarının yer aldığı bir kaset. Ezgisel ve sözel anlamda “Geldiler”de yapmaya başladıktan yenilikler bu kasette de sürer ve protest içerikli parçalar ağırlık kazanır. Bu nedenle ezgisel anlamda bir duraklama yaşanan bu kaseti protest özelliğiyle daha sonra ele almak istiyorum.

FİKRET KIZILOK

Fikret Kızılok, Türk pop müziğinin çok yönlü isimlerinden biridir. Bağdadığı ve söz yazarlığının yanı sıra bu türün ülkemizdeki az sayıdaki entellektüel’lerinden biridir. 1960’lardan bu yana sürdürdüğü kariyeri boyunca kişisel olarak çok beğendiğim pek çok yapıta imzasını atmıştır. Yine de Kızılok konusunda kimi zaman kafamda çelişkiler belirir. Sözelimi ti’ye aldığı ve anlatımı güçlendirmek için bu biçimde ortaya koyduğu yapıtlar dışında yoğun bir şekilde arabesk kokan yapıtlarını da görmek mümkün. Önemli bir sorun da parçalarının düzenlemelerinin belirli bir standart gösterememesi ve kimi ustaişi parçalarının bu yüzden silik kalması. Kızılok da kariyeri boyunca yaptığı tüm çalışmaları 1990’larda yeniden kaset yaptı. Ele almak istediğim ilk kaseti, **1968’ler**. Sanatçının bu dönemlerde yani “Anadolu Pop“un etkin olduğu dönemlerde yaptığı çalışmaları biraraya getirdiği kaset, yöresel ve geleneksel çalgıları gitarıyla birlikte kullandığı 10 üründen oluşuyor. Sanatçının bu dönemle ilgili ve bu kasette yer alan en beğendiğim çalışmaları, 1.bölümde de belirttiğim gibi “Vurulmuşum”, “Anadolu’yum” ve “Emmo”. Ahmet Arif’in sözlerini yazdığı “Vurulmuşum” ve “Anadolu’yum”, sözlerdeki duyarlılığı aynı ölçüde müziğe aktaran bir Kızılok’a tanık olur. Ama aynı şeyi sözlerini yine Ahmet Arif’in yazdığı “Haberin Var

Mı?”da göremeyiz. Bu parça 70’li yıllarda reklam müziği olarak sıkça karşımıza çıkan ünlü girişiyile, ezgisel yapısıyla ve çalgılamasıyla arabeskin tüm özelliklerini taşır.

Kızıllok’un bu dönemde yöreselliği özellikle tartımda yoğunlaştırdığını söyleyebiliriz. “Anadolu’yum”da ortaya çıkan Kızıllok duygunluğu, bu parçayı diğer yapıtlardan ayrı kılıyor.

Zaman Zaman, Kızıllok’un geleneksel ve yöresel etkilerle yazdığı parçalarla başlayıp, biçimini değiştirdiği ürünlerle süren bir kaset. Göze çarpan bir yapıtı bu kasette bulmak zor. Bunun da iki nedeni var. Birincisi ezgisel monotonluğa düşülmesi, İkincisi ise tüm parçaların bas, viyolonsel, gitar ve tabla eşliğinde yorumlanması, [bir-iki parçada ney de kullanılmış]. Bu oturtum da insana biraz zorlama gibi geliyor. Kasedin en tanınmış ürünleri kasede adını veren “Zaman Zaman” ve “Güzel Ne Güzel Olmuşsun”. Yine de Özellikle itici çalgılamasının da etkisiyle Kızıllok’un başarısız çalışmalarının toplandığı bir kaset bu.

Yana Yana, Fikret Kızıllok’un biçimini belirgin bir şekilde değiştirdiği ve bence *iyi de ettiği* çalışmalarına yer verdiği bir kaset. Kasedin ilk parçası olan “İnişlerim Çıkışlarım”, bence Kızıllok’un başyapıtlarından biri. Bu defa synthesizer’den çıkan bir-iki bozuk sound

dışında düzenlemeye de edilecek bir laf yok. Bu kasedin belirgin kimi özelliklerinden de söz etmek gerekir. Öncelikle çalgıda bir zenginlik göze çarpıyor [çok az sayıdaki parçada kullanılsa da]. Bir diğer özellik de Kızıllok’un Özkan Samioğlu’nun iki bağdaşma yer vermesi. A yüzünün üçüncü parçası olan “Yana Yana”, ve son parçası olan “Bu Kalp Seni Unutur Mu” da kasedin usta ürünlerinden. B yüzü, Türk popunun sağlam protest ürünlerinden “Why High One Why”la açılır, [bu parça ayn bir bölümde ele alınacak]. Bu yüzde yer alan “Gecenin Üçünde” ve “Gönül”, Kızıllok hakkında az önce sözünü ettiğim çelişkili düşüncelerimi destekliyen ürünler. Oldukça basit ve Kızıllok’a yakışmayan bir biçimde yazılan bu parçalar, özellikle “Gönül”, bence tam bir hayal kırıklığı. Bu yüzün sağlam ürünlerinden biri de yine bir Özkan Samioğlu bağdaşı olan “Ben Gidersen”. Sonuçta 9 parçanın yer aldığı “Yana Yana”, göze çarpan 6 ürünle başarılı bir albüm.

Kızıllok’un başarılı bulduğum ama yine düzenleme kurbanı olan bir kasedi de **Olmuyo Olmuyo**. Genel havası protest olan bu kasette yer alan çok beğendiğim iki parça “Sen Olmasan” ve “Düşler”, sanatçının deyiimiyle *aşk şarkıları*. Ama özellikle “Sen Olmasan” da

o garip synthesizer soundlarının neden ve nasıl seçildiğini çok merak ediyorum. Kasedin sunuş yazısında düzenlemelerin Fikret Kızılok’ca yapıldığı belirtiliyor. Bu kasedin tümüyle “Türk Popunda Protest Akım” bölümünde ele alınması gerektiğine inanıyorum. Ama şunu da söylemek gerekir. Eleştiri dozunun yoğun olduğu ürünlere, daha doğrusu başarılı ürünlere yer vermesi beraberinde kasedin sıkça dinlenmesini engellemek gibi bir sorunu da getiriyor.

Aynı sorunu yaşayan bir diğer kaset de **Not Defterimden**. Kızılok, bu kasedin öyküsünü şöyle anlatır:

Ben ardarda dokuz plak yapıp da dokuzunun birden altın plak aldığını görünce, aynada kendi kendime yalan söylediğimi farkettim. Dedim ki toplum her verdiğini aynen alıyorsa ya sende bir duraklama var, ya da toplumda bir eksiklik var. Bunun bende olmadığını hissedip, topluma uymamağa karar verdim. Ve bambaşka bir dala geçtim. Bugün sizlerin de tanıdığınız John Cage, İlhan Mimaroglu, Luciano Berio gibi müzisyenlerin doğru yolda olduğunu hissedip o dönemde bir plak ürettim. “Not Defterimden” adlı bu plak Varşova Müzik Akademisi ödülünü kazandı. Bunun gururuyla Ankara’ya gidip, plağın yayınlanıp yayınlanamayacağını öğrenmek istedim. “Kesinlikle yayınlanamaz”, “bu müzik mi nedir?” dediler.

Orada bir kopuş başladı. Topluma yabancı kaldığımı hissettim.²⁹

Kızılok’un deneysel çalışmalarının yer aldığı “Not Defterimden”, Nazım Hikmet’in şiirlerinin “Text Music” anlayışı doğrultusunda okunduğu bir çalışma. Üç kez dinlemeye dayanabildiğim bu kasetin de neden yapıldığını anlayamadım. Birincisi bu türde Cage ya da Berio gibi isimlerden nasıl etkilenebilir merak ediyorum. Yok eğer “Art Rock” benzeri bir akımdan etkilenme söz konusu olduysa da bence çok kötü bir çalışma.

Fikret Kızılok, kimi zaman beliren kötü müzik anlayışına rağmen, Türk popunun yapıtaşlarından biridir. Anadolu poptan günümüze değin uzanan çizgisinde sağlam ürünler ortaya koymuş, popülistliğe kaçmadan doğru bildiği yolda ilerlemeyi sürdürmüştür. Bağdadığın yanısıra Bülent Ortaçgil’le birlikte bu türün ülkemizdeki en iyi söz yazarlarından biridir. Fikret Kızılok hakkındaki sözlerimi sanatçının 1986 yılındaki bir

söyleşisinden yapacağım ile almtı ile noktalamak istiyorum:

Şunu söyleyeyim, bir insanın önce kendisine saygısı olması gerekiyor. Eğer bu insan şarkıcıysa ve kendini yaşayamıyorsa, toplumun normlarına boyun eğip uzlaşma yolunda ilerliyorsa, bildiğimiz klasik bir şarkıcı olarak ortaya çıkacaktır. Biraz daha araştırmacı olur da kendini daha iyi bulursa, önüne bir engel daha çıkıyor: şan, şöhret. Bu çok önemli bir tuzaktır. Bir şarkıcı güncel olarak bunu yaşamayı reddederse garip karşılanır belki, ama sağlıklı bir yoldur. Çünkü daima hürdür. Bağımsızdır. Herşey bir şarkıdır onun için artık. Gazeteler, ideolojiler, politikalar, hepsi değişirler. Kişi de değişir, onlar da onun için değişir. Benim için şarkıcı günlük fıkra yazarından çok daha ötede bir kişidir. Yaşadıklarını an be an seslendiren biridir. Yaşayacak, yazacak, ya da en ideali yazarak yaşayacaktır. Ve bunları sürekli günlüğü gibi çıkaracaktır. Sonunda ortaya çıkan bir kişiliktir. Bu insan bu duygular içinde bu renkte ve bu ideolojide bir insandır. Bu şarkıcıdır. O zaman sizin şarkılarınızı seven sizi de sevecektir. Orada şüphe götürmez artık bu tatmini

29Mario Levi-Orhan Kahyaoglu, Sanatta Yeni Sentez Anadolu Kaynaklı Olacaktır, Stüdyo imge,Eylül 1986, sayıt10, yüzlem:7.

3@a.g.m. yüzlem: 8.

ÖZDEMİR ERDOĞAN

Özdemir Erdoğan, Türk pop müziğinin uzun yıllar gündemde kalan ve bu işi günümüzde de sürdüren isimlerden biri. 1970 yılında başladığı kariyeri boyunca birçok ürüne bağdar ve söz yazan olarak imza atan sanatçı, 90'11 yıllarda tüm sanat yaşamının bir özetini 7 kasette toplar. Bu kasetlerden **Nostaljik Takılmalar** başlıklı 7. kaseti, Erdoğan'm müziğe yeni başladığı yıllann ürünlerini kapsar. Kasetin sunuş yazısında da belirttiği gibi bu kasetteki parçalarda Sezen Cumhuri Önal'm katkısı büyüktür. Bu katkı yalnızca söz yazan olarak değil, Özdemir Erdoğan'ı Türkçe söylemeye ikna edişi olarak da belirgindir. Kasetteki ilk parça "İster misin" bir Özdemir Erdoğan yapıtı. Caz etkilerinin belirgin olduğu parçada henüz Erdoğan'm kendine özgü biçiminin oluşmadığı izlenir. İkinci ve üçüncü parçalar "Unutalım Yarınlan" ve "Bahar Gelince", dönemin aranjman olarak adlandmlan ürünlerine kötü birer örnektir. Sezen Cumhuri Önal, Selmi Andak ve Özdemir Erdoğan üçlüsünün ortak yapıtı olan

“Seni Bekliyorum”, sanatçının usta gitarının ön plana çıktığı ve yer yer yine caz uygulamalarının belirginleştiği bir parça. Bir Hacıdakıs bağdaşı olan ve sözlerini yine Sezen Cumhuri Önal’ın yazdığı “Kimbilir Belki Bir Akşam Üstü” de, araya yalkm gitarın girdiği bir “gece klübü” parçası havasında. Kasedin son parçası olan “Bir Gün”, dönemin İtalyan pop müziği etkilerinde başlayan, ikinci bölümünde ise özgünleşen bir parça. Kromatik gidişleriyle o dönemlerde gözde olan Fransız müzikçilerinin biçimini de anımsatıyor. “Nostaljik Takılmalar”ın ikinci yüzü bir Yüksel Alkış— özdemir Erdoğan ürünü olan “İnsafsız” ile başlar. Sözleri ve müziğiyle tam bir arabesk olan “İnsafsız”, “göbek havası” olmaktan öteye geçemiyor. Kemanı, bağlaması ve trompetiyle dinlenmesi çok güç bir curcuna. İkinci parça “Olmaz Olmaz”da aynı yapıda bir Özdemir Erdoğan ürünü. Hatta çok daha kötüsü. Kötü bir taverna olarak tanımlanabilecek bu parçayı yine aym yapıda [ısrarla] bir parça izler: “Yarın Belki Geç Olur”. “Sevginin Gerçeği” yalkm udla başlayan ve yine o bıktırıcı taverna tavnıyla süren bir Özdemir Erdoğan yapıtı daha. Son parça “Duyduk Duymadık Demeyin”, Sezen Cumhuri Önal’ın sözlerini yazdığı bir Yunan ezgisi. Zuma ve bağlamanın katılması ile parça belirsiz bir Akdeniz kimliği yaşamış. Sonuçta “Nostaljik Takılmalar” için olumlu şeyler söylemek güç. Gerek ezgiselliği, gerekse sözleri ile tam oturmamış bir Özdemir Erdoğan görüntüsü çiziyor.

Özdemir Erdoğan’ın kariyerindeki en usta ürünlerini topladığı **Aşkımız Şarkılarda Yaşasın**, “Sevdim Seni” ile başlar. Ezgisi, sözleri ve düzenlemesi ile benim en sevdiğim Erdoğan yapıtlarından biridir “Sevdim Seni”. “Canım Şenle Olmak İstiyor”, yine övgüyü hak eden bir ürün. Usta düzenlemesi ile de dikkat çeken parça, dönemin Avrupa ürünlerinden izler taşısa da o yıllar için yine de ustaişi sayılır. Kasetin üçüncü parçası olan “Pervane” ve onu izleyen “Kumsalda”, o dönemlerde oldukça popüler olan parçalardı. İlk yüzün diğer parçaları “Şendeki Ben”, “Ayrılık Zor” ve “Sevgi Öyle Büyük” arasından “Ayrılık Zor”u bir yana ayırmak gerekir. Bu yüzün tüm parçalarındaki ezgisel yapı ve sözlerin benzerliği göze çarpar. Ancak yine de özellikle ezgide monotonluğa düşülmez. Sözler hep sevgiyi ya da sevgiliyi işler. Kasedin ikinci yüzü bu açılardan daha değişik bir karakter gösterir. “Doğanın Kanunu”, “Bebek”, “Aç Kapıyı Gir İçeri” gerçi yine sevgiyi ele alır ama sözler daha çok öğretici niteliktedir. “Ya Şundadır Ya Bunda” taşıdığı Latin öğeleriyle kasetteki diğer ürünlere aykırı bir görünüm çizer. “Köprü”, sevimli ezgisi ve sözleriyle yine özgün bir

Erdoğan yapıtı olarak karşımıza çıkar. Ana konu bu defa sevginin kısa bir tarihçesidir.

İkinci Bahar başlıklı kaset, Sezen Aksu, Ali Kocatepe ve Atilla Özdemiroğlu'nun yanısıra geleneksel Türk sanat müziğinin popüler örneklerinin yer aldığı bir çalışma. Bu açıdan Özdemir Erdoğan'm diskografisinde önemli bir yeri olmadığını düşünüyorum. Özellikle "Sevenler Anlar" gibi tümüyle arabesk olan bir parçanın burada ne aradığını anlamak güç.

Düşünceli Şarkılar, günümüz değer yargılarını hicveden ama yine de sevgiyi arayışın sürdüğü bir kaset. İlk yüzünde Özdemir Erdoğan'ın 1990 yılında yaptığı 4 çalışma yer alıyor; "Kadehler", "Hüsnü", "Yakında Kıyamet Kopacak" ve "Kuçu Kuçu". Sanatçının sevgi anlayışını bir kez daha dile getirdiği "Hüsnü", ezgisel yapısıyla da ilginçtir. Arabeskle başlayıp geleneksel Türk sanat müziği etkileriyle süren Hüsnü'nün ikinci bölümünde bağlamanın bıçak gibi kesilmesinin ardından 1970'lerin San Remo yarışmaları benzeri bir ezgi gelir. "Hüsnü"yü sözleriyle değerlendirmenin daha doğru olacağı kanısındayım. Birinci yüzün üçüncü parçası "Yakında Kıyamet Kopacak", günümüz dünya koşullarının olumsuzluğu ve yapılacak birşeyin olamamasını işler. Yer yer yine Latin ezgilerinin egemen olduğu parça, dinlenebilir olmasının dışında basit sözleriyle birşey vermiyor. "Kuçu Kuçu" rock biçeminde başlayıp birden kimlik değiştirerek Erdoğan'ın alışılmış biçimine döner.

Kasedin ilk yüzündeki en çarpıcı parça "Korkacak Birşey Yok". 1978 ürünü bu parçada Özdemir Erdoğan'ın gitarını bu kasette ilk kez duyabiliyoruz. 70'lerdeki kendine özgü soundunu da. Birinci yüzün son parçası benim yine çok beğendiğim "Ölü Gözüyle İzlenimler". Yalnızca gitar eşliğinde söylenen parça tartımsal yapısı ve vokal tekniğiyle yer yer Timur Selçuk'un biçimini anımsatıyor. Ardından dönen dolapları ve öldüğünde duyulacak sahte üzüntüleri hicveden sanatçı, parçayı şöyle özetler:

İnsan birçok hayvanı öldürüp yiyor

Fakat kendi cinsinden acep neden ürküyor

"Düşünceli Şarkılar"ın ikinci yüzü 1977-1979 yılları arasında yazılan ürünleri kapsıyor. Aralarında Levent Kırca'nın televizyon programları için yazdığı müzikler de var. Bu yüzdeki

parçaların genel özelliği dünya ve çevreye karşı olan duyarsızlığımız. Yine de her parçanın sözleri ümit ve sevgiyle biter.

Özdemir Erdoğan'ın kariyerindeki olumsuz çalışmalardan biri de bence **Yorumcu** kasedidir. Yesari Asım Ersoy' dan Alaaddin Şensoy' a, Neşet Ertaş' tan Mehmet Özbek'e değin tam bir “curcuna” olan bu kasette yer alan tek Özdemir Erdoğan ürünü, B yüzünün ikinci parçası olan “Seviyorum Onu”. Ancak bu parça da sanıyorum kasetteki diğer ürünlerin etkisinde kalınarak yazılmış basit bir taverna parçası. Erdoğan, bu kasedin sunuş yazısında şunları söylüyor:

Çağdaş insan; müzik eserinin üzerindeki giysiler ne kadar demode, yöresel, geleneksel ve hatta hırpani olursa olsun içindekinin evrensel boyutlarını düşünebilen insandır. Sizlere bu sözlerimizin basit örneklerini veriyoruz; dinlemeniz ve düşünmeniz için...

Yöresel ve geleneksel özelliklerin evrensel boyutları konusunda diyecek lafım yok ama seçilen ürünlerin bu alandan seçilmesi ve üzerinde daha iyi çalışılması gerektiğine inanırım.

Bu arada sözü edilen tüm kasetlerin Özdemir Erdoğan'ın kendi şirketi olan “Müzik Turizm Organizasyon San. Tic.A.Ş.” yapımı olduğunu belirtiyim.

Özdemir Erdoğan'ın tüm parçalarında geniş bir müzikal alan bulmak olası. Demek istediğim şu: Bilindiği gibi pop parçaları genelde kısa süren [2.5-3 dakika] ürünlerdir. Böyle küçük çaplı bir yapıtta geleneksel Türk sanat müziğinden arabeske, cazdan pop'a, tavernadan ragti- me'a ve Latin ezgilerine değin herşeyi görebilirsiniz. Bunu da çoğu zaman aynı parçada az önce sözünü ettiğim öğelerden iki-üçünü birarada kullanarak yapıyor. Bu, kimi zaman ezgisel bir zenginlik kazandırmakla birlikte kimi zaman sözlerle uyuşmazlık gösteriyor ve kelimenin tam anlamıyla “sırıttıyor”. Yine de Özdemir Erdoğan, 1970'lerin ikinci yarısında ortaya koyduğu ürünlerle Türk pop müziğinin önemli isimlerinden biridir. Türk popunda eksikliğini büyük ölçüde duyduğumuz “kendine özgü”lüğü birçok parçasında yaşatan ve 20 yılı aşkın bir zaman bu işi saygınlığını yitirmeden yapan bir sanatçı olarak da benim her zaman saygı duyduğum bir isimdir.

Özdemir Erdoğan ile 16.2.1993 Tarihinde İzmir Balçova Termal Tesislerinde Yapılan Görüşme

Kutluk: İzin verirseniz benim önce sizinle ilgili birtakım sorularım var, ardından kimi genel konulara değinmek istiyorum, Türkiye’deki pop müzik yaşamı ile ilgili.

Erdoğan: Ben isterseniz size Türkiye’de pop nasıl başladı gibi, kısa kısa birşeyler söyleyim o yararlı olur.

Kutluk: Tabi, aslında ben daha sonra o konuya gelmek istiyordum ama nasıl isterseniz.

Erdoğan: Daha iyi olur.

Kutluk: Tabi buyrun.

Erdoğan: Efendim Türkiye Cumhuriyeti’nde pop müzik ve hafif müzik dediğimiz olay, zannediyorum cumhuriyetimizin başlangıcıyla beraber tutmakta yarar vardır birçok konularda çünkü daha gerilere gidildiği takdirde bilmiyorum ne derece yararlı olabilir, ama ben cumhuriyetle birlikte başlatırsam olayı popülerlik biliyorsunuz tercüme edildiği takdirde “sevilen” manasına geliyor. Güncel, sevilen eserler, bu tarz bir müzik. Bunu eskiden bilmiyorum Anadolu’da işte bizim eğer yöresel kaynaklardan ve köklerden beslenen bir aşık geleneğimizi de bu işin içine yani köklerden bir tanesi olarak koyabilirmiyiz, o da üzerinde düşünülecek bir konudur ama onlar da geleneksel veya durağan müziğin Türk folk müziğinin veya Türk halk müziğinin güncel ve yaşayan kısmını icra eden popüler sanatçılardı. Yani bir geleneksel müzikler var, onlar zaten durağan müzikler işte atalarımızdan, dedelerimizden, tarihimizden süzülerek belki de belirli bir değişimden de geçerek bir yerlere oturmuş halk müziğimiz var ona topluca folk müziği deniyor işte. Bu köklerden yaralanılarak yapılan da bir aşık müziğimiz, aşık geleneğimiz olduğunu da söyleyebilirim. Tabi bu aşık geleneğinin bir kısmının içinde dinsel, töresel ve bu müziği besleyen bir sürü gelenekler de var ayrıca. İşte Bektaşî geleneği var, savaş türküleri var. Bu yüzden de aşıklar bir dönemin popüler müziğini yapan insanlar olarak düşünülebilir. Cumhuriyetle birlikte bir batılılaşma sürecine girildi çünkü yönetim böyle bir karar vermişti, yönetimle beraber batı kültürü Türkiye’deki insanlara şırınga edilmeye başlandı. İşte nasıl o zamanki şartlar içinde radyoyla, toplum

yaşantısıyla, Atatürk'ün o günki şartlar içinde balolar tertip etmesi, batı danslarını empoze etmesi, neticede de söylevlerinde direktiflerindeki empozisyonlar işte batılılaşma sürecinin yönetim tarafından teşilli bir ifadesiydi. O zaman içerisine bakıyoruz daha çok entelektüellerimizin, Fransız kökenli davranış biçimleri var, Aijantin tangoları var. siyasi akımlarla birlikte yansımalar var. işte bilmem Lili Mar- lin var, Alman ekolleri de var...

Kutluk: Operetler var...

Erdoğan: Evet operetler var keza Türkiye'de yaşayan azınlıklar var. Sentezler var kantolar var. O zamanki popülerlik de direklerarası, operetler, kantolar biçiminde sürüyor. Gece hayatında da dediğim gibi Fransız, Aijantin, Almanya hakim. Belirgin bir zaman sonrada bu akımlardan etkilenmeler var mesela Necdet Koyutürk, Fehmi Ege gibi Türkçe tangolar ve bunlar tamamen, müzik bazında taklit ama Türkçe. Biz buna halkın bir zamanlar taktığı "aranjman"m ilk örnekleri diyomz. Bunlarda bir süre gidiyor ve 1945 yılında Missouri zırlısının İstanbul'u ziyareti var ve onunla birlikte başlayan bir Anglo-Sakson ve Amerika etkileri müzikte görülmeye başlıyor. Dediğim gibi müzikteki etkilenmeler siyasal etkilenmeler doğrultusunda da sürükleniyor. Ondan sonra da Amerikan müzikleri popüler olmaya başlıyor. Bununla birlikte Türkiye'de ilk caz çalışmaları başlıyor işte Cüneyt Sermet, Arif Mardin, ismet Sıral...

Kutluk: Şadan Çaylıgil...

Erdoğan: Evet tamamıyla Amerikan müziğinin icracısı durumundadırlar bir sentez yok. Bu kültür de olabildiğince gelişmeye başlıyor Türkiye'de. 1950'li yıllar benim hatırlayabildiğim kadar bizle gidiyor. 55-56'da rock'n roll çıkıyor. Bugün artık 50'li kuşaklar dediğimiz o rock'n roll müziğimiz etkisi altındaki bugün de hala misyonlarını sürdürebilen işte bir Durul Gence, Erkut Taçkm, Erol Büyükburç, Barış Manço, Özdemir Erdoğan gibi bir kuşak da cazı değil de rock'n roll'u taklit eden bir kuşak ortaya çıkıyor. Tamamen taklit, kötü bir taklit doğrusu. Ama tabi Türk toplumu korkunç bir gelişme demiycem ama bir arayış içinde olduğu için her çıkan yeni şey özellikle genç kuşaklar tarafından büyük bir ilgiyle karşılanıyor. Neticede bu insanlar işini yapıyor, grup olarak işte dediğimiz gibi Erol Büyükburç ve işte Amerika'daki o müzikal filmlerin taklitleri ve şarkılı filimler ve tabi çok kötü örnekler

bunlar. 60'lı yılların başında bunlar da ortadan kalkınca aranjman denen olay ortaya çıkıyor. Yani Türk halkının yabancı kökenli şarkıları Türkçe dinleme eğilimi seziliyor. Bundan istifade eden bazı akıllı şarkı sözü yazarları işte Fecri Ebcioğlu, Sezen Cumhuri Önal, Fikret Şeneş, Ülkü Aker bu işi bir sanayi haline getiriyorlar. Bunun bir faydası var her zaman altını çizerek söylüyorum, Türkiye'de ilk plak satışlarının patlaması. [45Tik] O sırada plak sanayine yine azınlıklar hakim. Heme kadar müziğin teknik olarak bünyesi olağanüstü kötüyse de sanayileşme süreci açısından bir başlangıçtır aranjman olayı. Telif hakları falan da olmadığı için korsan dediğimiz kişiler türüyorlar ve korsan üretime geçiyorlar.

Kutluk: Pardon araya girebilirmiyim bir şeyi atlamak üzereyiz. Ebcioğlu ve Önal gibi söz yazarlarımızdan söz ettiniz de, bu olayı siz yalnızca endüstriyel açıdan olumlu buluyorsunuz sanıyorum.

Erdoğan: Evet.

Kutluk: Çünkü bu ikiliyi özgün parçalar yazılmasında en büyük engel olarak görenler var örneğin Fikret Kızılok benimde katıldığım çok güzel bir eleştiri getirmişti ve özellikle Sezen Cumhuri ÖnalT ölü g..üne pamuk tıkar gibi söz yazmakla suçlamıştı.

Erdoğan: Efendim ben olayı her türlü duygusal yaklaşımın dışında gerçekler açısından görmeye çalışıyorum. Şimdi eğer demokrasi halkın eğilimlerine göre yönetimse, halk teveccüh etmiştir. Yani halk bu aranjmanı biz beğenelim yani aristokrat kesim, entellektüel müzik adamları beğensin beğenmesin, bu müzik alıcı bulmuştur, alıcı bulduğu için yapan insanlar ortaya çıkmıştır. Yapılan işin ben bir müzik adamı olarak müzikal detaylarını eleştirebilirim ve bunun çok kötü bir olay, çok kötü bir örnek, sözlerinde genel olarak yüzde seksenbeşinin çok kötü olduğunu altını çizerek söyleyebilirim. Sözlerin hiçbir edebi tarafı yok, hiçbir estetik tarafı yok ayrıca dil kuralları açısından da büyük yanlışlar var, dile verilen büyük zararlar var. Ama sanayileşme sürecinin başlatılması gerçeğini inkar edemez çünkü bugün artık popüler müzik olgusu içindeki olayı gördüğümüzde popüler müzikte pek sanatsal yanın arandığını söyleyemeyiz.

Kutluk: Tüm dünyada böyle zaten.

Erdoğan: Evet yani böyle birşey yok ismi üzerinde o bir sanat olayı değil işte bugünde saçma sapan sözler üzerine birçok şey yapılıyor, ben bir müzik adamı olarak bunu uygun görmeyebilirim ama popülaritesini eleştirmek halkın, yani demokrasi anlayışıyla ters düşmek demektir ki demokrasiye inanan bir kişinin halkla ters düşmesi olgusunu kabullenemiyorum ben o bakımdan Fikret Kızılok'a katılamıyorum ben ama yapılan işlerin kötülüğü hususunda teslim etmem gerekir ki yüzde yüz haklıdır Fikret Kızılok. Sonraları arabesk başlıyor, bu alanda sanayileşme başlıyor. Özellikle aranjman müziğindeki deformasyon artık bir kısım entelektüellerin de gazete köşelerinde yada dilleri döndüğünce bu müziğin yoz bir müzik olduğunu ve son derece kötü bir montaj olduğunu söylemeyle yavaş yavaş popülaritesini kaybederken arabesk müzik işte o sıralarda köyden kente akımlarda var çok büyük popülarlik kazanıyor. İşte o sıralarda folk akımı, pop-folk gibi.

Kutluk: Anadolu folk...

Erdoğan: Evet, bu insanlar Anadolu'da yetişen kültürlerden yararlanarak bir popüler müzik elde etme aşamasına giriyorlar. Bunların içinde işte Cem Karaca var, Barış Manço var, Ersen-Dadaşlar var, Moğollar var...

Kutluk: Kızılok.

Erdoğan: Kızılok var, büyük son derece olumlu sayılabilecek yol olarak, ideal olarak Türk pop müziğini güzel yerlere götürebilecek bir olguyken birdenbire bir denetim engeli ortaya çıkıyor ve bu güzel teşebbüs daha tam yeşermeden boğuluveriyor çünkü dediğim gibi böyle birşey Türkiye'yi yönetenlerce istenmiyor, nedeni model hep batıdır, batılı olmak gerekir. Bu insanlar bu sefer Cem Karaca gibi Fikret Kızılok gibi bazı şeylerin farkına varmaya başlıyorlar ve infiale kapılıyorlar. İşte bu infiale kapılmayanlardan biri benim. Sol akımlar o sıra moda ve sol akımlarla birleşme ve bütünleşme olgusu başlıyor. Bu bir tuzak aslında tabi ve neticede sanki o popüler akım sol tandanslı kişilerin özel bir müziğiymiş gibi yorumlanıp daha fazla baskı altına almıyor, daha fazla baskı daha fazla protestolara uğruyor ve sonuçta bu insanlara izolasyon uygulanmaya başlıyor ve belirli köşelere itiliyor. Bir ara sosyal demokratların hükümette olmasıyla sanki yollar açılmış gibi oluyorsa da daha sonra işte koalisyonlar dönemi ve 80'li yıllara gelişler işte protest müzik, Bülent Ortaçgil, Fikret

Kızıllok'u görüyorum bu sırada fakat tabi ki müzik içinde de bu politikaları çok güzel ayarlayan işte Cem'i görüyorum yine sol kesimde ama öbür taraftan da Barış Manço gibi her tarafa gayet güzel dönebilen ve bu işi politik olarak çok güzel idare eden ve halkın güncel zevklerini çok iyi yakalayıp popüler olma başarısını gösterebilen sanatçılar da var.

Kutluk: Bu yüzden galiba otuz yıldır gündemde.

Erdoğan: Tabi tabi, yani onun hiç müzikal olarak müzikte bir devrim yapmak, bir sentez yapmak gibi bir kaygısı yok. Ama bunu her zaman söyleyebilirim ki ben bir Özdemir Erdoğan hiçbir zaman popüler olmak gibi bir isteğim olmadı. Böyle bir kaygım yoktu, ben iyi bir müzisyen olduğuma inandığım için Türk müziğinde bazı devrimler ve bazı evrenselleştirme çabalarım oldu. [Burada sanatçı özellikle Türk Beşlerine ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki müzik politikasını eleştiriyor ancak konuyla ilgisi olmadığı için alınmadı].

Neticede 1980'li yıllarda ihtilal hükümeti bizi Ankara'ya çağırdı. Ben hafif müzikteki sözcüydüm Türk halk müziğinde Nida Tüfekçi vardı, Türk sanat müziğinde Ercüment Berker vardı, Batı sanat Müziğinde de Faruk Yener vardı. Dört kesimin de ortak olduğu bir nokta vardı, empozisyondan kaçının, müzik kendi hiyerarşisi içinde yaşamı sürdürsün. İnsanlara rahat ve serbest çalışma ortamları verin. Tüm bu konuşmalar banda alındı. Zaten bu tip konuşmalar banda alınır ve sonra kitap haline getirilerek yayınlanır. Bu bantlar kayboldu.

Kutluk: Doğal.

Erdoğan: Evet ve on sene sonra beni yine çağırdılar, gitmedim. Benimle alay ediliyor zaafına kapıldım ve gitmedim.

Kutluk: Siz zaten bir süre TRT'ye hiç parça göndermemiştiniz.

Erdoğan: Evet on sene bir parça göndermedim.

Kutluk: Bu durum sürüyormu hala ?

Erdoğan: Hayır, şimdi TRT'deki müzik dairesi başkanı Zihni Derçin Bey'le 1990 yılından itibaren uzun bir yazışmalar zinciri başlattık. En sonunda da serbest televizyon olgusuyla da

zaten onlar durumu gördüler ve 25 tane antidemokratik denetim maddesi 5'e indirildi, biraz daha yumuşatıldı ve neticede bizim on senelik TRT'ye karşı onur savaşımız bugünkü duruma geldi. Ben hala denetim kurulunun yararına çok çok fazla inanmıyorum hatta benim bazı önerilerim oldu, şef partisi getiriliyor. Siz denetim kurulundakiler, elbette herkesin kulağı duyuyor ve herkes biraz solfej biliyordur, gönderilen partileri tetkik edersiniz, müzikal olarak ve dersiniz ki bakın kardeşim üçüncü ölçüde sen detonesin, bunu alın tekrar düzelt getir. Veya bunda prozodik yanlışlık var, prozodiye pek de girmeyiz çünkü İstiklal marşı handikapı var bir taraftan, oturup bakın Türk dil kurallarına uygunluk ideali aranabilir, çok da yanlışlık varsa yayınlamazsınız dedik. Tabi bir türlü gerçekleşemedi. Ulvi Yücelen var, Neşet Ruacan var, bu ikisini ayn koyuyorum ama o gruptaki kişilerle müzik tartışabileceğimi sanmıyorum çünkü müzik bilgilerinden şüpheliyim.

Kutluk: Sizin zaten 1983 Eurovision Türkiye finalinden sonra Hey'de yayınlanan bir yazımız vardı. Jüri sistemini eleştirerek şunları söylüyordunuz: *Ben Adnan Saygım'ı, Güler Ay kal'ı, Nida Tüfekçi'yi denetliyor muyum ki onlar benim müziğimi denetlesin.* Sanıyorum, gerçi sakız oldu bu konu artık ama Eurovision seçmelerinde halk jürisi taraftarısınız, bunu hala destekliyor musunuz?

Erdoğan: Aynen öyle, hala destekliyorum. Ben yönetimin, daha doğrusu entellektüel kişilerin yol gösterici olmasından yanayım. Yani halk jürisi elbette olmalıdır çünkü zaten olay bir popüler müzik olayıdır. Burada siz ancak gösterilen parçaların uluslararası müzikal değerlere yaklaşımı açısından bazı yol gösterici şeyler yapabilirsiniz. Ama onun dışında halkın zevkini denetleyemezsiniz. Şimdiye kadar yapılan işler odur yani zaten son derece genç bir cumhuriyet, genç bir halk. Bir bakıyorsunuz Kenan Evren'i meydanlarda alkışlıyor sonra aynı halk bir başkasını alkışlıyor. Yani insanlarımız çabuk dolduruşa geliyorlar tabiri caizse. Bunun farkında tabi Türkiye'yi yönetenler. Neticede böyle bir toplumuz. Burada gerçek sanatçılar aynen bir politikacı ya da bilimadamı gibi bir memleketin yarınlarını çizen müesseselerdir. Oysa bugün sanatçı konuşmuyor. Daima pasifize ediliyor. Mesela çok enteresandır bugün çalıştığım yerle ilgili bir polis soruşturması oldu ve ben nüfus kağıdımı gönderdim izin için. Bu 12 Eylül dönemi değil, bu tam demokrasimizin işlemeye başladığı bir dönem ve 37 yıllık bir sanatçıdan polis müsadese istenildi sanki Özdemir Erdoğan bilinmez bir adam gibi.

Kutluk: Türk popunda bir protest akımdan söz edilebilir mi?

Erdoğan: Şimdi bakın kapitalizmin ya da emperyalizmin çok enteresan bir davranış biçimi vardır. Önce güzel olguları dejenere eder, bunu denetimi altında tutmuş olduğu basın yoluyla, iletişim kaynakları yoluyla yapar. Dejenereasyon nasıl olur, işte kadın, kumar, yani sanatçının zayıf tarafları yakalanır ve basın yoluyla sanatçı itibar kaybettirilmeye başlanır. Eğer bu yolda başarılı olunamazsa halk düşmanı ya da anarşistmiş gibi gösterilir. Eğer o da olmazsa para ve şöhret temin edilerek satın alınır, susturulur. Ne yazık ki Türkiye’de birkaç sanatçının dışında işte Bülent gibi, Fikret gibi, Doğan gibi, Ergüder Yoldaş gibi, benim gibi bu olgu yaşanmıştır. Bir Cem Karaca misali, Barış Manço bunlardan bir tanesidir. Zülfü Livaneli bunlardan bir tanesidir. Şimdi Sabah Gazetesi’ndedir ve Kültür Bakanhğı’ndan 2-3 milyar teşvik almıştır. Beni o kurula para dağıtmak için çağırdılar. Ben dedim ki, bu fonu hangi realiteler ve hangi felsefe ışığında dağıtıcaz?Gelin bunu konuşalım. Efendim dediler, siz neden bu işleri karıştınyosunuz biz listeyi yaptık yardım hazır. Siz bir imza atm. Hatta sizin de ihtiyacınız varsa size de verelim. Onlar sandılar ki Özdemir Erdoğan’ı 2-3 milyara satın alacaklar. Ben 53 yaşındayım. Bugüne kadar onurumla yaşamış bir sanatçıyım ve istifa ettim o kuruldan. Şimdi rezaleti çıkıyor yavaş yavaş. Bana da birçok şey denendi, özel hayatımda boşluklar arandı, sonunda *ya o tatlı uçuk herifin tekidir* dendi.

Kutluk: Bu olay sonucunda mı başladı sizi karalama çalışmaları?

Erdoğan: Tabi tabi.

Kutluk: Sizin “Düşünceli Şarkılar” kasetinizden sonra da epey laf söylenmişti.

Erdoğan: Evet, o kaset piyasaya çıktı ve olayı çarpıtmak için ellerinden gelen herşeyi yaptılar.

Kutluk: 1991 yılıydı sanırım.

Erdoğan: Evet 91’de. O bir tablodur kapakta işte yanan, yıkılan, tüm dünyayı bitiren bir sürü olgu vardır ve hiçbir koruması olmayan çıplak bir adam o tabloya bakıyor ve elinden hiç birşey gelmiyor. O fotoğraflar gazetelerde yayınlandı ve Özdemir Erdoğan soyundu diye başlıklar atıldı, müthiş çarpıtıldı.

Kutluk: Protest akımla ilgili bir sorum vardı...

Erdoğan: Evet, son zamanlarda bir Ahmet **Kaya** olgusu çıktı ortaya ama ben onu hiçbir zaman bir Ortaçgil ya da Kızılok gibi soylu bir ozan olarak kabul etmiyorum. Basit bir istismar kokusu seziliyor açıkça. Kaya basit bir popülizm peşinde koşan biri.

Kutluk: “İkinci Bahar” adlı kasetinizde kimi değişik çalışmalar var. Türk sanat müziğinin kimi bildik örnekleri dışında “Sevenler Anlar” tam bir arabesk. Neden?

Erdoğan: Efendim ben şimdi yalnızca arabeskle değil, Türkiye’de yaşayan birçok türle ilgili çalışma yaptım. Benim yapmak istediğim bütün olay, halka bir müziğin kalitesinin türüyle ilgili olmadığını anlatmaktı. Yani bakın ey ahali. Siz bu parçayı bir arabesk müzik olarak tanıdınız ama bir başka bakışla bu parça böyle de yorumlanabilir demek. Sevenler Anlar’da hem arabesk vardır hem de büyük orkestra vardır. Böylesi bir senteze gidilebilir. Müzisyenlere sentezdeki çıkış noktalarını gösteriyorum. Ama bunu parasal durumum, çalışma koşullarım, yaşam kavgam içinde yapıyorum. Bir taraftan var olmaya çalışıyorum, dış güçlerle savaşıyorum, onurumu korumaya çalışıyorum ve bu arada böyle çalışmalar yapmaya çalışıyorum. Bir sürü arkadaşım, işte Ergüder gibi baskılara dayanamayıp alkolle tedavi olmaya çalışıyor. Fikret lanet olsun diyor, Bülent de aynı şekilde çekiyor gidiyor. Bu memlekete yarayan bütün unsurlar istenildiği gibi izole ediliyorlar ve daha enteresan birşey, kasetleri hatalı çıkıyor. Çünkü Türkiye’yi yöneten illegal güçler fabrikayı etkiliyor. 30. 000 kaseti tek tek dinledim ben biliyor musunuz?

Kutluk: Şirketi kurmadaki amacınız bu muydu?

Erdoğan: Tabi tabi.

Kutluk: Yani aynı zamanda Unkapanı’na bir tepki miydi acaba diye düşünmüştüm.

Erdoğan: Hayır hayır ben Unkapanı’na girdiğimde zaten oradakiler benim plakçılık açısından bu kadar başarı kazanacağını düşünmüyorlardı. *Ya bırak adam artık fosil, bitmiş* diyorlardı. Ama kasetlerim olağanüstü büyük ilgi gördü.

Kutluk: Şirket hala yaşamını sürdürüyor mu?

Erdoğan: Evet ama son günlerde bilinçli olarak birşey yapmıyorum. Benim amacım beni ben yapan bütün çalışmaları bir araya getirmektir. 1960'lı yılların sonundan günümüze kadar olan çalışmalarımı 7 kasette topladım.

Kutluk: “Sevdim Seni Bir Kere”, “Canım Şenle Olmak İstiyor”, “Pervane”, “Ayrılık Zor”... bunlar tadına doyum olmayan parçalardı. Bir de benim gibi ya da benim kuşağımın sizi beğenen insanların kafasındaki özdemir Erdoğan imajıydı. Sizden bu tür parçaları günümüzde de beklemek bencillik mi olur?

Erdoğan: Efendim ben bir kere şunu kesin olarak söylüyorum. Ben popülizm peşinde değilim. O işi tamamen kapattım. Türkiye’de yapılması gereken işler olduğuna inanıyorum. Az önce saydığınız türden parçalar yapmak durumunda değilim. İdeal, batı müziğinin ve Türk müziğinin sentezini yapmak. Benim kafayı taktığım bütün olay makamsa! müziğin uluslararası platformda son derece yüksek düzeyde bir icrayla çalmabilirliğini ispat etmek. Ben müziğimizin dışarıda en az Yunan, İspanyol, Brezilya müzikleri kadar etkili olabileceğine inanıyorum. Bunun için de Türkiye’de bu iki türü de bilen ve seven insanların olması lazım. Bizim müziğimizi bir sümüklüböcek gibi gören insanlar var sonra da biz evrensel müzik yapıyoruz iddiaları taşıyorlar. Peki sen evrenselin oluşmasında ne gibi bir katkı yapıyorsun sanatçı olarak? İşte sanatçı olarak ben bunu soruyorum kendime ve benim bundan sonraki bütün idealim bu müziği dışarıya taşımak.

Kutluk: 90’lardaki teknolojik gelişmeler Türk popuna nasıl yansdı, siz nasıl buluyorsunuz?

Erdoğan: Şimdi bunlar ısıtılıp ısıtılıp Türkiye’nin önüne konan temcid pilavları. Tarihsel gelişim içine baktığımız zaman 1956’daki veya ondan evvelki taklit, 56’daki aranjmanla birlikte ikinci taklit dönemi, 64’lerde 3. taklit dönemi, bilmem 70’lerde yine bir başka taklit dönemi. Siyasal ve sosyal şeylerle güdümlü olan bir sürü taklit. Şimdi yine aynı şekilde korkunç bir Amerikan pop müziği taklit ve yine aynı şekilde son derece kalitesiz ve uluslararası platformdan uzak. Ama dediğim gibi illegal yönetim bunu teşvik ediyor. Benim için aranjmandan ya da arabeskten hiçbir farkı yok ve bana da hiçbir şey söylemiyor açıkçası.

Kutluk: Bana vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum.

Erdoğan: Rica ederim. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

3. BÖLÜM

TÜRK POPUNDA PROTEST

Türk pop müziğinde protest kavramı her zaman yanlış anlaşılmış bir olgu olmuştur. 1970’li yılların bence daha doğru bir adlandırma ile “politize müziği” protest kavramı ile anılmış ve bu dönemlerde şiirleri bağdanan toplumsal şairler ya da ülkemizdeki genel ve yanlış tanımıyla “sol şairler”, bu müziğin söz açısından en büyük kaynağı olmuşlardır. Az önce de değindiğim gibi bu dönemlerde Türk popunda protest bir akımdan söz etmek olanaksız. Bu olay 1. bölümde de kısaca ele aldığım gibi müzik ve sözle bütünleşir. Bir sanatçının çıkıp ozanca sözlerini yazması ve üzerine kendi müziğini koyması ile oluşur. Fikret Kızılok’un da deyişiyle Nazım Hikmet’in şiirleri üzerine müzik yapmak protest falan olmaz. Çünkü zaten Nazım Hikmet gereken mesajı vermiştir ve bunun üzerine müzik

yapmak aynı misyona fazla birşey eklemes. Bu nedenle bu dönemlerde protest olarak anılabilecek anımsadığım bir-iki örnek dışında fazla birşey yok. Sözelimi Cem Karaca'nın "Beyazcam'da hayvanlar ve reklamlar-Yeşilçam'da baldırbacak" sözlerinin yer aldığı "Beni Siz Delirttiniz", bu örneklerden biri. Kimilerine göre ise Türk popunda protest akıma uygun örnek yoktur. Ancak bence bu alanda sayılan çok az da olsa güçlü örnekler var. Bu alanda örnek veren iki önemli isim ise Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil'dir. Protest yapan bir sanatçının taşınması gereken nitelikleri bu iki isimde de bulabiliriz. Dolayısıyla Türk popunda protest bir akımdan söz ederken ele almamız gereken dönem , 1980'lerden günümüze değin uzanan süreçtir. Bu akımda Özdemir Erdoğan ve MFÖ'nün kimi ürünlerini de ele almak mümkün. Ancak Kızılok ve Ortaçgil'deki yoğunluk bu isimlerde görülmez.

Fikret Kızılok, özellikle son dönem çalışmalarında bu konuyu sıkça ele alan bir isim. Usta ürünlerinin yanında protest dozu ile müziğin iyi dengelenemediği örnekler de var. Bu nedenle ilk dinlenildiğinde oldukça hoşla giden ama daha sonraları "müzik dinlemek" amacıyla teybe konup dinlenmeyen örneklere de rastlamak mümkün. Adıyla ve içeriğiyle bence bu türün en iyi örneklerinden biri olan "Why High One Why" da toplumumuzda çok sık görülen kimi tiplerini genel olarak eleştirir, [bu gibi insanlar artık günümüzde yaygın biçimiyle "maganda" olarak adlandırılıyorlar]. Bu dejenerezasyon da rock biçiminde ele alınır. "Why High One Why" nın sözleri şöyle:

WHY HIGH ONE WHY

Adidas'la tekkelere gidersin

Baklavayla viskileri içersin

Neskafeyle falımıza bakarsın

Bu can sana kurban olsun

Benetton'dan eşofmanı giyersin

Jogging' yapıp nefesini açarsın

Şapur şupur balgamları atarsın

Bu can sana kurban olsun

I say why high one why why high one why

Mersedes’le hacetine gidersin

İstemedен ahaliyi ezersin

Tuvalete karikatür çizersin

Bu can sana kurban olsun

Akşam olur gazinoya gidersin

Assoliste çelenk ikram edersin

Evdekileri de dayak atarsın

Bu can sana kurban olsun

I say why high one why why high one why

Memleketin her tarafı dağ mıdır

Rock’n roll’a mahpusane var mıdır ölen ölür kalan sağlar sağ mıdır Bu can sana kurban olsun

I say why high one why why high one why

Bir dinletiden canlı yayın gibi sunulan parça, şu sözlerle sona erer: Come on everybody thank you very much

Allaha emanet

Kızılok, eleştiri dozunu “Olmuyo Olamıyo” başlıklı kasedinde daha da yoğunlaştırır ve

eleştirilen unsurlar genişler. Kasede adını veren “Olmuyo Olmuyo”, da , bir dönem iktidar olan ANAP ve lideri **Turgut** Özal eleştirilir. Kızıllok, bir söyleşide uygulanmak istenilen liberal kapitalizmin gerçek anlamda uygulanabilmesi durumunda toplumun biraz nefes alabileceğini söyler ama sistem alaturka bir liberalizme doğru gitmekte ve bunun acısını toplum çekmektedir.

OLMUYO OLAMIYO

Düşündü taşındı

Oturdu kaşındı

Konuştı karıştı

Alıştı yapıştı

Evirdi çevirdi

Götürdü getirdi

Araladı sıraladı

İteledi ufaladı

Hacıladı hocaladı

Harladı horladı

Bağırdı gürledi / sansürledi

Ama olmuyo olamıyo

«.....*..»

Yatırdı batırdı

Göçürdü kaçırdı

Suçladı güçledi

Ütüledi kötüledi

Oyladı boyladı

Mızıktı saymadı

Anladı yanladı

Oturdu kalkmadı

Parladı şarladı

Gazladı hızladı

Rakladı / rokladı / ırakladı

Rap biçemiinde söylenen ve ezgisel anlamda insana birşey vermeyen bu parçadan sonra Kızılok'un protest ürünlerine iyi bir örnek de "Ninni" dir. Bu defa yine rock biçeminde yazılan parça ezgisel anlamda da akıcılığını korur ve söz-müzik dengesi olumlu bir biçimde sağlanır. Sözleri destekleyici bir biçimdeki kimi efektler de parçanın şirinliğini arttırır ["Orhan Ferdi" sözlerindeki küçük arabesk motifi, "Birde Playboy" sözlerindeki ıslık sesleri ya da "TKP" derken arkadaki "a nerden çıktı şimdi bu ya" sözleri gibi.

NİNİ

Orhan Ferdi

Lahmacun acı geldi

Michael Jackson Zeki Ersoy

Birde Playboy oy anam oy

Ne sağcı ne solcu/ Doğramacı macuncu

Şumaher, Derwal, Simoviç

Oğlumuz olsun futbolcu

DYP, SHP, IMF, KDV, AET, TRT

TKP, Tukaka

Liberal alaturka

Hicaz taksim darbuka

Vicdan ve de cüzdan

Karakol zindan anayasa

“Beddua”, Fikret Kızılok’un arabesk biçimde ve arabesk bir yaklaşımla olayları hicvettiği bir parça. İlk dinlenildiğinde sözleri ve biçemi ile insanı oldukça güldüren ustaişi bir ürün. Yalnız en büyük sorunu daha önce de belirttiğim gibi bu parçanın kaç defa dinlenebileceği sorunu. Toplumsal sorunlara her zaman bu biçimde yaklaşmamız, “beni bu hale koyanın bir bildiği var” tümcesi ile özetlenmekte.

BEDDUA

Uyandım ki bir sabah olanlar olmuş

Ekmeğimi aşımı yamyamlar yutmuş

Tam oramın orası örümcek tutmuş

Beni bu hale koyanın bir bildiği var

Doğar doğmaz anamdan Orhan’ı gördüm

Laf söyletmedim Ferdi’ye çok adam dövdüm İbo’nun uğruna kaç defa öldüm

Beni bu hale koyanm bir bildiği var

Tam anlarken gerçeği sansür koydular

İşkence yok dediler üryan soydular

Plastik bir cop ile beni oydular

Beni bu hale koyanın bir bildiği var

[çıksın, çıksın seni bu hale koyanın canlan çıksın]

Kurtaracak beni diye oyumu verdim

Elimi uzattım kolumu verdim

Bir baktım ki sonunda donumu verdim

Beni bu hale koyanm bir bildiği var

Ücretimi veznedar yavaştan saydı

O sırada paranın sıfırı kaldı

Çaresizdim yuvamı bankerler yaptı Beni bu hale koyanın bir bildiği var Anayasa dedikleri garip kitaptır Her on yılın sonunda halim haraptır Hükümetin darbesi bizde sevaptır Beni bu hale koyanm bir bildiği var

“Olmuyo Olmuyo”da feministler ve entellektüeller de nasibini alır.

Kızılök “Entellektüel” başlıklı parçasında şöyle bir tanımlama getirir:

ENTELLEKTÜEL

Sosyal sorunlar deyince Akan sular durur

Kırkbir kere maşallah 141,142 olur

Fobisi hobileşmiştir artık Yani çok eski bir taktik Şimdi materyalisttir o Demokratik

parametrik İki arabası var deyyusun Biri şöförü biri de Murat Yan yolda kalmasın diye Kerata, sosyal demokrat Castro'durFidel

Entellektüel

Ancak bu parça da yalnızca sözlerin egemenliğinde [rap biçeminde] geçer ve gerek ezgisizlik, gerekse Kızılok'un parçalarında sıkça gördüğümüz o zevksiz synthesizer soundlan burada da kendini sıkça gösterir.

Fikret Kızılok, Ferruh Yazıcı ile yaptığı bir söyleşide Yazıcı'mn

Bu kasette arabesk yaşayanlardan entellere, devrimcilerden köşe dönücülere kadar birçok kesimi hicvediyorsunuz. Onları toplumdan çıkarınca geriye ne kalıyor?

sorusunu şöyle yanıtlar:

Baştan tavrı koymak lazım. Kimseyi mi beğenmiyorsun? Bir sen mi iyisin, gibi birşey çıkar sonunda. Değil. Ben anarşistim. Sokak anarşistinden bahsetmiyorum. Edebiyatta da anarşistler vardır. Müzikte de vardır. Yani gidilmesi gereken noktanın insanlık tarafından henüz tespit edilemediğinin farkındayım. İnsanoğlu devamlı bir gelişme içinde. Bir süreç içinde çeşitli deneyler yapıyoruz. Siyasal deneylerden bahsedecek olursak: Komünizmi deneseler insan faktörü yanıltıyor. Ve onu kokuşturuyor, daha çok yanlış yapmaya başlıyorlar o süreç içinde. İnsan egosunun doyumsuzluğu, bir sürü sistemin iyi olsa da, sonuçta iyi olmamasına yol açıyor. Onun için ben anarşik bir tavır alıyorum buna karşı.

Yoksa ben bir taraf değilim.³¹

Protest müziğin bir diğer usta ismi Bülent Ortaçgil'dir. Ortaçgil'de bir Kızılok "militanlığı" söz konusu değildir. Genelde daha yumuşak bir biçem izleyen Ortaçgil, yine de araya "Yasak" gibi ürünlerinde Kızılok etkisinde kalır. Ortaçgil'in protest anlayışla yazdığı parçalarda duygunluk ve ezgisellik bir tarafa bırakılmaz. Yani söz-ezgi ilişkisi ustacadır. Ancak az önce sözünü ettiğim "Yasak" bu tanımlamanın dışında kalır. Birşeyleri eleştirmek için sert olmanın gerekmediğini savunan sanatçının, sanırım bu parçada toplumsal yaşamın

bozulmasından duyduğu rahatsızlık doruğa çıkmış:

31Femih Yazıcı, O Şimdi Anarşist, Aktüel Dergisi, 19-25 Eylül 1991, sayıtl 1, yüzlem:85.

YASAK

Karışmamalısın / Karıştırmamaksın / “Sen bilirsın” demek varken

Soruşturmamalısın / Vermemelisin / Ama hep almaksın

Yaşamak bu kadar basit / Bulandırmamahsın / Geçmemeksin

Vazgeçmemeksin / Yapma! / Dur! / Halt etmemelisin..!

Bülent Ortaçgil’in sözlerinde daha çok bir isyan sözkonusudur. İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeyenlere isyan eder. “Bütün Sokaklarım” da sevginin kabuğunu duymayanlardan susmalarım ve dinlemelerini ister. Özdemir Erdoğan'ın ürünlerinde çok sık ele aldığı sevgi, Ortaçgil’in sözlerinde de belirgindir. Sevgisizliğin nedenlerini merak eder. “Kızıma Mektup” ta yeni doğan kıзма içine girdiği dünyanın saçmalıklarından şöyle söz eder:

‘O

KIZIMA MEKTUP

Diyeceğiz ki sana insan hakları

O gün sakın açma gazeteleri

Diyeceğiz ki sana kardeşlikten barıştan...

Dakikada binler ölüyor açlıktan

Demiyeceğiz tabi en özgür en gelişmiş ülkeler en sıkı silah tüccarları

Onu artık sen bulacaksın

Daha güzel bir dünya vermek isterdim sana

Ancak ben de bulamadım

Ben on şarkı yazdım sadece

Hayata yeni şarkılar lazım

Oyuna devam, Ortaçgil'in yirmi yıl önce **Benimle Oynar mısın** sorusuna bir yanıt, ya da bir "durum değerlendirmesi" niteliğindedir. Daha doğru bir tanımlamayla bir "Ortaçgil Manifestosudur". Rakiplerin kaçak güreştiğini ve hepsinin yumruklarını kullandığını söyleyen sanatçı, yine de yılmadığını ve uğraşını sürdürdüğünü müjdelir.

2. **Perde,** protest dozun "Bu İş Zor Yonca" ve "Beyazın Şarkısı"nda yoğunlaştığı bir albüm. "Bu İş Zor Yonca" da yine çevresindeki kimi olumsuz modelleri sözkonusu eder Ortaçgil. insanların anlamsız suskunluklarının ulaştığı boyutlar, sevgisizlik, hoşgörüsüzlük dile getirilir. "Beyazın Şarkısı" ise şu iki çarpıcı dörtlükle dikkat çeker:

BEYAZIN ŞARKISI

Beyazlara hep gri dedik

Darılmasın diye siyahlar Rüzgarın adını esinti koyduk ki Korkmasınlar

Koca adamın kurdu kocamaz

Kocasa bile kendi anlamaz

Benim şarkılar biraz farklıdır

Kusura bakmasınlar

Genelde ele aldığı bir tür olmasa da kimi zaman Özdemir Erdoğan'm da protest biçimde çalışmalar yaptığı görülür. "Düşünceli Şarkılar", bu tip yapıtların çoğunlukta olduğu bir albüm. Ele aldığı konulan iki biçimde işler Erdoğan. İlkinde serttir ve söylemek istediklerini dolambaçsız söyler. İkincisinde ise Bülent Ortaçgil'in ürünleri benzeri bir "durum değerlendirmesi" sözkonusudur. Genel bir özelliği de eleştirdiği unsurları belirli tiplerle yapması ve kendi değerleri ile karşılaştırmasıdır. Erdoğan'ın bu alanda yaptığı çalışmalara iki

örnek vermek istiyorum:

KUÇU KUÇU

Gel kuçu kuçu, gel kuçu kuçu

Sahibini bekliyorsun... uslu uslu

Güvenlik ne güzel şey yapayalnız dünyada

Bir de boynundaki tasma ve zincirler olmasa

Bana göre değil senin mesleğin

Aslında bu günlerde çok geçerlisin iyi hizmet edersen yükseleceksin Ben tutkunum özgürlüğe sense köpeksin

HÜSNÜ

Seni hiç kıskanmadım Hüsnü Allah versin daha iyi ol

Şu garip kardeşini sual edersen

Hasretim gerçek sevgiye bir bulabilsem

Tadına doyamadan geçip gitmesem

Sen bu mevzulara hiç takılmadın Hüsnü

Dedin ki terk edilmezsin olursan güçlü

Sen sevgiyi ticaretle karıştırdın her zaman

Sevgi anlaşmak değil paylaşmaktır Hüsnü

Aynı kasette yer alan “Ölü Gözüyle izlenimler” de ise ardından çevirilen dolapları ve sahte dostlukları anlatır Erdoğan:

Sıkı dur zalim felek seni çatlatacağım

Uzatıp ayaklarımı şöyle bir keyif çatacağım

Sıfatımdan en azılı düşmanlarım korkacak Hiç olmazsa bir an için keyifleri kaçacak

Daha önceki çalışmalarında proteste pek yer vermeyen ama son kasetleri **Aganaga'da** sanki boşluğu kapatmak istercesine bu alanda pek çok ürününe tanık olduğumuz Mazhar-Fuat-özkan'ı da değerlendirmek gerekir. Kasette yer alan parçalardan “Çok Problem Var”, topluluğun **No Problem** adlı parçasının bir özeleştirisi biçimindedir:

ÇOK PROBLEM VAR

No problem dedik dedik ama

Aslında var problem

Bir problem de değil hem

Çok problem var

Birincisi kişilik sorunu

Ne tam batıyız ne tam doğu

Sanki ortada bir sandık

Bir o yana bir bu yana usandık

Öyle bir noktaya geldik ki biz

Yazık be kardeşim eşşek miyiz

“Rüşvet” te ise özellikle şu günlerde yine gündemde olan önemli bir konu dile getirilir:

Rüşveti kimler alır

Hiç kimse rüşvet almaz, olamaz

Memur rüşvet alır mı

Almaz katiyyen almaz, olamaz

Bakan rüşvet alır mı

Almaz katiyyen almaz, olamaz

Emekli general rüşvet alır mı

Almaz katiyyen almaz, olamaz

Neden alsın

Aman rüşvet

Vurma belime belime

Aman rüşvet

Ba ba basma bam telime telime

“Deneylere Doğru” da ise toplumsal yaşantımızın ve geçmişimizin bir analizi yapılır:

Topluca bu toplumda bir topluluk

Deneylere doğru

Dilsizler ordusu

Kaval sesleri, sürüler misali

Bir koyunluk

Biz ne suntalar ne cuntalar

Flamingo yolları

Science fiction showları

Ve daha neler neler gördük

Yedi kat derinde yasaklar

Kelimeler bitti tükendi

Muska misali bir gizlilik

Ve daha neler neler

“Belediye Nerede” ve “Borsazede” başlıklı parçalarda da parça başlıkları ile ilgili sorunlar dile getirilir. Yine de topluluğun sanının daha önceki çalışmaları nedeniyle bu alanda verdiği ürünler yeterince ilgi görmez.

Türk pop müziğinin özellikle içinde bulunduğumuz dönemde benim “politize pop” olarak adlandırdığım türde çalışmalar yapan topluluklardan biri de **Grup Yorum**. Yaptıkları müzikten çok tutuklanmaları ve dinletilerinin engellenmeleri ile gündemde olan topluluğun ezgisel anlamda getirdiği hiçbir şey yok. Dümdüz vokaller, hep aym monotonluktaki ezgiler ve slogandan öteye gitmiyen sözleriyle aslında protest akım içinde yer almamaları gereken bir topluluk ama yine de protest ve politize arasındaki ayrımı belirtmek için ele almayı uygun gördüm. Yine de Fatih Kısaparmak ve Ahmet Kaya gibi işi tecimselliğe dökmeden yapmaları ve uğraşlarındaki amaca gerçekten inanmaları tek olumlu yönleri. Ancak ürünleri o denli slogan kokuyor ki müziği neredeyse tümüyle bir yana bırakıyorlar. **Cemo** başlıklı kasetlerinin tanıtım yazısında kendilerini Mersin davasında savunan avukatlarına teşekkür etmelerinin nedenini anlamak güç. Bu kasedin oluşumunda avukatların işlevi ne olmuş olabilir ki? Burak Eldem’in topluluk hakkındaki *Kimi zaman mesaj o denli öne çıkıyor ve eksiltmelerden uzak, dolaysız anlatılıyor ki, bir parti bildirisini ya da siyasi metni çağrıştırıyor* yorumuna katılmamak elde değil. Bu görüşleri topluluğun diğer kasetleri **Yürek Çağrısı** ve **Cesaret** için de genellemek mümkün.

Bu bölümde tek-tük çalışmalarıyla da olsa sözü edilmesi gereken bir diğer topluluk da **Mozaik**. Ezgisel anlamda olmasa da topluluğun sözleriyle dikkat çeken tek çalışması bence **Plastik Aşk** adlı kasetlerinde yer alan “Emekli Albay Hilmi Ertunç”. Emekli bir askerin toplumsal aksaklıkları kendi yöntemleriyle çözme planlarını alaycı bir dille anlatır parça.

Sonuçta Türk pop müziğinde yerleşmiş ve gelenek haline gelmiş bir protest akımdan söz etmek oldukça güç. Ama yine de bu alanda yapılan kimi usta ürünleri ve isimleri de göz ardı etmek yanlış olur. Defalarca tekrar ettiğim gibi sorun, protest kavramının ülkemizde yanlış algılandığı ve bu olgunun politize kavramıyla ayrımının iyi yapılması gerektiği.

GÜNÜMÜZDE YAYINLANMAKTA OLAN

POP MÜZİK DERGİLERİ

Pop müzikle benim gibi 1970’lerde tanışanların **Hey Dergisi’ni** anımsamamaları olanaksız. O dönemlerde ülkemizde yaşayan kimi diğer müzik türlerine de yer veren ama ağırlıklı olarak bir pop müzik dergisi kimliğindeki Hey, içeriği ve alanındaki Takipsizliği ile uzun süre tekel konumundaydı. Hey’e bir rakip görünümünde olmasa da o dönemlerde **Ses** ve **Diskotek** gibi dergileri de gözden kaçırmamak gerekir. Aslında magazin yönüyle olsa da daha önceleri [1950’ler] **Radyo, Perde ve Sahne, Türk Tiyatrosu** ve bunların yamsıra kimi sinema dergilerinde belli çapta bir müzik yayıncılığı izlenir. Yine de sistematığı ve bir pop müzik dergisinde olması gerekenlerle Hey’i pop müzik yayıncılığında öncü olarak görmek yanlış olmaz. Hey’i o dönemlerde sürekli izlememizin belirli nedenleri vardı kuşkusuz. Bunların ilki az önce de sözünü ettiğim gibi alanında tek olmasıydı. İkincisi, batıdan herhangi bir müzik dergisini tanımamamız ve doğal olarak edinemememiz, üçüncüsü ve yıllar sonra farkına vardığımız diğer bir unsur da dönemin endüstriyel sonuçlarını iletmesiydi. Türkiye’de pop müzik endüstrisinin 1970’li yıllarda oldukça iyi bir düzeyde olması, Hey’in yaşamının ana kaynağıydı. Bunun en önemli kanıtı da 1980’li yıllardaki bunalımın dergiyi de etkilemesi, **Milliyet Gazetesi’nin** eki olarak çıkmaya başlayan ve kısa süre sonra önemli bir pop müzik dergisine dönüşen Hey’in önce “Hey Girl” adını alarak içerik açısından da önemli değişikliklere uğraması, ardından da yayın yaşamına son vermesiydi. Bundan sonra pop müzik gazete sayfalarında ve kimi gençlik ya da seks

dergilerinin müzik köşelerinde yer aldı.

1989 yılı, bu alandaki büyük boşluğu dolduran bir derginin doğuşuna tanık oldu. **Karacan Yaymları'nın** bir ürünü olan “Boom Dergisi”, Soner Olgun'un yönetiminde **Boom Müzik** olarak biçimlendi. Olgun, Çeşme'de yaptığımız görüşmede dergisini şöyle anlattı:

Müziğin magazinini hiç yapmadık. Hey'den farkımız buydu. Şu ya da bu şekilde müzikte ciddi olgu olabilmış insanları ve konuları, endüstriyel boyutları da atlamadan ele almaya çalıştık, hiç de popülist olmamaya çalıştık. Yani Bülent Ersoy'u kapak yapsaydık eminim ki tirajda çok daha fazla birşey elde edilebilirdi ama popülist olmamaya çalıştık. Türkiye'de işte bugün sizin de bildiğiniz birçok genç arkadaş o dergide müzikle ilgili yazar, muhabir olarak yetiştiler; hep beraber öğrendik müzikle ilgili işlerin nasıl olacağını. Boom Müzik, Türkiye'de pop müzik sanatçılarının ya da bütün sanatçıların çok ilgi gösterdiği, saygı duyduğu bir yayın organı haline geldi, ciddi tirajlara ulaşıldı. 20. 000 tiraj ciddi bir tirajdır çünkü...

Gerçekten de özellikle Türk popuna ağırlık veren ve kimi ünlülere ayakkabı numaralarını sormak yerine yapıtlarının çözümlemesini ve eleştirilerini yaptıran Boom Müzik, kısa yaşamıma karşın önemli bir olguydu. Dergi, yazı kurulunun beğendiği isimlere değil, endüstrinin belirleyip ortaya çıkardığı ve ele alınıp değerlendirilmesi gereken isimlere yer vermesiyle çok eleştirildi. Derginin kimi sayılarında benim de kapaktaki isimlere ya da söyleşi yapılan arabeskin ünlülerine bakıp “*bu da olmaz artık*” dediğim olmuştur. Ama özellikle Stüdyo İmge'nin son sayılarına göz attığımda Boom Müzik'e çok daha hoşgörüyle yaklaşılması gerektiğine inanıyorum.

Günümüze gelince kısa bir süre öncesine değin sürekli aldığım üç dergi vardı: Müzik Magazin, Müzik Dünyası ve Stüdyo İmge. **Müzik Magazin**, 1990 yılında bir süre yayınlanan [42 sayı] ve aynı yılın 15 Ekim'inde yayınına ara veren bir dergi. Bu yılın Mayıs ayında tekrar yayınlanmaya başladı. Müzikle ilgili tüm yayınları alma gibi bir ilkem olduğu için aldığım bu dergiyi, ilkelerimi çiğneme pahasına beş sayı sonra bıraktım. Pop müzikle ilgilenen bir insana hiçbir şekilde yararlı olamayacak bir dergi. Haziran ayında bıraktığım

derginin hala yayınlanıp yayınlanmadığı konusunda bir bilgim yok. İşin magazin yönüne fazlasıyla ağırlık veren Müzik Magazin, adındaki sıralamayı sayfa düzenine de uygulamış. Sözgelimi Kayahan’la yapılan ve Türk popu hakkındaki görüşlerini de içeren bir söyleşiyi okuduktan hemen sonra Gönül Yazar’ın “bir erkeğin kollanna atılmak için o erkekte ne gibi fiziksel özellikler aradığını” anlatan bir yazıyı [daha doğrusu listeyi] okuyabilirsiniz. Her sayının son yüzleminde yer alan “Kırmızı Nokta” köşesi de genellikle dansözlerin cinsel fantazilerine yer veriyor. Sonuçta bu dergiyi okuyabilmek için insanın dayanma sınırlarını zorlaması gerekiyor ama yine de bunun yalnızca bir müzik dergisi olmadığını tekrar vurgulamalıyım.

Müzik Dünyası, Mü-Yap’ın [Müzik Yapımcıları Demeği] çıkardığı bir dergi. Müzik Magazin’e oranla kuşkusuz daha ağırbaşlı olan dergi, ilk sayısındaki sunuş yazısında “müzik sektörüne hizmet edeceğini” vurgular [Mart 1992]. Listeleri hayli ilginç. Birincisi çoğu dergide satış oranlarına göre yapılan plak-kaset listelerini bu dergi okuyucu mektuplarına göre düzenliyor. İkincisi ise çoğunlukla Türk pop müziği, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği başlıklarıyla yapılan üstelere dergi üç tür daha eklemiş: arabesk, taverna ve özgün müzik. Hayli ilginç yazılara da rastlamak mümkün. Sözgelimi ilk sayıda Sina Koloğlu’nun radyo programlarına ilişkin yazısı, Leon Grünberg ile yapılan söyleşi ve Esin İnceer imzalı “Geçmişten Günümüze Türk Hafif Müziği” başlıklı mikro incelemesi gibi.

Stüdyo İmge’ye gelmeden önce sözünü etmem gereken bir dergi de **Free**. Ancak 11. sayısında edinebildiğim Free, Medya Holding A. Ş. ’nin çıkardığı bir dergi. Yalnızca pop ve rock’a yer veren, işin magazin yönünü de dengeli bir biçimde sunan Free, kimi unsurlarıyla bana Hey’i anımsatıyor. Söyleşiler ve söyleşi yapılan kişiler, parça sözlerine geniş yer vermesi ve sonunda yer alan foto-roman gibi. Özellikle İmge’nin kapılarını Türk popuna kapamasından sonra bu tür hayranlarına seslenebilecek bir dergi Free.

Gelelim İmge’ye. 1985 yılında yayın yaşamına başlayan Stüdyo İmge, sanırım 10-11 sayı sonra kalp krizi geçirdi. Ardından yeni ve cılız bir atakla tekrar doğrulmaya çalışan derginin sesi soluğu iki sayı sonra tekrar kesildi. Geçtiğimiz Haziran ayında ise bir kez daha dirildi. Bu tür yayınların yaşamasında abonelik espirisinin önemine inanırım. Ama yine de derginin çıkışını kutlamak ve abonelik koşullarım öğrenmek için İstanbul’u aradığımda sorduğum ilk

soru Şu olmuştu: *Ne kadar yaŐıyacaksınız?*. Bu defa işlerin yolunda gittiğini ve uzun ömürlü olu- cakları yanıtını alınca da birkaç arkadaŐımla birlikte abone olduk. Kadir   pdemir yönetiminde çıkmaya başlayan dergi, çoğunu tanıdığımız, editörün deyimiyle *Türkiye'nin en seçkin müzik yazarlarından* oluŐuyordu. Eh, bu yoruma oldukça açık bir sav.  oğunun se kinlikleri tartıŐılır doğrusu [bence tartışılmaz bile]. İlk sayının sunuş yazısında *Türk pop müziği, üzerinde hassasiyetle duracağımız*

*Dergi gerçekten umduğumdan çok yaşadı ama abone olmakla çok büyük bir hata ettiğimizi anladık. Dergiler hiçbir zaman elimize düzenli bir Şekilde geçmediği gibi son dört-beş sayıyı gönderme zahmetine katlanmadılar bile.

türlerden olucak biçimindeki tümce, İmge'nin geçmiş sayılarında bu alanda yaptığı usta söyleŐileri anımsatarak beni umutlandırmıŐtı. Yine ilk sayıda Zülfü Livaneli'ye yoğun eleŐtirilerle yaklaŐan [benim de katıldığımız] Çöpdemir imzalı yazıdan, derginin geçmiŐte yaptığı kimi hatalardan [bu kişisel bir görüş] arınmış olduğu izlenimini edinmiŐtim. Bunların yanında batı işi pop ve rock yazılan elitistliğini koruyordu. Sonunda okuduğumuz ve okumadığımız yazılanya imge'nin dönüŐüne sevinmiŐtik. 2. sayıda kapakta David Bowie'yi görünce “ne oluyoruz” demeye başladım. AĞustos-Eylül' n tek sayıda çıkması ve kapağm yine son derece itici olması, imge'nin “makus kaderini” tekrar anımsatmaya başladı. Ekim ayında ise yeni editör Murat BeŐer, dergi içinde yapılan bir “darbe”yi duyuruyor ve yeni ilkelerini açıklıyordu. BeŐer'e göre “...Őayet çok özel bir durum söz konusu değilse bundan böyle Stüdyo İmge sayfalarında Türk popu ile ilgili sayfalar olmayacaktı. Fakat yerli rock grupları devam ediyordu” [ne demekse]. Dergilerin yayın politikaların deĐiŐtirmeleri karşı olduğum bir olay değil, özellikle imge gibi tecimsel kaygılan olmayan dergilerin. Ancak yine de böyle bir olayın derginin henüz beşinci sayısında gerçekleŐmesi bana biraz saygısızlık gibi geliyor. En basit nedeni de bu dergiye benim gibi bir yıllığına abone olanlar var. Bu aboneliğin kıstaslarını saptamak zor. Yani Extreme, Megadeth ya da Faith No More okumak isteyenler olduğu gibi Nilüfer, Kayahan ve Sezen Aksu okumak isteyenler yok mudur? Ya da bu dergiyi yalnızca bunları okumak için alanlar ve abone olanlar? Sonuçta böyle bir potansiyelin varlığını ve oranını saptamadan böyle bir karara varılması bence anlamsız, en azından erken. Sonra söz konusu “ zel durumların” ne olduğunu da merak ediyorum. Biri mi  lmeli, çok büyük başarılar mı elde edilmeli, kaset satıŐları on milyona mı  ıkmalı... Stüdyo imge, geçmiş sayılarındaki düzeyini ne yazık ki yitirmiŐ. Bu arada yıllardır süregelen bir hastalık halen sürüyor. Dergide yer alan yazıların ya da çevirilerin hiçbirinde kaynakçaya

rastla- yamıyoruz. Öylesine özel bilgiler yer alıyor ki kimi yazılarda, bir tarafa göz atmadan bunları ele almanın olanaksızlığı açıkça görülebiliyor. Kimi yazılarda bir okurun deyimiyle “ahkam kesme”nin vardığı boyutlar, okumayı güçleştirdiği gibi kimi zaman okunmuyor bile. Boom

Müzik’in editörü Soner Olgun’un deyimiyle Stüdyo İmge bir klüp dergisi olma yolunda. Eğer amaç buysa sorun yok. Sorun, düşük tirajlı bir derginin ne kadar yaşayabileceği. Müzik yayınlarının son derece yoksul olduğu ölkemizde bu tip yayınların her zaman desteklenmesi gerektiğine inanırım. Ama yine de insan düzeyli yazar özlemini duymaktan kaçamıyor.

Aylık müzik kültür dergisi kimliğiyle 1993 yılının Mart ayında yayın yaşamına başlayan **Çalıntı**, gerçekten de adının gerektirdiği biçimde müziğin “kültürüne” de eğilen bir dergi. Her sayıda özel dosyalar açan [heavy metal gibi] ve nitelikli yazılara yer veren Çalıntı, bu özellikleriyle sözgelimi Stüdyo İmge’den ayağı daha sağlam yere basan bir dergi. Çalıntı Kitaplığı köşesinde yayın tanıtımı da yapan dergi, Metin Solmaz’ın yayın yönetmenliğinde hazırlanmakta. Popüler türlerin yanısıra uluslararası sanat müziğine de yer vermekte.

3. sayısından izlemeye başladığım **Walkman** ise, bir gençlik dergisi kimliğinde. Editörün yazısından dergide yer alan tüm yazılara değin benim için okunması oldukça güç. Yalnızca göz atılabilecek bir dergi. Televizyonlarda yayınlanan pembe dizi kahramanlarına, bunların sevgililerine ve neler yaptıklarına değinen, bunun yanısıra batının “top modellerine” de sayfalarını açan Walkman, bu tip konularla ilgilenen ve kuşkusuz 16-17 yaş gençliğine seslenen bir dergi.

Soner Olgun [Boom Müzik Dergisi editörü] ile 8.8.1992 Tarihinde

Çeşme’de Yapılan Görüşme

Kutluk: Önce Türkiye’deki müzik yayıncılığı konusundaki görüşlerinizi almak istiyorum ardından da Boom Müzik Dergisi’nin öyküsünü.

Olgun: Aslında müziğin magazini olarak eski Radyo dergilerinde, 1950’li yıllarda ve 60’11 yıllarda müzik yayıncılığı belli bir anlamda, hem de ciddi bir anlamda var. Fakat sistematik değil. Milliyet Gaze- tesi’nin eki olarak Hey Dergisi çıkmaya başladığı zaman, işte

liste yayınlamak yani daha endüstriyel bir bakış yani endüstrinin sonuçlarını falan iletmesi bakımından daha sistematik bir biçim kavramış oluyor. Bu arada o dönemin kendi üretim bereketi açısından bir artı özelliği var onu atlamamak lazım ki, böylelikle Hey Dergisi'nin yaşama koşullarının, canlılığının manası da ortaya çıksın çünkü sadece Hey Dergisi değil o zaman çok ciddi biçimde Ses Dergisi gibi işte bir takım yayın organları da ciddi ciddi bu işlere yer veriyor hatta gazetelerde müzik sayfaları falan var o dönemde. Ama tabi ki Hey belli bir endüstrinin üretiminin bereketinden dolayı bir yer tutuyor. Tabi ki endüstrinin üretiminin bereketinin kaçtığı yıllarda da Hey Dergisi'nin bereketi kaçıyor, 1980'lere doğru. 1980'lere doğru Hey Dergisi zaten eski klasik bildiğimiz biçimini epey bir kenara koyup daha magazin ağırlıklı, işte arabesk diye adlandırılan türe daha çok prim veren bir anlayışa doğru bu arada batışa doğru gitmektedir. Keza endüstri tam bir çıkmaza girince yani kaset meselesi bandrolsüzlükten dolayı ciddi bir korsan sürüm yaparken plak endüstrisi zaten ölmüştü 80 Ti yılların başında. Hey Dergisi de çareyi "Hey Giri" dergisine dönüşmekte buldu. Sonraları birtakım dergiler daha göründü ve bunları takiben benim genel yay m yönetmenliğini yaptığım Karacan yayınlarında eski yani 82 Terde çıkan Bravo Dergisi'nde biz Playboy Dergisi'nin antremanını yapmış idik. Playboy Dergisi çıkabilir hale geldiğinde, anlaşmaları yapıldığında Bravo Dergisini Pop Bravo olarak müzik dergisi haline daha doğrusu Genç Erkek artı müzik dergisi haline getirdik, epey bir süre Pop Bravo Dergisi o dönemde 17, Hey Girl daha sonra Blue Jean dergisi gibi gençlik dergileri çıkmaya başladı. Bu arada Hey Dergisi'nin geleneksel olarak içinde bulunan ekip, Müzik Magazin Dergisi'ni çıkardı ki tam anlamıyla bir arabesk-tavema dergisi biçimindeydi. En başarılı satış grafiği de Müzik Magazin dergisindeydi. Çünkü onlar endüstri yani endüstriden kastımız da tabi direkt olarak Un- kapalı'nı çok iyi bir şekilde ellerinde tutuyorlardı. Ancak tabi onların temsil ettiği türlerdeki bocalama dergiyi de bocalattırdı ve dergi geçtiğimiz yıllarda yayın hayatına son verdi. Bu arada Stüdyo İmge gibi bir deneme oldu Türkiye'de. Ben Stüdyo İmge'yi çok önemli bir deneme olarak görmüyorum bu benim kendi fikrim çünkü siz, ben ve arkadaşım üç kişi yanyana gelip Stüdyo İmge gibi bir dergiyi her an çıkartabiliriz yani 1000-1500 civarında bir satış elde etmek gibi bir şeyle klüp dergisi gibi bir dergi çıkartabiliriz. Bu Türkiye'nin müzik endüstrisi ya da müzik üretiminde ya da müziği yönlendirmede hiçbir etkisi olmayan, *sağırklar birbirini ağırlar* anlayışında bir şeydir ki ben Stüdyo İmge'nin okuyucusuyum yani bunu atlamayalım ama kamuoyunun yönlendirilmesi, kamuoyuna

birşeylerin ulaştırılması anlamında hiçbir önemi yoktur zaten taze bilgi yoktur, müzik konusunda eli kalem tutan üç-beş arkadaşımızın yanyana gelip çıkardığı bence yarı amatör ya da yarı profesyonel demek daha doğru bir dergidir, birkaç defa çıkıp yayın hayatına son vermiştir, son birkaç aydır yeniden daha lüks bir görünümde çıkmaya çalışmaktadır ama bunu da burada hemen söyledim ya hani çok fazla uzun sürebileceğini zannetmiyorum çünkü endüstri ile kucaklaşmadığı için, bu işin medyası olma niteliğini taşıyor.

Kutluk: Ben burada hemen araya girmek istiyorum, Boom Müzik Türk popuna çok ağırlık veren bir dergiydi. Benim olumlu bulduğum bir yaklaşımdı bu. Stüdyo îmge'deki kimi zaman fazla elitist bulduğum yaklaşım yoktu ancak Hakan Peker gibi isimlere yer verilmesine de karşıydım...

Olgun: Tabi ama o çok kişisel.

Kutluk: Kuşkusuz.

Olgun: O kişisel yani editör gözüyle baktığınız zaman hiçbirşeyi kendiniz için yapmamak zorundasınız. Kendi zevkinize göre iş yapmaya kalkarsanız hakikaten işte o klüp dergisi olursunuz. Yani 300-500 tirajın içine sıkışırsınız. Hakan Peker bugün bir olgudur, atlanmaması gerekir. Yanlış bir bakış da değilmiş. Hakan Peker'i ilk döneminde biz yayınladık ve gördüğümüz şey yanlış değildi yani "Hey George Versene Borç" diye bize çok uyduruk gelebilecek bir işiyle o zamanki tirajını üçe-dörde katlayarak Hakan Peker'in yakaladığı boşluğu görmüştü o zaman bizim dergimiz. Şimdi bu bir olgu olarak vardır, hiçbir zaman da Hakan Peker'i göklere falan çıkartmamıştık.

Kutluk: Stüdyo îmge'yle aradaki en büyük fark da buydu.

Olgun: Ele alınması evet. Şimdi gelelim Boom Müzik Dergisi'nin özelliğine. Ben 1989 yıllarında Genç yayıncılık diye bir yayınevini belli bir patronajın yönetimi altında kurdum, fakat özgür, bağımsız bir yayıneviydi ve o yayınevinde Cönk Dergisi'ni ve Genç İnsan Dergisi'ni çıkardım, bu dergilerin genel yayın yönetmeniydim. İktidarın ileri gelen zatlarının uyarılan üzerine patron yayınevini kapattı. Dergilerin başarısızlığının sözkonusu olmamasına rağmen çünkü patron başka işler de yapıyordu öteki işler ziyan görmesin diye. O arada zaten

bana uzun süredir yayıncılıktan gına gelmişti, çok soysuz bir eğilimi vardı. Türkiye’de basının yani kliklerin adamı olacaksınız, ya bililerini destek- liyeceksiniz ya binlerinden yana olacaksınız. Benim de en olmak istemediğim şey o olduğu için zaten belli bir küskünlüğü, kırılgılığı yaşıyordum filan falan, arkadaşlarımız işlerini bulduktan sonra son işsiz olarak kendim kaldım ve ben bu arada Cem Karaca ile çalışmaya başladım. İşte bu sırada ben Gelişim Yayınlarına gitmek üzereyken birdenbire Ali Saydam, Karacan Yayınları’ndaki genel yayın yönetmenim, “Gel” dedi çünkü o sırada Boom dergisi çıkıyordu. Yani bu Blue Jean’lerin falan bir alternatifi olarak fakat dergi vahim ölçüde çok popülist bir eğilim taşımaya rağmen hiç tutmamıştı, ve bana dedi ki gel bu dergiyi üç ay daha şans veriyor patron mehmet Ali Yılmaz’dı, bunu ya kurtaralım batarsa da üstüne kalıyor. Heyecan verici bir eğlenceydi, maceraydı, denemeydi. Hemen şunu söyleyeyim Sezen Aksu’nun patronajı vardı o dergide. Sezen Aksu yönetim kurulunun başkan yardımcısıydı. Yani ondan da aldığım bir manevi destek vardı. Peki ama ben sadece müzik dergisi yapacağım gençlik dergisi falan değil çünkü Türkiye’de bu anlamda müzik dergisi yapılmadığına inanıyordum yani Hey’in birikimine, deneyimine baktığımızda artık Stüdyo İmge tecrübesini değerlendirdiğimizde bayağı ciddi bir ilk sayılarımızda dergi yaptık yani az fotoğraflı bol yazılı falan. Türk pop müziğini de ciddiye alan. Zaten oradaki benim 1. sayıda yazdığım bir yazı vardır ki bence o yazı konuyla ilgili önemli mesajlar taşır. Türkiye’de bir müzik endüstrisi vardır. Tabi ki durum iç açıcı olmayabilir ama otomotiv endüstrisi ne haldeyse müzik endüstrisi de tabi ki o halde olmalıdır yaklaşımında bir yazıydı. Yolumuza çıktık ve birdenbire dergi iki baskı falan yaptı birinci sayısında. Bu da beni keyiflendirdi yani Türkiye’de sadece müzik okumaya meraklı, müziğin magazinini hiç yapmadık. Hey’den farkımız buydu. Şu ya da bu şekilde müzikte ciddi olgu olabilmiş insanları ve konulan endüstriyel boyutları da atlamadan ele almaya çalıştık hiç de popülist olmamaya çalıştık. Yani Bülent Ersoy’u kapak yapsaydık eminim ki tirajda çok daha fazla birşey elde edilebilirdi. Ama popüler olmaya çalıştık. Yani popülist olmadan popüler olmaya çalıştık, yayın politikasının detayları konusunda derginin eğer birinci sayısı elinizde varsa kesinlikle anayasası oydu derginin ve buna arkadaşlarım uymaya çalıştı. Türkiye’de işte bugün sizin de ismini bildiğiniz birçok genç arkadaş o dergide müzikle ilgili yazar, muhabir olarak yetiştiler, hep beraber öğrendik müzikle ilgili işlerin nasıl olacağını. Çok ciddi birşey söyleyeyim, Türkiye’de pop müzik sanatçılarının ya da bütün sanatçıların çok ilgi gösterdiği, saygı duyduğu bir yayın organı haline geldi yani bir

sürü insan röportaj vermek için sürüm sürüm süründürürken birdenbire bu dergide “niçin benimle röportaj yapılmıyor” haline gelmiş bir durum vardı ki bu çok keyif vericiydi. Yani genel olarak bu iş iyi gitti, ciddi tirajlara ulaşıldı. 20. 000 tiraj ciddi bir tirajdır çünkü Türkiye’de. Ancak bir problem var bence. Ben bir şekilde özel nedenlerden dolayı dergiden ayrılmak zorunda kaldığımda baktım ki arkadaşlarım benim düşmekten Özellikle kaçındığım hataya çok çabuk düştüler. Bu bir eleştiri değil değerlendirme, kendi zevklerine uygun olarak hemen Metallica, benden sonra dergi 4 ya da 5 sayı yaşadı sanıyorum, hemen Metallica kapak oldu, arkasından Jethro Tull kapak oldu. Jethro Tull’ı ben onlardan daha çok severim sanıyorum ama ben Jethro Tull’ı kapak yapmam çünkü vitrin başka birşeydir, kapakta birşey sattırmak için. Fatih Kısaparmak’ı da kapak yaptım, Ahmet Kaya’yı da, Nilüfer’i de, Livaneli’yi de. Ama Jethro Tull’ı kapak yapmam, kimi yaparım: Ma- donna’yı yaparım. Bu editöriyel, profesyonel bir bakıştı. Bu bir hataydı, sonuçta hata kendini gösterdi dergi üç ya da dört ay falan sürdü. Kalitesi düşmedi editöriyel hatalar yapıldı. Sonuç olarak bu konuda kadro falan da yok Türkiye’de. Yani eli kalem tutan adamlar ukalalıktan yanına varılmayacak düzeydeler. Sağa sola saldırmayı çok ciddi marifet falan sayıyorlar artı Türkiye’de entellektüellere ben hiçbir zaman güvenmiyorum, güvenilmemesi gerektiğine de inanıyorum. Türkiye’de yapılan, üretilen hiçbir işe sahip çıkmama gibi üstün bir marifetleri vardır. Türkiye’de çıkan yapılan şu ya da bu şekilde bütün üretimler entellektüeller için peşinen önyargıyla gebertilerek önce değerlendirmeye alınır. Yani Fatih Kısaparmak diye bir olgu vardır. Bunu Soner Olgun’un sevmesi hiç de gerekmez ama böyle bir olgu mutlaka ele alınıp değerlendirilmelidir. Keza Ahmet Kaya keza Orhan Gencebay, Nilüfer, Sezen Aksu... Bunlar Türkiye’de müziği yönlendirme durumuna gelmiş, bu işin starları insanlardır.

Kutluk: Dergideki Orhan Gencebay söyleşisi de oldukça düzeyliydi.

Olgun: Kesinlikle. Zaten bu insanlar düzeysiz falan değil. Birşeyi de atlamamak gerekir, ben başından beri bunu savundum. Türkiye’de birtakım insanlar vardır ve bunlar çok önemli insanlardır. Nilüfer diye bir kadın vardır ve bu kadının şarkıcılığı dünya çapındadır. Nükhet Duru inanılmaz bir yommcudur. Sezen Aksu bir duygu kaynağıdır. Orhan Gencebay diye bir adam vardır, bu adam piyasada ciddi müzik kompetanı geçinen birçok adamı cebinden çıkarır. Orhan Gencebay’ı ciddiye almamak eşekliğin daniskasıdır.

Kutluk: Aslında Türkiye’deki müzik yazarları konusunda da görüşlerinizi biraz dile getirdiniz ama yine de soruyum. Ülkemizde batının çok ünlü popüler kültür yazarları Simon Frith, Dick Hedbi- ge ya da Craig McGregor düzeyinde yazarlar var mı?

Olgun: Hayır yok, kesinlikle yok. Bunun olabilmesi için çok ciddi bir biçimde temel ölçütler gerekiyor. Arkadaşlarımız en basitinden çok basit kurallar vardır onu takip etmeyi bilmezler. Endüstriye göre i  yapılıyorsa çok basit, o zaman kim ne satıyor, kim ne bandrol almış gibi çok basit kuralları vardır bu için ve bugün kültür bakanlığıyla ilişki kurmadan Mesam’dan şundan bundan bir-iki kaynak vardır, k t diye bu bilgi elde edilebilir. Şimdi bunu yapmaktan aciz adam oturduğu yerden ahkam kesiyor. İkincisi, müzikle ilgili birtakım birikimlerin olması bence Allah’ın emri. Müzikle ilgili hiçbir bilgisi yok.  alan enstrüman gitar mı yoksa başka benzeri bir çalgı mı olduğunu ayırt edemiyecek bir adamın müzik yazısı falan yazması mümkün değil, popüler müzik yazısı. Hele hele ki klasik müzik ya da cazla ilgili bir değerlendirmede bulunması, zaten onu ciddiye almıyorum artık. Çok ciddi takıntıları var.

Bugün Türkiye’deki müzik eleştirmenleri Türk pop müziği için sözden başka hi bir ey yazamazlar. Otururlar sözle u raşırlar. Zaten arabeskin yıllarca sözlerinin karamsar olduğu dışında hiçbir matah satır bile yazılmamıştır çünkü Allaktan Murat Belge çıkmıştır, bir değerlendirme yapmıştır, onun arkasmdan Murat Belge’nin değerlendirmesi de bugün çok sıradan, sudan, basit bir sosyolojik değerlendirmedir, müzikal bir değerlendirme değil.

Kutluk: Ama olayın toplumsal yanını güzel ele alamamı tık onun için o değerlendirme bize ustaca geldi.

Olgun: O anlamda cazipti ama onun üstü doldu u zaman müzik yazarının görevi o değil mi? Murat Belge kendi i ini yapmıştır ama müzik yazan diye ele alınmamalı.

Kutluk: Aslında Meral  zbek’in çalışması da  yleydi. Müzik yönü ve değerlendirmesi oldukça zayıftı.

Olgun: Kesinlikle katılıyorum. Şimdi  zellikle Türk pop müziği bence bir oluşum süreci yaşıyor. Daha o oluşumunu tamamlamadı. Türkiye zaten birçok şeyi geç yaşayan bir ülke.

1950'lerden sonra kapi- talistleşmeye başlamış, hala doğru dürüst kapitalisleşememiş ama şu anlamda yani bugünde şu ya da bu şekilde kapitalist bir ülke haline geliyor. Herşeyin metalaştığı, metanın da endüstriyel platformda değerlendirildiği bir ülke olma yolunda gidiyor. Şimdi böyle bakıldığı zaman kültürel kimlik olarak da Türkiye'de geçtiğimiz on yıl öncesine kadar Kemalizm dışımda bir ideali olmayan bir ülkeydi yani özellikle bu bir devlet politikasıydı. Sanatçıların hiçbir özgün, bireysel açılımı yoktu vardı tabi elbette bir sürü insanın tek tek ama sanatçılıktan bu anlaşılmıyordu genel anlamda ve şimdi yavaş yavaş bunlar oluşuyor diye bakarken şimdi de inanılmaz bir şekilde markalar hegemonyasma girilmiş bulunmakta kültürel olarak. Buna kaç tane yürekli sanatçı direnebilir, dayanabilir? Pop müzik endüstrisi anlamında da kaç tane sanatçı *"ben kendi çizgimi sürdürmeye devam ediyorum"* diyebilir de özellikle son bir yıldır Sezen Aksu'nun ve Onno Tunç'un birlikte oluşturdukları cubpak cubpak sounduna karşı ne kadar direnebilir insanlar? Onu hep birlikte göreceğiz. Şimdi böyle bir ortamda, bu oluşmamışlıklar ortamında müzik yazarının oluşmasını falan ben açıkça beklemiyorum... Türk pop müziğine ciddi şeyler kazandırabilecek olguları müzik yazarlarının bilip, bir şekilde "niye bunlar olmuyor"a parmak basıp sanatçıları yönlendirebilir bir hal olması lazım. Eleştirmenin özelliği zaten ya da falan konudaki yazarın özelliği ahkam keserken yönlendirebilme özelliğidir.

Kutluk: Türk pop müziğinin yeni oluşmaya başladığını söylerken 1970'lere biraz haksızlık etmiyor musunuz?

Olgun: Yeni yeni derken 70'leri de dahil ediyorum. 20 yıllık 30 yıllık bir süreç bu. Oluşum çok hızlı. Genel sosyo-ekonomik, sosyo- politik, sosyo-kültürel eğilimlerden fazlasıyla etkileniyor müzikal üretimler ve müzik endüstrisi. Ne zaman durulacak? Kesinlikle ülkenin genel durumuyla ilgili bir durulma olduğu zaman. Amerika'da durum öyle değil. Avrupa'da da öyle değil. Amerika'da böyle dalgalanmalar yok:kültürel anlamda. Yani üç yıl önce komünizm öyle etkiliydi ki Türkiye'de. Şimdi hiç bu kadar mı etkisiz kahr. Bu kadar mı vahim döndük yani. Şimdi herkes travesti. Feci bir dönüş yaşandı. E şimdi bunun etkileri, nereye gitti bu insanlar. Ciddi bir birikim vardı. Sol potansiyel vardı Türkiye'de. Bunların müzik beğenileri ne oldu? Birden haşın bir şekilde bu insanlar Pink Floyd'a, Deep Purple'a, Queen'e falan sardırmaya başladılar. Hatta kimisi şimdi yenilik olsun diye Bryn Adams, Chris de Burgh falan dinlemeye başladılar. Şimdi burada müthiş bir arayış ve bulamayış var.

Kutluk: Bana zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum.

Olgun: Rica ederim.

SONUÇ

Türk pop müziğinin şu anda ülkemizde yaşayan müzik türleri içinde en gözde tür olduğunu söylemek, abartılı olmaz. Toplum içindeki dinleme oranı ve endüstriyel açıdan varıyorum böyle bir sonuca. Yine de üzerinde en çok spekülasyon yapılan türlerden biri. Batı pop müzikleriyle karşılaştırıp *üzerinde durmaya bile değmez* diyenlerin yanısıra, türün 1965 Terden bu yana gelişimini gözönüne alıp önemli yol alındığını savunanlar da var. Her iki görüşünde haklı olduğu yanlar var. Gerçekten batıyla karşılaştırdığımızda Türk pop müziğinin her açıdan batıyla yarışabileceğini düşünmek, anlamsız. Ancak batıdan aldığımız hangi türde böyle bir yarışa girebiliriz acaba? Birincisi en büyük handikapımız, Murat Belge'nin de değindiği gibi pop müziğin bir gençlik müziği olduğu ve bizde bu olayın başlangıcının bu yönde olmaması. Burada Belge'nin şu saptamasını vermeyi yararlı görüyorum:

*Pop müziği ellilerin sonlarından beri bir gençlik karakteri gösteriyor. Yapanı da dinleyeni de genç. Bunun başlıca nedeni de batıda gençliğin toplumun genelinden ayrı bir alt-kültür grubu oluşturabilmesi, bu anlamda bir özerkliğe sahip olabilmesi. Bu bağlamda Türkiye için söylenecek söz, aynı şekilde özerkleşmiş bir gençliğin yokluğudur**

Tümüyle katıldığım bu saptamaya, 1.bölümde de değinildiği gibi, başlangıçta bu müziği yönlendiren insanların genç olmamasını ekleyebiliriz. Tür, o insanların beğenilerine göre biçimlendi. O dönemlerde batının gözde isimlerinin bir tarafa bırakılıp tümüyle Fransız ve İtalyan pop müziklerinden etkilenilmesi, bu görüşün en büyük kanıtı. Rock, en gözde olduğu dönemlerde Türkiye'nin sınırları içine giremedi. Hala da Heavy Metal yapan sayıları onu geçmeyen topluluklardan başka, [ki onları da benimsemiyorum] ülkede gerçek anlamda rock, ya da hard- rock yapan topluluk gösteremezsiniz. Kuşkusuz o dönemlerde bunun en büyük etkeni de, Anadolu Pop akımının yerleşmeye başlamasıydı.

Türk popunu reddetmeyi ise anlamıyorum. Bir olguyu benimsemek ya da benimsememek ayrı, onun varlığını yadsımak ayrı. Benim, türün günümüzdeki örneklerini dinleyip beğenmem falan gerekmez ama bu, onu ülkenin müzik yaşamı içindeki yerini objektif olarak görmemi engellemez.

Türk pop müziğini dönemleriyle değerlendirmek gerektiğinde, her dönemin kimi üstünlüklerini ya da zayıflıklarını net bir biçimde görebiliriz. 1955’te tümüyle taklit biçiminde ülkeye giren rock’n roll’un bile, bu türün tanınması açısından yaran olmamış mıdır acaba? Ya da günümüzde acımasızca eleştirdiğimiz aranjman döneminin yeni isimlerin odaya çıkışı, plak sektörünün gelişmesi ve o dönemlerde henüz bu türde gelişmiş bir müzik beğenisi olmayan benim gibi insanlara bir basamak olup olmadığı? Türk popu, doğal olarak her döneminde batıdan bir kıvılcım aldı. En özgün olarak tanımladığımız Anadolu Pop’ta bile biçim olarak bu böyleydi.

1970’lerin ikinci yansı, proteste biraz yaklaşmakla birlikte bu isimle anamayacağımız ürünlere tanık oldu. Burada da ülkenin içinde bulunduğu ortamla birlikte batının protest müzik etkileri de sözkonusu. Genelde değerlendirdiğimizde olumlu bir dönem olarak ele almak yanlış belki ama yine de ustaişi kimi ürünleri gördük.

1970’lerin yine ikinci yarısında pop müzik yaşamına giren Eurovisi- on olgusunu da yine aşırı batı etkileriyle değerlendirmek gerekiyor. Ancak burada da yine Avrupa etkileri [İngiltere dışında] görülmekte. Birdenbire alışılmışın dışında büyük orkestra eşliğinde söyleyen eski ve yeni isimleri birarada görüyoruz. Yarışma için biçemlerini değiştiren, tümüyle yabancı oldukları şeyler söyleyen isimlere tanık oluyoruz. Kayahan’ın da saptadığı gibi “yarışma parçaları” biçiminde yeni bir tür oluşuyor. Eurovision’un ülkemiz pop müzik yaşamına etkisi büyük. Herşeyden önce uzun bir süre gündemi bu konu oluşturuyor. Ama yarışmanın pek de fazla önemi olmadığını anlamamız, epey uzun zaman alıyor. Neyse ki günümüzde artık yalnızca az tanınan isimlere ya da amatörler seslenen bir yarışma haline geliyor [yarışmanın gerçek esprisini bu zaten].

Kabaca 1990 yılından başlayarak toplumun birçok kesimince yoğun ilgi gören Türk pop müziğinin, şu sıralar altın çağını yaşadığını söylemek de yoruma açık bir konu. Az önce de

belirttiğim gibi toplumun değişik kesimlerince tutulduğu bir gerçek. Endüstriyel açıdan büyük bir patlama gerçekleştirdiği de doğru. Değişik müzik türlerinin bu alana el attığı ve yayın organlarında ilk sırayı aldığı da doğrular arasında. Kayıt stüdyolarının kalitesinin arttığı, bu doğrultuda parçaların alt yapılarının daha profesyonel yapıldığını da kimse yadsıyamaz. Ancak olumsuzluklar listesi de kabarık. Düzenlemede ve bağdamada bir tekelin olduğu, toplumun beğenilerine göre aşın monotonluğa düşülen parçalar üretildiği, sözlerin bıkırtıcı bir niteliğe bürünmesi gibi. Tüm bu nitelikleriyle gittikçe bir “gençlik müziği” olmaktan uzağa düştüğünü görmek zor olmasa gerek. Gençliğe seslenen, onların sorunlarını işleyen ya da beklentilerine yanıt veren kaç ürün gösterebiliriz? Daha doğrusu böyle bir anlayışın varlığından söz etmek mümkün mü? Bu doğrultuda gençliğin konumunu da değerlendirmek gerekiyor doğal olarak.

Daha önce de değindiğim gibi, bir müzik türünün “altın çağını” yaşadığını söylemek için kimi temel kriterlerin var olması gerekiyor. Bu kriterlerin başında da bence kalite gelir. Şu anda oldukça sığ bir anlayışla ortaya konan ürünlerin böyle bir tanımlamayı hak etmediğini düşünüyorum.

Şu anda büyük bir açmazda olan Türk pop müziğinin gelecekteki konumu ne olucak? Kuşkusuz bu sorunun da yanıtım büyük ölçüde bu müziği dinleyen insanlar vericek. Onların yeni beklentilerini de endüstri saptayacak ve tıpkı batıda olduğu gibi bu durumlarda pazarlanmak üzere yeni isimler aranacak.

KAYNAKÇA

a) BASILI KİTAPLAR

BELGE Murat, **Tarihten Güncelliğe**, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1986.

BÜYÜKBURÇ Erol, **Müzikte Ekolleşmeye Doğru**, İstanbul, Arıtan Yayınevi, 1982.

DENSELOW Robin, **Müzik Bittiği Zaman**, Türkçesi: Deniz Oktay, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1993.

ELDEM Burak-Izzet Eti, **Rock Tarihi**, İstanbul, İmge Yayınları, Müzik, Görüntü

Sanatları ve Kuramları Dizisi:9, 1985.

FRITH Simon, **Facing The Music**, New York, Pantheon Books, 1988.

HAMM Charles, **Popular Music**, The New Grove Dictionary of Music and Musicians, edited by Stanley Sadie, McMillan Publishers Lt., 15.cilt, 1986.

HATCH David-Stephen Millward, **Blues'dan Rock'a Pop Müziğın Analitik Tarihi**, Türkçesi: Eyüp S. İblağ, İstanbul, Korsan yayın, 1992.

HEBDİGE Dick, **Gençlik ve Altkültürleri**, Türkçesi: Esen Tarım, İstanbul, iletişim Yayınları, 1988.

KABACALI Alpay, **Türkiye'de Gençlik Hareketleri**, İstanbul, Altın Kitaplar, 1992.

McGREGOR Craig, **Pop Kültür Oluyor**, Türkçesi: Gürol özfendereci, İstanbul, Logos Yayıncılık, 1990.

MOLES Abraham, **Kültürün Toplumsal Dinamiğı**, Türkçesi: Nuri Bilgin, İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları no: 21, 1983.

MÜZKO (Müzik Söz Yazarları-Besteci-Yayımcı) Odaları Birliğı Kurma ve Yapıtçı Haklarını Koruma Şirketi, 1978. [Bu şirketin kuruluş amacını belirtmek için çıkardığı kitap. Künyesiyle ilgili ayrıntılı hiç bir bilgi kitapta yer almıyor].

ÖZBEK Meral, **Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski**, İstanbul, iletişim Yayınları, 1991.

ROREM Ned, **Music and People**, New York, George Braziller Inc., 1968.

RUBLOWSKY John, **Popular Music**, New York, Basic Books Inc., 1967.

TRT Denetleme Kurulu Kararları 22.1.1968-4.2.1972, Ankara Müzik Dairesi Yayınları no: 10,1972.

TRT Hafif Müzik Repertuarı (1966-1990), Müzik Dairesi Başkanlığı, Müzik Dairesi

Yayınları no: 49.

b) MAKALELER

ÇÖPDEMİR Kadir, **Livaneli ve Köşe Müzisyenliği Üzerine**, Stüdyo îmge, sayı: 1, Haziran 1992, yüzlem: 15.

ELDEM Burak, **35 Yıldır Bitmeyen Şarkı**, Cumhuriyet Dergi, sayı: 372, Mayıs 1993, yüzlem: 4.

ELDEM Burak-Orhan Kahyaoğlu, **Mozaik**, Stüdyo îmge, sayı: 8, yüzlem: 58.

ELDEM Burak-Orhan Kahyaoğlu, **Çokseslilik Müziğin Yapısında Var**, Stüdyo îmge, sayı: 7, yüzlem: 58.

MENGÜ Nazan, **Bir Müzik Öyküsü**, Hürriyet Gazetesi, 28.4.1992, yüzlem: 6.

LEVÎ Mario, **Timur Selçuk'la Yılların Ardından**, Stüdyo îmge, sayı: 6, yüzlem:37.

LEVÎ Mario-Orhan Kahyaoğlu, **Sanatta Yeni Sentez Anadolu Kaynaklı Olacaktır**, Stüdyo îmge, sayı: 10, yüzlem: 6.

ÖĞÜT Hande, **Moğollar'ı İstiyoruz, Hem de Şimdi**, Panorama Dergisi, sayı: 2, yüzlem: 100.

ÖZTÜRK Zarife, **Türk Popu Arabeskle Kurtuldu**, Aktüel Dergisi, sayı: 57, Ağustos 1992, yüzlem: 82.

YAZICI Ferruh, **O Şimdi Anarşist**, Aktüel Dergisi, sayı: 11, yüzlem: 85.

c) SÜRELİ YAYINLAR

Boom Müzik Dergisi [tüm sayılar tarandı].

Cumhuriyet Dergi [1991-1993 yılları arasındaki tüm sayılar tarandı].

Diskotek Dergisi [1970-1971 yılları arasındaki tüm sayılar tarandı].

Hey Dergisi [1970-1983 yılları arasındaki tüm sayılar tarandı].

Stüdyo İmge [tüm sayılar tarandı].

d) TELEVİZYON PROGRAMLARI

32.Gün, Show Tv, 20.7.1993.

Laf Lafı Açıyor, Interstar, 7.9.1993.

Rock Günlüğü, TRT 2,2.1.1992.

EK: PLAKLAR

PLAKLAR *

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Mevtana [Çalgısal]</i>					
<i>A Canım</i>	36. Paralel	Reyman Eray	Reyman Eray		Tempo
<i>Yorgun Adam</i>	36. Paralel	Reyman Eray	Reyman Eray		Tempo
<i>Gün Doğmadan Neler Doğar</i>	Ağrı Dağı Efsanesi	Murat Ses			Diskotür
<i>It's AURight</i>	Ağrı Dağı Efsanesi	Murat Ses			Diskotür
<i>Gözün Aydın</i>	Ajda Pekkan	P. Rugen	Ülkü Aker	Norayr Demirci	Philips
<i>İçme Sakın</i>	Ajda Pekkan		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Kaderimin Oyunu</i>	Ajda Pekkan	Orhan Gencebay	Orhan Gencebay	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Kim Ne Derse Desin</i>	Ajda Pekkan	N. Gimble	Yeşil Giresunlu	Norayr Demirci	Philips
<i>Kimler Geldi Kimler Geçti</i>	Ajda Pekkan	Orhan Gencebay	Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Mesut Ol Sen</i>	Ajda Pekkan	T. Osborne	Fecri Ebcioglu	Kamuran Kızılboğa	Regal
<i>Ne Tadı Var Bu Dünyanın</i>	Ajda Pekkan	P. Peters-A. White	Fecri Ebcioglu	Atilla Ozdemiroğlu	Regal
<i>Tanrı Misafiri</i>	Ajda Pekkan	Selamı Şahin	Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>BİR Gün İhtiyarlarsam</i>	Akvaryum	R. Erekli	G. Tunç	Akvaryum	Yonca

<i>Galip Dede</i>	Akvaryum	R. Erekli	G. Tunç	Akvaryum	Yonca
<i>Düş Yollara Ali</i>	AliEraslan	Muhtar 'Hıra	Ali Eraslan		Yankı
<i>Havada Bulut Yok</i>	AliEraslan			Muhtar Tura	Yankı
<i>Dertli Gönül</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	OğuzZulik	Diskotür
<i>Dilerim Tanrıdan</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Dinle Dostum Beni Dinle</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Gelen Ağlar Giden Ağlar</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Esin Engin	Yonca
<i>Hırsız</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Esin Engin	Yonca
<i>Kara Çaldılar Ayşem e</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	OğuzZulik	Diskotür
<i>Vay Canına</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Yeni Bir Dünya</i>	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Bakan Beklerim</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Esin Engin	Kent
<i>Birlik İçin Elele</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Moğoluar	Diskotür
<i>İlköğretmen</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Esin Engin	Kent
<i>Mehriban</i>	Ali Rıza Binboğa	Geleneksel	Geleneksel	Cenan Akın	Olfon
<i>Ne Oldun Gönül</i>	Ali Rıza Binboğa	Cenan Akın	Yunus Emre		Olfon

* Burada yaralan plaklar, çalışmaya başlamadan önce edinebildiğim ve dinlediğim 45'likler. Çoğu 1970'i yıllarda dinlediğim parçalardan oluşan bu listeyi, bir diskografi oluşturması açısından vermeyi uygun gördüm.

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Sen de Katıl Bize</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Sevgilimin Derdi</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Moğollar	Diskotür
<i>Yarın</i>	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Ali Rıza Binboğa	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Akça Kızlar Göç Eyledi</i>	Alpay	Metin Alkanlı	Karacaoğlu	Oğuz Zulik	Diskotür
<i>Aşk Böyledir</i>	Alpay	Işıköztürk	Işık Öztürk		Diskotür
<i>Aynı Yolu Yölcüsü</i>	Alpay	Alpay	Halit Çelikoğlu	Müjdat Akgün	CBS

<i>Bak Kalbim</i>	Alpay	Müjdat Akgün	Müjdat Akgün	Müjdat Akgün	Yonca
<i>Ben Armudu Dışlerim</i>	Alpay	Geleneksel	Geleneksel	Müjdat Akgün	Yonca
<i>Bir Akşam</i>	Alpay	Ali Kocatepe- Aslan Alp Ali Kocatepe-Aslan Alp Oğuz Zulik			Disko
<i>Can Karagözlüm</i>	Alpay	Raife ilki	Levent öner		Diskotür
<i>Dünyalar Benim Olur</i>	Alpay	Müjdat Akgün	Müjdat Akgün	Müjdat Akgün	CBS
<i>Fabrika Kızı</i>	Alpay	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Oğuz Zulik	Disko
<i>Gönüllerde Bahar</i>	Alpay	Işık Oztürk	Işık Oztürk		Diskotür
<i>Gözlerin</i>	Alpay	Müjdat Akgün	Alpay	Müjdat Akgün	Yonca
<i>Hem Okudum Hem de Yazdım</i>	Alpay			Oğuz zulik	Diskotür
<i>Kolejli Kız</i>	Alpay	Alpay	Can Arpak	Oğuz Zulik	Disko
<i>Şendin Sevgilim</i>	Alpay	Alpay	Can Arpak	Oğuz Zulik	Diskotür
<i>Seni Dileniyorum</i>	Alpay	Erhan Tezcan	Levent öner		Yonca
<i>Sev Ölesiye</i>	Alpay	Levent öner	Levent öner		Diskotür
<i>Sevmiştim Seni</i>	Alpay	F. Erginer	F. Erginer	Müjdat Akgün	Yonca
<i>Solmuş Gonca Gül</i>	Alpay			Oğuz Zulik	Diskotür
<i>Sunayı da Deli Gönül Sunayı</i>	Alpay	Metin Alkanlı	Karacaoğlan	Oğuz Zulik	Diskotür
<i>Toprak</i>	Alpay	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Oğuz Zulik	Diskotür
<i>Tren</i>	Alpay	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Oğuz Zulik	Disko
<i>Yekte</i>	Alpay	Geleneksel			Yonca
<i>Merhaba Mersin</i>	Amcalar-Y engeler	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Dostluğa Davet</i>	Anadolu Majör	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Takalar</i>	Anadolu Majör	Doğan Canku	Bülent Ecevit	Doğan Canku	1 Numara
<i>Ağlayan Şarkı</i>	Aral Oztaşkent	Aral Oztaşkent	Aral Oztaşkent	Onno Tunç	Melodi
<i>Özlem</i>	Aral Oztaşkent	Aral Oztaşkent	Aral Oztaşkent	Onno Tunç	Melodi
<i>Adam Olmayacağım</i>	Arda Kardeş	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan		Melodi

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Arda'nın Masalları</i>	Arda Kardeş	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan		Melodi
<i>Aşk Masalı</i>	Arda Kardeş	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan		Melodi
<i>Oy Anam Oy</i>	Arda Kardeş	Ph.Trim	Şanar Yurdatapan		Melodi
<i>Pis Sinek</i>	Arda Kardeş	Kreiger-Densmore	Şanar Yurdatapan		Grafson
<i>Tekerleme</i>	Arda Kardeş				Grafson
<i>Dönülmez</i>	Arzu Gür	Reyman &ay	Etman Tandoğan	Reyman Eray	Birhan
<i>Seni Unatmak m»</i>	Arzu Gür	Reyman Eray	Erman Tandoğan	Reyman Eray	Birhan
<i>Aşk zindanı</i>	AsuMaralman	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Fsin Engin	Evren
<i>Aştım Borçlandım Sana</i>	AsuMaralman	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Esin Engin	Evren
<i>Bal Gibi Olur</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Bülent Pozan	Hurşit Yenigün	Yankı
<i>Benden Bu Kadar</i>	AsuMaralman	Selmi Andak	Ülkü Aker	Hurşit Yenigün	Yankı
<i>Bir Görsem Ölmeden</i>	Asu Maralman	DeriOğuz Zulik	Ümit Yaşar Oğuzcan	Önder Bali	Diskotür
<i>Bir O Yana Bir Bu Yana</i>	Asu Maralman	Deniz İzgi	Bora Ayanoglu	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Bir Umut Olsun İçimde</i>	Asu Maralman	Cahit O ben	Othan Şevki	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Kandıramazsın</i>	Asu Maralman	Orhan Şevki	Çiğdem Talu	Onno Tunç	Yankı
<i>Kimine Hay Hay Kimine Vay Vay</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Bülent Pozam	Onno Tunç	Diskotür
<i>Kurban Olayım</i>	Asu Maralman	Baha Boduroğlu	Şanar Yurdatapan	Onno Tunç	Diskotür
<i>Memleket Hasreti</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Çiğdem Talu	Onno Tunç	Yankı
<i>Herdesin</i>	Asu Maralman	Aziz özen	Ahmet Kutsi Tecer	önder Bali	Diskotür
<i>Sabah Ola Hayrola</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Deniz Banoğlu	Norayr Demirci	Yankı
<i>Senin Yanında ve Senden Uzakta</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	özdemir Kaptan	Hurşit Yenigün	Ronnez
<i>Şarkılar Yazdım</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Özdemir Kaptan	Hurşit Yenigün	Ronnex
<i>Tamamı Arkadaş</i>	Asu Maralman	Selmi Andak	Ülkü Aker		Yankı
<i>Yalanmış</i>	Asu Maralman		Reyman öney	Onno Tunç	Türküola
<i>Yalnızlık</i>	Asu Maralman		Çiğdem	Onno Tunç	Türküola
<i>Hudey Hudey</i>	Asu Maralman-Orhan Şevki	DenÖnder Bali	Pir Sultan Abdal	önder Bali	Sel
<i>Sevmedim Hayati</i>	Asu Maralman-Orhan Şevki	Den Önder Bali	Reyman Eray	önder Bali	Sel
<i>Haberler</i>	Atilla Atasoy	Atilla Atasoy	Fehmi Ersavaş	Timur Selçuk	Diskotür

<i>Kurtulamazsın</i>	Atilla Atasoy	Atilla Atasoy	Atilla Atasoy	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Dadduk</i>	Atilla Ceyhan	Tülay Akdeniz			Coşkun
<i>Karacaoğlan</i>	Atilla Ceyhan	A. Kaldara		A. Şentürk	Coşkun

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Felek Usta</i>	Atilla Engin	Atilla Engin	Ömer Hayyam		Evren
<i>Şarap ve Sevgili</i>	Atilla Engin	Atilla Engin	Ömer Hayyam		Evren
<i>Saçlarım Ağarmadan</i>	Atilla Yelken	Atilla Yelken	Enver Tuncalp		Devir
<i>Seni Gidi Fala</i>	Atilla Yelken	Atilla Yelken	Gönül Şen		Devir
<i>Kar Yağıyor</i>	Aysa	Baha Boduroğlu	Baha Boduroğlu	Ertuğrul Çayiroğlu	Yonca
<i>Küçük Kız</i>	Ayça	Baha Boduroğlu	Tuğrul Dağcı	Ertuğrul Çayiroğlu	Yonca
<i>Bu Engeller Arasında</i>	Aydın Tansel	Bora Ayanoglu	Fatma Kebapçı	Esin Engin	Kent
<i>Çisil Çisil Yağmur Yağıyor</i>	Aydın Tansel	Aydın Tansel	Aydın Tansel	Esin Engin	Kent
<i>Sabret Gönül</i>	Aydın Tansel	SadiHoşses	SadiHoşses	Onno Tunç	Diskotür
<i>Bekleme Boşuna</i>	Ayferi	Kaldara	E. Saatçi	Atilla Ozdemiroğlu	Philips
<i>Kıskanırım</i>	Ayferi	Hacıdakıs	E. Saatçi	Atilla Ozdemiroğlu	Philips
<i>Bilmiyorum</i>	Ayhan	Santana Coster	Zeren		Nova
<i>Olacak Şey Değil</i>	Ayhan	Papetti	Zeren		Nova
<i>Aşk Hikayesi</i>	Ayla Algan	Françis Lai	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Odeon
<i>Aşk mı Bu</i>	AylaAlgan		Ülkü Aker		Türkofon
<i>Gel Yanıma Yanıma</i>	Ayla Algan	Selmi Andak	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Odeon
<i>Koca Okuz</i>	Ayla Algan	Cemil Demirsipahi	Alya Algan	Ergüder Yoldaş	Türkofon
<i>Uf Aramızda</i>	AylaAlgan		Ülkü Aker		Türkofon
<i>Vermediler</i>	Ayla Algan	Cemil Demisipahi		Ergüder Yoldaş	Türkofon
<i>Kalbime Kanınla Yazdım Adım</i>	Ayla Dikmen	Adnan Varveren	Fikret Şeneş	Esin Engin	Coşkun
<i>Yolcu Yolunda Gerek</i>	Ayla Dikmen		Fikret Şeneş	Esin Engin	Coşkun

<i>Nedir Bu Halin</i>	Aylin Urgal	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Nerelerdeydin</i>	Aylin Urgal	Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Paran Pulun Senin Olsun</i>	Aylin Urgal	Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Sen Yarattın Beni</i>	Aylin Urgal	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Demek ki Öyle</i>	Ayşe Mine	Ülkü Aker	Onno Tunç	Nova
<i>Sıhıfı</i>	Ayşe Mine	Ülkü Aker	Onno Tunç	Nova
<i>Ben Vannm</i>	Ayten Alpman	Fikret Şeneş	Norayr Demirci	Ses
<i>Bir Başkadır Benim Memleketim</i>	Ayten Alpman	S.Saguy	Fikret Şeneş	Philips
<i>Birazcık Umut</i>	Ayten Alpman	Ülkü Aker	Norayr Demirci	Ses
<i>istersen</i>	Ayten Alpman	Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Kİmbilir Kim Var Yanında</i>	Ayten Alpman		Ülkü Aker	Norayr Demirci	Ses
<i>O Sabah</i>	Ayten Alpman		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	Ses
<i>Sevince Herşey Başka</i>	Ayten Alpman		Ülkü Aker	Norayr Demirci	Ses
<i>Tek Başına</i>	Ayten Alpman		Ülkü Aks-	Norayr Demirci	Ses
<i>Yanımda Otsa</i>	Ayten Alpman		Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Yaşamak İçin</i>	Ayten Alpman		Fikret Şeneş		Philips
<i>Aşk Bambaşka</i>	Ayten Şenkol	Ergüder Yoldaş	Ergüder Yoldaş		S&S
<i>Gül Yar</i>	Ayten Şenkol	Ergüder Yoldaş	Ergüder Yoldaş		S&S
<i>Hele Hele Gel</i>	Aziz Ahmet	Aziz Ahmet	Aziz Ahmet		Diskotür
<i>Yollar</i>	Aziz Ahmet	Aziz Ahmet	Aziz Ahmet		Diskotür
<i>Kederli Günlerim</i>	Behiye Aksoy	Suat Sayın	Suat Sayın		Grafson
<i>Ah Bu Kızlar</i>	Berkant	Renato Carosone			Sahibinin Sesi
<i>Eğer Dünyaya Yeniden Gelseydin</i>	Berkant	Ivanovitchi	Sezen Cumhuri Onal	Turgut Dalar	Sahibinin Sesi
<i>Dam Üstüne Çul Serer</i>	Beyaz Kelebekler			AliKızıltuğ	1 Numara

<i>Esmerim</i>	Beyaz Kelebekler				1 Numara
<i>Küskünüm Ben Hayata</i>	Beyaz Kelebekler	Ercüment Ateş	Ercüment Ateş		1 Numara
<i>Sen Gidince</i>	Beyaz Kelebekler	Beyaz Kelebekler	Beyaz Kelebekler		1 Numara
<i>Anlatır mısın</i>	Bilgen Bengü	Cemal Kılıç	Tayfun Meriç	Marşandiz	Emre
<i>OPitiPiti</i>	Bilgen Bengü	Cemal Kılıç	Tayfun Meriç	Marşandiz	Emre
<i>Bomboş Geçmiş Bir Ömür</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Ercan
<i>Deli Yunus</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Ercan
<i>Dönmem Senden</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Karacaoğlan		Balet
<i>Ecel Gelmeden</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Usuli		Balet
<i>Güller ve Dudaklar</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Polydor
<i>Kırık Aynalar</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Kent
<i>Küçüğüm</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Polydor
<i>Rose-Marei</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Kent
<i>YaşarYaşamaz</i>	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Aziz Nesin	Esin Engin	Ercan
<i>Anlamsız</i>	Bülent	Bülent	Bülent		Disko
<i>Yüzünü Dökme Küçük Kız</i>	Bülent	Bülent	Bülent		Disko
<i>Ala Gözlerini Sevdğim</i>	Cahit Oben	Cahit Oben	Karacaoğlan	Cahit Oben-Esin Engin	Yonca
<i>Dilber</i>					

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Ona İnanma Buna İnanma</i>	Cahit O ben	Cahit Oben	Mehmet Teoman	Atilla Ozdemiroğlu	CBS
<i>Selam Dostlar</i>	Cahit Oben	P. Delanoe	Mehmet Teoman	Atilla Ozdemiroğlu	CBS
<i>Sürmeli Gelin</i>	Cahit Oben	Cahit Oben	Karacaoğlan	Cahit Oben-Esin Engin	Yonca
<i>Aşk Okudum Aşk Dokudum</i>	Canan	Canan	Ümit Yaşar Oğuzcan	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Bir Gönül Hikayesi</i>	Canan	Selmi Andak	Canan	Hurşit Yenigün	Metronom
<i>Dedikodu</i>	Canan	Selmi Andak	Canan	Hurşit Yenigün	Metronom

<i>Gel de Çiz Kaderini</i>	Canan	Canan	Canan	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Karacaoğlan Der Cananım</i>	Canan	Canan	Karacaoğlan	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Kül Oldum</i>	Canan	Noray Demirci	Karacaoğlan	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Askaros Deresi</i>	Cem Karaca	Geleneksel	Geleneksel	Esin Engin	Yavuz
<i>Beni Siz Delirttiniz</i>	Cem Karaca	Cem Karaca	Cem Karaca		Yavuz
<i>Kara Uzun</i>	Cem Karaca	Cem Karaca	Cem Karaca		Türküola
<i>Kara Yılan</i>	Cem Karaca				Türkofon
<i>Lümüne</i>	Cem Karaca				Türkofon
<i>Mehmet'e Ağıt</i>	Cem Karaca	DerleyenrCem Karaca			Türküola
<i>Niyazi</i>	Cem Karaca	Cem Karaca	Cem Karaca		Yavuz
<i>Üryan Geldim</i>	Cem Karaca	Cem Karaca	Karacaoğlan		Yavuz
<i>Çal Çobanım</i>	Ceylan Ece	Mustafa Alpogut	Faruk Nafiz Çamlıbel	önder Bali	Ece
<i>Zülfünde Teller Gördüm</i>	Ceylan Ece	Mustafa Alpogut	Aşık Veysel	önder Bali	Ece
<i>Bak Şu Çocuğa</i>	Cici Kızlar	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı		CBS
<i>Gülebilmez Gülüm Bahar Sensiz</i>	Cici Kızlar	Azeri	Azeri	Atilla Ozdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	CBS
<i>I-lh</i>	Cici Kızlar	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Atilla Ozdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	CBS
<i>Olmaz Ki</i>	Cici Kızlar	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı		CBS
<i>Bize Kalan Nedir</i>	Coşkun Demir	Cenk Taşkan	Ozdemir Kaptan	Osman İşmen	1 Numara
<i>Sana Muhtacım</i>	Coşkun Demir	Selmi Andak	Deniz Banoğlu		Yavuz
<i>Sevgiye Tutsak</i>	Coşkun Demir	Selmi Andak	özdemir Kaptan		Yavuz
<i>Varsın Olsun</i>	Coşkun Demir	Cenk Taşkan	Nükheth Duru	Osman İşmen	1 Numara
<i>Nerde Nerde Nerde...</i>	Cömert Baykent	A. Teste	Çiğdem	Onno Tunç	Polydor
<i>Söz Sevgilim Söz</i>	Cömert Baykent	Onno Tunç	Çiğdem	OnnoTunş	Polydor
<i>Sen Aslıdan da Güzelsin</i>	Cumhur	Cumhur	Cumhur	Atilla Ozdemiroğlu	öncü
<i>Sor Denize Söylesin</i>	Cumhur	Cumhur	Cumhur	Sezer Bağcan	Öncü

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Beyoğlunda Gezersin</i>	ÇalamGökçen Kaynatan	Geleneksel		Gökçen Kaynatan	1 Numara
<i>Pencerenin Perdesini</i>	ÇalamGökçen Kaynatan	Muhlis Sabahattin	Muhlis Sabahattin	Gökçen Kaynatan	1 Numara
<i>Akdeniz Çocukları</i>	Çalgısal	Ali Kocatepe	Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Merhaba Mersin</i>	Çalgısal	Ali Kocatepe		Atilla Özdemiroğlu	1 Numara
<i>Beni Çocuk mu Sandın</i>	Didem		Zeren	Onno Tunç	Polydor
<i>Hoşçakal</i>	Didem	Bota Ayanoğlu	Zeren	Onno Tunç	Polydor
<i>Hayal Oldu</i>	Diler	Kemal Cebecioğlu	Kemal Cebecioğlu	Müjdat Akgün	öncü
<i>Ne Kadar Uzakta Olsanda</i>	Diler	Diler	Diler	Müjdat Akgün	öncü
<i>Kıbnısım</i>	Dönüşüm	Kanırın Aziz	Kamran Aziz		Değiş
<i>Sevsem Öldürürler</i>	Dönüşüm	Halit Kakinç	Karacaoğlun		Değiş
<i>Seyid Osman</i>	Dönüşüm		Dönüşüm		Grafson
<i>Yeni Düştü Alacalık</i>	Dönüşüm		Dönüşüm		Grafson
<i>"A"</i>	Dün Bugün Yann	Şanar Yurdatapan		Atili Özdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	
<i>"B"</i>	Dün Bugün Yann	Şanar Yurdatapan		Atili Özdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	
<i>Gam üstüne Gam</i>	Edip Akbayram	Aşık Maksimi	Aşık Mahsuni-Cudi	Vecdi Önen	Burç
<i>Kolum Herden Aldın zinciri</i>	Edip Akbayram	Aşık Maksimi	Aşık Maksimi	Vecdi önen	Burç
<i>Ah Dede Vah Dede</i>	Engin Evin	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	CBS
<i>Sana Muhtacım</i>	Engin Evin	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Atilla özdemiroğlu	CBS
<i>Türk Pop Müziği Tanıtma Plağı</i>	Çngin Evin-Ercan-Fûsun Ünul-Kenan-Nejat-Nilüfer-Rana Alagöz-Tanju Okan-Uyanış				Grünberg
<i>Koş Bana Küçük Bebeğim</i>	Ercan Turgut				Melodi
<i>Ne Yaptım Sana</i>	Ercan Turgut				Melodi
<i>Sevdiğim Sevdiceğim</i>	Ercan Turgut	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	Hop
<i>Tövbe</i>	Ercan Turgut	Ercan Turgut	Ercan Turgut	Atilla özdemiroğlu	Hop
<i>Ayrılıyoruz</i>	Ercan Yenal	Ercan Yenal	Serdar Özkan	Ercan Yenal	EMI
<i>Oyuncaklar</i>	Ercan Yenal	Ercan Yenal	Serdar Özkan	Ercan Yenal	EMI
<i>Rihtimda</i>	Ercan Yenal	Ercan Yenal	Ümit Yaşar Oğuzcan	Ercan Yenal	EMI
<i>Unutamıyorum</i>	Ercan Yenal	Ercan Yenal	Ümit Yaşar Oğuzcan	Ercan Yenal	EMI

<i>Herşey Yalan</i>	Ergenekon Destanı	Cevdet Yalçın			Diskotür
<i>Vah Vah</i>	Ergenekon Destanı	Cevdet Yalçın			Diskotür
<i>Efem</i>	Ergun Özer	Geleneksel	Geleneksel	Işıl öztunç	Diskotür
<i>İlgaz</i>	Ergun Özer	Folk	Fblk	Ergun özer	Diskotür

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>İçkim ve Ben</i>	Ergun Özer			Işıl Oztunç	Diskotür
<i>Umutlu Bekleyiş</i>	Ergun Özer	Altan Akgürbüz	Altan Akgürbüz	Ergun özer	Diskotür
<i>Anadolu Rüzgarı [Çalgısal]</i>	Ergüder Yoldaş				Sel
<i>Aynalar [Çalgısal]</i>	Ergüder Yoldaş				Sel
<i>Geçti Dost Kervanı</i>	Ergüder Yoldaş Oda Ork.				Sel
<i>Kambur Felek</i>	Ergüder Yoldaş Oda Ork. (Çalgısal)				Sel
<i>AnnLouise</i>	Erkut Tadan	Brown-Gibson-Johnson-Maüet	Brown-Gibson-Johnson-Mallet	Durul Gence	Odeon
<i>Cadillac</i>	Erkut Tadan	Brown-Gibson-Johnson-Mallet	Brown-Gibson-Johnson-Mallet		Odeon
<i>Aşk Ateşi</i>	Erol Büyükburç	Erol Büyükburç	Arif Güler	Esin Engin	Saner
<i>Bağdatlı</i>	Erol Büyükburç	Halk Türküsü	Halk Türküsü	Esin Engin	Saner
<i>Bağlamanın Telleri</i>	Erol Büyükburç	Halk Türküsü	Halk Türküsü	Esin Engin	Saner
<i>Derbeder</i>	Erol Büyükburç	Erol Büyükburç	Alimoğlu		Saner
<i>Emmim Kızı</i>	Erol Büyükburç	Halk Türküsü	Halk Türküsü	Esin Engin	Saner
<i>Feryat</i>	Erol Büyükburç	Erol Büyükburç	Alimoğlu		Saner
<i>Gözler</i>	Erol Büyükburç	Güzin Gürman	Güzin GORMAN	Esin Engin	Saner
<i>Memberi</i>	Erol Büyükburç	Halk Türküsü	Halk Türküsü	Esin Engin	Saner
<i>Misket</i>	Erol Büyükburç	Halk Türküsü	Halk Türküsü	Esin Engin	Saner
<i>Sus Sus Sus</i>	Erol Büyükburç	Suat Sayın	Suat Sayın		Pathb
<i>Tatlı Dile Güler Yüze</i>	Erol Büyükburç	Neşet Ertay	Neşet Ertay	Esin Engin	Saner
<i>Yeni Bir Aşk A rıyorum</i>	Erol Büyükburç	Suat Sayın	Ülkü Aker	Ümit Eroğlu	Pathö

<i>Bir de Bana Sor</i>	Erol Evgin	Melih Kibar	Çiğdem Talu		Ronner
<i>Deli Gönül</i>	Erol Evgin	Erol Evgin	S. Ali	Nedim Demircili	Grafson
<i>Efkar</i>	Erol Evgin	Hüsnü Ozkartal	Hüsnü Ozkartal	Şerif Yflzbaşıoğlu	Diskotür
<i>Etme Eyleme</i>	Erol Evgin	Melih Kibar	Çiğdem Talu		Ronnex
<i>Gel De Yanma</i>	Erol Evgin	Erol Evgin	Erol Evgin	Şerif Yüzbaşıoğlu	Diskotür
<i>Geli Geliver</i>	Erol Evgin	Selmi Andak	Bülent Pozam		YAP
<i>Gurbet Türküsü</i>	Erol Evgin	Erol Evgin	Erol Evgin	Nedim Demircili	Grafson
<i>içimdeki Fırtına</i>	Erol Evgin	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Timur Selçuk	Ronnex
<i>Sen Varsın Ya</i>	Erol Evgin	Ferhat Eryelkovan	Ferhat Eryelkovan		YAP
<i>Şöför Mehmet</i>	Erol Evgin	Gündüz Pamuk	Çiğdem	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Tanrım Bu Hasret Bitse</i>	Erol Evgin		Çiğdem	Timur Selçuk	Diskotür

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Yinede Güzeldir Yaşamak</i>	Erol Evgin	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Timur Selçuk	Ronnex
<i>Acılar Sürekli Olamaz</i>	ErsanErdura	Selmi Andak	Özdemir Kaptan	Zafer Dilek	öncü
<i>Çiğdem</i>	ErsanErdura			Emin Fmdıkoğlu	Atlas
<i>Dediler</i>	ErsanErdura	Ersan Erdura	M. Zülkadiroğlu	Emin Fmdıkoğlu	Atlas
<i>Geçen Yaz</i>	ErsanErdura	Zafer Dilek	Özdemir Kaptan	Zafer Dilek	Öncü
<i>IshakKuşu</i>	ErsanErdura	Ersan Erdura	M. Zülkadiroğlu	<u>Emin</u> Fmdıkoğlu	Atlas
<i>Yaralıyım</i>	Ersan Erdura		Emin Fmdıkoğlu		Atlas
<i>Aşkın Rüyası</i>	Ersen	Ersen		B. Oğuz zulik	Diskotür
<i>Beni Hor Görme Kardeşim</i>	Ersen	Ersen	Aşık Veysel		Diskotür
<i>Çakıl Taşlan</i>	Ersen	Levent öner		B. Oğuz zulik	Diskotür
<i>Dertli Kaval</i>	Ersen	Ersen	Ersen		Diskotür
<i>Garip Gönüm</i>	Ersen	Cahit Berkay	Anonim		Şahinler
<i>Kara Yazı</i>	Ersen	Ersen	Uğur Cebeci	Zafer Dilek	Şahinler
<i>Kozan Dağı</i>	Ersen	Ersen	Anonim	Zafer Dilek	Şahinler

<i>Oy Gülem</i>	Ersen			Önder Bali	Grafson
<i>Pekiştirme</i>	Ersen			önder Bali	Grafson
<i>Sor Kendine</i>	Ersen	Ersen	Taner Öngör		Şahinler
<i>Aşk Bir Hasret Şarkısıdır</i>	Ertan Anapa	A. Adler-J. Rosa	Sezen Cumhur önal	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Beni Terketme</i>	Ertan Anapa		Ali Kocatepe	Atilla Özdemiroğlu	1 Numara
<i>Hah hah ha!</i>	Ertan Anapa		Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Meyhanenin Kanunu</i>	Ertan Anapa	Güzin-Baha	Güzin-Baha	Onno Tunç	1 Numara
<i>Sen Bir Tanesin</i>	Ertan Anapa	M. Glanzberg	Sezen Cumhur Önal	Norayr Demirci	Sahibinin Sesi
<i>Yol Ver</i>	Ertan Anapa	Metin Cengiz	Metin Cengiz	Metin Cengiz	1 Numara
<i>Altom Allam</i>	Esin Afşar	Şeref Canku	Şeref Canku	F. Kerten	Disko
<i>Gel Dosta Gidelim</i>	Esin Afşar	Selmi Andak	Yunus Emre	Norayr Demirci	Odeon
<i>Gurbet Yorganı</i>	Esin Afşar	Selmi Andak	Metin Eroğlu	F. Kerten	Disko
<i>Güneşe Giden Gemi</i>	Esin Afşar	Esin Afşar	Esin Afşar	Baş Manço	Yavuz
<i>Güzelliğin On Para Etmez</i>	Esin Afşar	Aşık Veysel	Aşık Veysel		Disko
<i>Halalay Çocuk</i>	Esin Afşar	Folklor	Folklor		Disko
<i>Küçük Kuşum</i>	Esin Afşar	E. Deda	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Odeon
<i>Sandığımı Açamadım</i>	Esin Afşar	Barış Manço	Baş Manço	Baş Manço	Yavuz

<i>Sivastopol</i>	Esin Afşar	Anonim	Anonim	Norayr Demirci	Odeon
<i>Sorma</i>	Esin Afşar	Selmi Andak	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Odeon
<i>YohYoh</i>	Esin Afşar	Kul Ahmet	Kul Ahmet	F. Kerten	Disko
<i>Yunus</i>	Esin Afşar	Esin Atşar	Yunus Emre	F. Kerten	Disko
<i>Aşık Olmuşum</i>	Esin Engin	ziya Azbazdar		Esin Engin	Kent
<i>Emelim</i>	Esin Engin	Fehmi Ege	Fehmi Ege	Esin Engin	Yonca
<i>En Son Hatıra</i>	Esin Engin	Fehmi Ege	Fehmi Ege	Esin Engin	Yonca
<i>Papaıya</i>	Esin Engin	Nejdet Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Esin Engin	Yonca
<i>Sana Geldim</i>	Esin Engin	İbrahim Gökalp	İbrahim Gökalp	Esin Engin	Kent
<i>Aşkın Kanunu {Çalgısal}</i>	Esin Engin Ork.	Sadettin Oktenay		Esin Engin	Saner
<i>Güller ve Dudaklar (Çalgısal)</i>	Esin Engin Ork.	Bora Ayanoğlu		Esin Engin	Saner
<i>Kara Kara Gözler [Çalgısal]</i>	Esin Engin Ork.	Hulki Saner		Esin Engin	Saner
<i>Feride [Çalgısal]</i>	Esin Engin Ork.	Hulki Saner		Esin Engin	Saner
<i>Ayrılık Olsa Bile</i>	Esmeray	Oğuz Emre	Oğuz Emre		Diskotür
<i>Bir Gün Gelecek</i>	Esmeray	Anonim	Şanar	Hinşit Yenigün	Hop
<i>Elveda Yavrularım</i>	Esmeray	Erol Tanır	Erol Tanır		1 Numara
<i>Garip Anam</i>	Esmeray	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Atilla Ozdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	1 Numara
<i>ilk Muhabbet</i>	Esmeray	Azeri	Azeri		1 Numara
<i>Lanet</i>	Esmeray	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Oylum Oylum</i>	Esmeray	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Hurşit Yenigün	Hop
<i>Soruyor musun?</i>	Esmeray	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Atilla Ozdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	1 Numara
<i>Unutma Beni</i>	Esmeray	Erol Tanır	Erol Tanır		Diskotür
<i>Yollar Yollar</i>	Esmeray	D. Doluca	D. Doluca	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Kısmetim Şenmişsin</i>	Fatoş Balkır	Ozdemir Koyutürk	Erdener Koyutürk	Necdet Koyutürk	Eko
<i>Merhaba</i>	Fatoş Balkır	Erdener Koyutürk	Erdener Koyutürk	Necdet Koyutürk	Eko
<i>Oldumu ya</i>	Fatoş Balkır	Necdet Koyutürk	Erdener Koyutürk	Necdet Koyutürk	Eko
<i>Dam Üstüne Çul Serer</i>	Feride	Anonim	Anonim		Elver
<i>Şu Sazıma Bir Düzen Ver</i>	Feride	Ali İzzet	Ali İzzet		Elver

<i>Ayrılp Giderken</i>	Fevzi	Fevzi Çeteci	Fevzi Çeteci	Kadir Saydam	Metronom
<i>O seni Seviyor</i>	Fevzi	Fevzi Çeteci	Fevzi Çeteci	Kadir Saydam	Metronom
<i>Anadolu yum</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Ahmet Arif-Rkret Kızılök		Grafson

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Aşkın Olmadığı Yerde</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Şah
<i>Emmo</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Grafson
<i>Gözlerinden Bellidir</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Grafson
<i>Gün Ola Devran Döne</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Grafson
<i>Güzel Ne Güzel Olmuşsun</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Karacaoğlan		Sayan
<i>Kızılırmak</i>	Fikret Kızılök	Halit Kakinç	Anonim	Muhtar Turan	Deyiş
<i>Leylim Ley</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Grafson
<i>Oy Beni Beni</i>	Fikret Kızılök	Mevlüt Ihsani	Mevlüt Ihsani	Muhtar Turan	Deyiş
<i>Söyle Sazım</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök		Sayan
<i>Vurulmuşum</i>	Fikret Kızılök	Fikret Kızılök	Ahmet Arif		Grafson
<i>Önce Ben Sevdim</i>	Filiz	M.Trini	Yeşil Giresunlu	Selçuk Başar	EMİ
<i>Yaşanmaz Bu Dünyada</i>	Filiz	Hacıdakıs	Filiz	Selçuk Başar	EMI
<i>Affetmem</i>	Funda	Funda	Funda	Zafer Dilek	Doğan
<i>Sen</i>	Funda	Funda	Funda	Zafer Dilek	Doğan
<i>A.h Nerede</i>	Füsün Onal		Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	CBS
<i>Aman Efem</i>	Füsün Onal	Hacıdakıs	Tuğrul Dağcı		Diskotür
<i>Aşk Nezlesi</i>	Füsün Onal	Bardotti	Füsün Onal		Melodi
<i>Flört</i>	Füsün Onal	Vincent	Füsün önal		Melodi
<i>Minik Kuş</i>	Füsün Onal	Atilla özdemiroğlu	Çiğdem Talu	Atilla Özdemiroğlu	CBS
<i>Senden Başka</i>	Füsün Onal	Hacıdakıs	Tuğrul Dağcı		Diskotür
<i>Akılsız Başa Fayda Yok</i>	Gökben		Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara

<i>Aşkla Pazarlık Olmaz</i>	Gökten		Ali Kocatepe	Osman İşmen	1 Numara
<i>Aşktan Başım Dönüyor</i>	Gökben	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Bir Tanrıyı Bir de Beni. Unutma</i>	Gökben	Coşkun Sabah	Ali Tekin Türe	Osman İşmen	1 Numara
<i>Çiripi Çİripa</i>	Gökben		Ali Kocatepe	Atilla Özdemiroğlu	1 Numara
<i>Çok mu Gördün</i>	Gökben		Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Haydi</i>	Gökben	Coşkun Sabah	Ali Kocatepe	Osman İşmen	1 Numara
<i>Randevu</i>	Gökben		Ali Kocatepe	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Evren</i>	Gökçen Kaynatan	Gökçen Kaynatan			1 Numara
<i>Sihirbaz</i>	Gökçen Kaynatan	Gökçen Kaynatan			1 Numara
<i>Bilmem ki Niçin?</i>	Gökhan	Aykut Sporel	Ülkü Aker	Şanar Yurdatapan	Grafonola

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Bir Gün Karşılaşırsak</i>	Gökhan	Selmi Andak	Çiğdem	Timur Selçuk	s&s
<i>Böyle Bitsin</i>	Gökhan	İsmail M. Akman	Özdemir Kaptan	Zafer Düek	Öncü
<i>Dünya Tatlan</i>	Gökhan	Aykut Sporel	Ülkü Aker	Onno Tunç	Ezgi
<i>Gönül Seni Özlememiş</i>	Gökhan	Serdar Ozan	Bora Çalar	Ümit Aksu	Grafonola
<i>Gül Bahçesig</i>	Gökhan	Serdar Ozan	Bora Çalar	Ümit Aksu	Grafonola
<i>Gül Kaderine</i>	Gökhan	A. Kaplan	Ülkü Aker	Şanar Yurdatapan	Grafonola
<i>Kismet Değilmiş</i>	Gökhan	Selmi Andak	Çiğdem	Timur Selçuk	S&S
<i>Kime İstersen Ona Sor</i>	Gökhan	Marc Aryan	Ülkü Aker	Onno Tunç	Ezgi
<i>Yasak Aşk</i>	Gökhan	Selmi Andak	Deniz Banoğlu-Bülent Pozam	Zafer Dilek	öncü
<i>Yıldızlar Dam Deliyor</i>	Gökhan	Selmi Andak	özdemir Kaptan	Osman İşmen	öncü
<i>Sensizliğin Şarkısı</i>	Gökhan	Selmi Andak,	özdemir Kaptan	Osman İşmen	öncü
<i>Artık Hiç Ağlamıyorum</i>	Gönül Akkor		Fecri Ebcioğlu	Esin Engin	Saner
<i>Bilemedim</i>	Gönül Akkor	Bora Ayanoğlu	Aşık Sait	Oğuz Zulik	Saner
<i>Güller ve Dudaklar</i>	Gönül Akkor	Bora Ayanoğlu	Bora Ayanoğlu	Oğuz Zulik	Saner
<i>Kerem İle Aslı Gibi</i>	Gönül Akkor		Fecri Ebcioğlu	Esin Engin	Saner
<i>Aşk Hırsızı</i>	Gönül Turgut	J. Carters-G. Stephens	Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	Regal
<i>Biraz Yüz Ver</i>	Gönül Turgut	Rabbani Brotheis	Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	Regal
<i>Hata Bende</i>	Gönül Turgut	Selmi Andak	Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	Disko
<i>Hatıralar Geçer</i>	Gönül Turgut	Bendaoud	Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	Regal
<i>Vazgeçtim Bu Aşktan</i>	Gönül Turgut	Selmi Andak	Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	Regal
<i>Ve Ben Yalnız</i>	Gönül Turgut	. Selmi Andak	Selmi Andak	Norayr Demirci	Disko
<i>Buruk Acı</i>	Gönül Yazar	Teoman Alpay	Türkan Şoray		Arya
<i>Dönemez kl Bana</i>	Gönül Yazar		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Gel Desen Gelemem !d</i>	Gönül Yazar	Yaşar Güvenir	Yaşar Güvenir		Arya
<i>Mektubumu Buldun mu</i>	Gönül Yazar		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Seni Sordum</i>	Gönül Yazar		Ülkü Aker	Atilla Özdemiroğlu	Yavuz
<i>Senin Gibi</i>	Gönül Yazar		Ülkü Aker	Atilla Özdemiroğlu	Yavuz

<i>Şıp Sevdı</i>	Gönül Yazar		Ülkü Aker		Arya
<i>imkansız</i>	Grup Karma	Galip Boransu	Dilek Ertek	Grup Karma	Kent
<i>Mutlumu Gülenler</i>	Grup Karma	Galip Boransu	Galip Boransu	Grup Karma	Kent
<i>Günaydın</i>	Grup Stüdyo	Murat Malhasoğlu	Murat Malhasoğlu		Hop

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Limanda Sabah</i>	Gulden Pelit	Ertuğrul Çayiroğlu	Ozdemir Kaptan	Ertuğrul Çayiroğlu	Öncü
<i>Sesimi Duyuyor musun?</i>	Gülden Pelit	Recep Aktuğ	Ozdemir Kaptan	Ertuğrul Çayiroğlu	Öncü
<i>Yanında Sen Olmayınca</i>	Güzin	Güzin	Güzin	Şanar Yurdatapan	1 Numara
<i>Allah Allah Ne zaman</i>	Güzin-Baha	C. Bonzo	Melih Altın	Hürşit Yenigün	S&S
<i>Deli Balım</i>	Güzin-Baha	Güzin-Baha	Aysel Gürel	Atilla Ozdemiroğlu	Diskotür
<i>Dolsun Kadehler</i>	Güzin-Baha	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Şanar Yurdatapan	S&S
<i>Gençlik Başımda Duman</i>	Güzin-Baha	Güzin-Baha	Aysel Gürel	Hürşit Yenigün	
<i>İlgü İlgü</i>	Güzin-Baha	Baha Boduroğlu	Karacaoğlu	Baha Boduroğlu	Diskotür
<i>Nidem Nidem</i>	Güzin-Baha	Güzin-Baha	Bülent Pozam	Atilla Ozdemiroğlu	Şahinler
<i>Sivastopol Önünde</i>	Güzin-Baha			Baha Boduroğlu	Diskotür
<i>Yörük Yaylası</i>	Güzin-Baha	Güzin-Baha	Aysel Gürel	Atilla Ozdemiroğlu	1 Numara
<i>Çiçeklerin Dili</i>	Hülya	Aşık Veysel	Aşık Veysel	Zafer Dilek	Yonca
<i>Adım Adım</i>	Hümeýra	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Yonca
<i>Bana Kara Diyen Dilber</i>	Hümeýra	H. Akbay	Karacaoğlu		Yonca
<i>Ben Sana Mecburum</i>	Hümeýra	Hümeýra	Atilla İlhan	Esin Engin	Yonca
<i>Benim Derdim Seninle</i>	Hümeýra	T. Vosca	Ülkü Aker	Norayr Demirci	EMİ
<i>Bu Nasıl Dünya</i>	Hümeýra	Cahit Berkay	Cem Karaca	Atilla Ozdemiroğlu	1 Numara
<i>Bundan iyisi Can Sağlığı</i>	Hümeýra	T. Vosco	Ülkü Aker	Norayr Demirci	EMİ
<i>Ceylan</i>	Hümeýra	Hümeýra	Aşık Veysel		Yonca
<i>Güzel Ne Güzel Olmuşsun</i>	Hümeýra	H. Akbay	Karacaoğlu		Yonca
<i>Kördüğüm</i>	Hümeýra	Hümeýra	Z. Emirhanoglu	Arif Mardin	Yonca

<i>Onu Bana Sakla</i>	Hümeýra		Şükufe Bigat	Norayr Demirci	EMİ
<i>Otuzbeş Yaş</i>	Hümeýra	M. Shennan	C. Sıtkı Tarancı	Onno Tunç	EMI
<i>Sus Duymasın</i>	Hümeýra		Ülkü Aker	Norayr Demirci	EMI
<i>Televizyon</i>	Hümeýra	Şanar Yurdatapan	Rüçhan Çamay	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Yalan Dünya</i>	Hümeýra	Hümeýra	Talibi		Yonca
<i>Yardan Haber Yok</i>	Hümeýra	Cahit Berkay	Cem Karaca	Atila Ozdemiroğlu	1 Numara
<i>Yiğit</i>	Hümeýra	Yusuf Kaya	Yusuf Kaya	Atila Ozdemiroğlu	1 Numara
<i>Yol</i>	Hümeýra	Hümeýra	Aşık Veysel	Arif Mardin	Yonca
<i>Akdeniz Şarkısı</i>	Hü meý ra-Ayanoğlu-Koca tepe			Esin Engin	Yonca
<i>Kendini Mutlu Hisset</i>	H ümeý ra-Aya n oğlu-Koca tepe			Esin Engin	Yonca

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Som</i>	Işık Oztürk	Işık Oztürk	Işık Oztürk	Ümit Eroğlu	Eko
<i>Şimdi Ne Olacak</i>	Işık Oztürk	Işık Oztürk	Işık Oztürk	Necdet Koyutürk	Eko
<i>Ağlıyorsam Sen Aldırma</i>	Işıl German	Selami Şahin	Ahmet Selçuk İkan	Norayr Demirci	Gönül
<i>Aşk Yolu</i>	Işıl German	C. Assous	A. özgün	Zafer Dilek	Sayan
<i>Baksana Bana</i>	Işıl German		Ülkü Aker		Sayan
<i>Benim Şarkım</i>	Işıl German	Selami Şahin	Ahmet Selçuk İkan	Norayr Demirci	Gönül
<i>Sen Geline</i>	Işıl German	Enrico Macias	A. Özgün	Zafer Dilek	Sayan
<i>Aşkın Kaderi</i>	ışıl German		Ülkü Aker		Sayan
<i>Sen inanma</i>	Işıl Yücesoy	Selami Şahin	Halit Çelikoğlu	Norayr Demirci	Orient
<i>Ya Seninle Ya Sensiz</i>	Işıl Yücesoy	Selami Şahin	Selçuk Bkan	Norayr Demirci	Orient
<i>Kuklalardan Birisi</i>	n»	Recep Aktuğ	Özdemir Kaptan	Onno Tunç	Güneş
<i>Sönmeyen Birşey Var</i>	Ibo	Recep Aktuğ	özdemir Kaptan	Onno Tunç	Güneş
<i>Dua</i>	İlhan	İlhan	İlhan		Grafson
<i>Kavga</i>	İlhan	İlhan	İlhan		Grafson
<i>Ayrılık Akşamı</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	N.Demire i	Yavuz

<i>Sen Bilirsin</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	N.Demirci	Yavuz
<i>Sensiz de Yaşanıyor</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	Norayr Demirci	Yavuz
<i>Son Selam</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	Norayr Demirci	Yavuz
<i>Üzülme Dostum</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	Timur Selçuk	Diskotür
<i>Ver Elini</i>	İlhan İrem	İlhan İrem	İlhan İrem	Selçuk Başar	Diskotür
<i>Güzel Kız</i>	İlhan Telli	Geleneksel	İlhan Telli		Disko
<i>Haberin Var mı</i>	İlhan Telli	Folk	Aşık Ömer	İlhan Telli	Disko
<i>Kızıl Saçların</i>	İlhan Telli	Geleneksel	İlhan Telli		Disko
<i>Sazıma</i>	İlhan Telli	İlhan Telli	Aşık Veysel	Hhan Telli	Disko
<i>Sarhoş Martılar</i>	İlhan Telli Batman Ork.	Hüseyin Çebi	Hüseyin Çebi		Disko
<i>Sensizlik</i>	İlhan Telli Batman Ork.	Folk	İlhan Telli		Disko
<i>Kıskanıyorum</i>	inci Çayırılı	Hulki Saner	Hulki Saner		
<i>Yağmur Çiselerken</i>	inci Çayırılı	Erol Büyükbuç	Hulki Saner		Saner
<i>Hiçbir Çiçek Açmasın</i>	İpek Bilgin	Turgay Merih	Turgay Merih	Zafer Dilek	Öncü
<i>Kara Sevda Yüzünden</i>	ipek Bilgin	Turgay Merih	Turgay Merih	Zafer Dilek	öncü
<i>Heyecanlı</i>	ipucu	Ayhan-Mazhar	Mazhar	İpucu	1 Numara

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Hop Otur Hop Kalk</i>	ipucu	Fuat	Fuat-Mazhar	Ayhan	1 Numara
<i>Hıçkırık</i>	İskender Doğan	Cengiz Çrnaıcı	Cengiz Çınarcı	Norayr Demirci	Ömer
<i>Seninle</i>	İskender Doğan	İskender Doğan	İskender Doğan	Norayr Demirci	Ömer
<i>Bilemem Bilemem</i>	Kamuran Akkor		Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Laleler</i>	Kamuran Akkor	Azerbaycan-Geleneksel	Azerbaycan-Geleneksel	Turgut Dalar	Sahibinin Sesi
<i>Olur mu Dersin</i>	Kamuran Akkor		Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Özlem</i>	Kamuran Akkor		Sezen Cumhuri önal	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Reyhan</i>	Kamuran Akkor	Azerbaycan-Geleneksel	Azerbaycan-Geleneksel	Turgut Dalar	Sahibinin Sesi
<i>Ne Oldu Sana</i>	Kazım Okan	Kazım Okan	Kazım Okan		Türküola

<i>Tek Arzum</i>	Kazım Okan	Kazım Okan	Erhan Evrensel		Türküla
<i>Ağlama Sevgilim</i>	Kenan	Kenan	Kenan	Onno Tunç	S&S
<i>Göz Göz Göz</i>	Kenan		Kenan-N. Varon	Onno Tunç	Nova
<i>Teşekkür Ederim</i>	Kenan		Kenan-N. V aron	Onno Tunç	Nova
<i>Tonton Kız</i>	Kenan	Aykut Sporel	Kenan	Onno Tunç	S&S
<i>Bu Memleket Bizim</i>	Kerem Güney	Kerem Güney	Nazın Hikmet	Hurşit Yenigün	Yankı
<i>Kıymayın Efendiler</i>	Kerem Güney	Kerem Güney	Nazım Hikmet	Hurşit Yenigün	Yankı
<i>Ah Sen Sen</i>	Kerem Yılmaz	G. Dann	Ülkü Aker	Onno Tunç	Nova
<i>Allayın Kızlar</i>	Kerem Yılmaz	Kerem Yılmaz	Kerem Yılmaz	Esin Engin	EF
<i>Gel Gör Beni Aşk Neyledi</i>	Kerem Yılmaz	Kerem Yılmaz	Yunus Emre	Esin Engin	EF
<i>Hadi Geli-Geliver</i>	Kerem Yılmaz	Kerem Yılmaz	Kerem Yılmaz	Esin Engin	EF
<i>Hayat Boş</i>	Kerem Yılmaz	V. Christie	Ülkü Aker	Onno Tunç	Nova
<i>Unut Derdini</i>	Kerem Yılmaz		Kerem Yılmaz		EF
<i>Akdeniz Çocukları</i>	Kocatepe-Anapa-Engin-Onal-Gökben-Nilöfer	Ali Kocatepe	Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Elveda Mutluluğum, Hoşgeldin Acılarım</i>	Lale Akat		Ali Kocatepe	Onno Tunç	1 Numara
<i>Bir Bilebilse</i>	LaleBelkis			zafer Dilek	Sinyal
<i>Çingene</i>	LaleBelkis	Kluger	Lale Belkis	Onno Tunç	Nova
<i>İkimize Bir Dünya</i>	LaleBelkis		Lale Belkis	Metin Alkanlı	Sinyal
<i>İster Dönsün Tersine</i>	LaleBelkis		Lale Belkis	Metin Alkanlı	Sinyal
<i>Kafadar</i>	LaleBelkis	Levy	Lale Belkis	Onno Tunç	Nova
<i>Kendi Düşen Ağlamaz</i>	LaleBelkis	Lale Belkis	Lale Belkis	Onno Tunç	Nova
<i>Nem Kaldı</i>	LaleBelkis	Mustafa Alpagut	Karacaoğlu	Norayr Demirci	Sayan

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Neşeti Günler</i>	LaleBelkis			Onno Tunç	Philips
<i>Umut</i>	LaleBelkis	Mustafa Alpagut	Mustafa Alpagut	Norayr Demirci	Sayan
<i>Ya Hep Ya Hiç</i>	LaleBelkis			Onno Tunç	Polydor

<i>Ya Merhaba Ya Elveda</i>	LaleBelkıs	A. Dona	LaleBelkıs	Onno Tunç	Nova
<i>Yalnızlığımı Hissettiğim zaman</i>	LaleBelkıs	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Oğuz zulik	Sinyal
<i>Yaşamak İçin</i>	Lale Belkıs	Lale Belkıs	Lale Belkıs	Atilla Ozdemiroğlu	Sinyal
<i>Heyamola</i>	Mavi Yolculuklar	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Esin Engin	1 Numara
<i>İstanbul Boğazı</i>	Mavi Yolculuklar	Ali Kocatepe	Sami Serin	Esin Engin	1 Numara
<i>Hekimoğlu</i>	Mazhar-Fuat	Anonim	Anonim	Mazhar-FUat-Zafer Dilek	1 Numara
<i>Bak Bana</i>	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Onno Tunç	Nova
<i>Dinle Arkadaş</i>	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Onno Tunç	Nova
<i>Kalbine Sor</i>	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Ülkü Aker	Merih Dumlu	Kent
<i>Zor Dostum zor</i>	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Ülkü Ater	Merih Dumlu	Kent
<i>Zor Dostum zor</i>	Mehmet Pekün	Mehmet Pekün	Ülkü Ater	Merih Dumlu	Kent
<i>Ben Yabancı Değilim</i>	Mehmet Tanen		Sezen Cumhuri önal		Şahinler
<i>Bıraktığımız Yerde</i>	Melih Büyükakm	Melih Büyükakm	Melih Büyükakm	Ümit Eroğlu	Polydor
<i>iyi Geceler</i>	Melih Büyükakm	Melih Büyükakm	Melih Büyükakm	Ümit Eroğlu	Polydor
<i>Bebeğim</i>	Melih Evin	Melih Evin	Melih Evin	Zafer Dilek	Yavuz
<i>Unutmadım Seni</i>	Melih Evin	Melih Evin	Melih Evin	Zafer Dilek	Yavuz
<i>Ağlamak Ayıp Değil</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Aşk Bestesi</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Hadi Canım</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Atilla Ozdemiroğlu	Philips
<i>Hani</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Merhaba</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Atilla Ozdemiroğlu	Philips
<i>Ne Olmuş Sana</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Atilla Ozdemiroğlu	Hop
<i>Ninni</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Pşşıkl</i>	Melike Demirağ	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Al ve Isıt Ellerimi</i>	Meral-Zuhal	Şafak Şenveli	Ozdemir Kaptan	Zafer Dilek	öncü
<i>Aşk nu Diyorsun Buna</i>	Meral-Zuhal		Fikret Şeneş	Esin Engin	Kent
<i>Defne Dalı</i>	Meral-Zuhal	Erdener Koyutürk	Erdener Koyutürk	Necdet Koyutürk	Tempo
<i>İkimizden Biri</i>	Meral-Zuhal		Fikret Şeneş	Esin Engin	Kent

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	şirket
<i>Umutlanın Bitmesin</i>	Meral-Zuhal	Şafak Şenveli	Ozdemir Kaptan	Zafer Dilek	Öncü
<i>Yeter ki Anla</i>	Meral-Zuhal	Erdener Koyutürk	Erdener Koyutürk	Necdet Koyutürk	Tempo
<i>Hasret</i>	Metin Alkanh			Metin Alkanh	Kent
<i>Vakit Yok Gemi Kalkıyor Artık</i>	Metin Alkanh			Metin Alkanh	Kent
<i>iki Kalp Bir Olunca</i>	Metin Ersoy		Ülkü Aker	Işıl öztunç	Disko
<i>Vakit Yok Gemi Kalkıyor Artık</i>	Metin Ersoy		Ali Oke	Işıl Oztunç	Disko
<i>Diley Diley Yar</i>	Modem Folk Üçlüsü	Nino Varon	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Balet
<i>DözBrem</i>	Modem Folk Üçlüsü	Geleneksel	Geleneksel	Doğan Canku	Polydor
<i>DutSili</i>	Modem Folk Üçlüsü	Şeref Canku		Doğan Canku	Polydor
<i>Elif</i>	Modem Folk üçlüsü	Geleneksel	Karacaoğlan	Doğan Canku	1 Numara
<i>Gecelerim.</i>	Modem Folk üçlüsü	Doğan Canku	Şeref Canku	Atilla Özdemiroğlu	1 Numara
<i>Gelin Ayşe</i>	Modem Folk üçlüsü	Nino Varon	Bülent Pozam	Doğan Canku	Balet
<i>Hiç Belli Olmaz</i>	Modem Folk üçlüsü	Ahmet Kurtaran	Hınca! Uluç	Onno Tunç	Polydor
<i>Klasikler I a)Kız sen geldin Çerkezden b)Gel gidelim Çamlı caya c)Er<ü bahar sardı yine neş'e cihanı</i>	Modem Folk üçlüsü			Atilla Özdemiroğlu	Polydor
<i>Unutalım Her Derdi</i>	Modern Folk Üçlüsü	Ahmet Kurtaran	Ahmet Kurtaran	Onno Tunç	Polydor
<i>Ağlama</i>	Moğollar	Murat Ses			Disko
<i>Haliçte Güneşin Batışı</i>	Moğollar	Cahit Berkay			Diskotür
<i>Temek</i>	Moğollar	Geleneksel	Geleneksel		Diskotür
<i>Yalnızlığın Acıklı Güldürüsü</i>	Moğollar	Murat Ses			Disko
<i>Ağn Dağı Efsanesi</i>	Murat Ses	Murat Ses			Diskotür
<i>Gözlerin Yalan Söylemez</i>	Mustafa Savaş	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı		Hop
<i>Vagonlar</i>	Mustafa Savaş	Lamber	Tuğrul Dağcı	Hurşit Yenigün	Hop
<i>Benimle Bir Bütün Olmuş Dertlerim</i>	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Norayr Demirci	Kervan
<i>Bitsin Bu Rüya</i>	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Norayr Demirci	Kervan
<i>Gülüyorsan Gözlerim</i>	Muzaffer Uludağ	Panas	Ülkü Aker	Atilla Özdemiroğlu	Polydor
<i>Ne Sevdiğim Belli Ne Sevmediğim</i>	Muzaffer Uludağ	Muhlis Akarsu	Muhlis Akarsu	Norayr Demirci	Kervan
<i>Neden</i>	Muzaffer Uludağ	Günay Ekrem	Günay Serem	Norayr Demirci	Kervan

<i>Umut</i>	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Muzaffer Uludağ	Atilla Özdemiroğlu	Polydor
<i>Olmuş Bitmiş Deme</i>	N. Alkan	N. Alkan	Yılmaz Alkan		Elenor
<i>Merhaba Dedim</i>	NazanŞoray	Selami Şahin	Selami Şahin	Norayr Demirci	Öncü
<i>Pişman Olsanda</i>	Nazan Şoray	Hülya Evirgen	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Öncü

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Sevince</i>					
•	Nazar	D. Baydur	H. Aktunç	Onno Tunç	Balet
<i>Dön Arak</i>	Necla İz		Tuğrul Dağcı	Huşiit Yenigün	Elver
<i>Kızmayın Bana</i>	Neco		Mehmet Teoman	Onno Tunç	Ezgi
<i>Onlar</i>	Nece		Çiğdem	Huşiit Yenigün	1 Numara
<i>PamPam</i>	Neco		Çiğdem	Huşiit Yenigün	1 Numara
<i>Pembe Panter</i>	Neco	Henry Mancini	Mehmet Teoman	Onno Tunç	Ezgi
<i>Ne Yapalım Hayat Bu</i>	Nedim	Selmi Andak	Can Arpaç		Devir
<i>Taş Bebek</i>	Nedim	Selmi Andak	Zeren		Devir
<i>Karakoyun</i>	Nedret Güvenç	Bora Ayanoğlu	Ali Ercan	Esin Engin	Ercan
<i>Memleket İsterim</i>	Nedret Güvenç	Bora Ayanoğlu	Cahit Sıtkı Tarancı	Esin Engin	Ercan
<i>Ağlayın İnsanlar</i>	Nejat Aktuğ	Tuğrul Karataş	Tuğrul Karataş	Tuğrul Karataş	Melodi
<i>İnan</i>	Nejat Aktuğ	Tuğrul Karataş	Tuğrul Karataş	Tuğrul Karataş	Melodi
<i>Amin Ne zaman</i>	Nesrin Sipahi	Haşan Süzeri	Necmettin Esin		Odeon
<i>Arkadaşımın Aşkısın.</i>	Nesrin Sipahi	Enrico Macias	Fecri Ebcioglu		Odeon
<i>Aşk Bir Hayattır</i>	Nesrin Sipahi	Yusuf Pekgflzü	Yusuf Pekgüzlü		Diskotür
<i>Bebek</i>	Nesrin Sipahi	Fecri Ebcioglu	Fecri Ebcioglu		Odeon
<i>Bebek</i>	Nesrin Sipahi	Bora Ayanoğlu	Bora Ayanoğlu	Oğuz zulik	Yonca
<i>Kalbinde Kiralık Yer Yok</i>	Nesrin Sipahi	Haşan Süzeri	Haşan Sözeri		Odeon
<i>Kara Mehmet</i>	Nesrin Sipahi	Bora Ayanoğlu	Bora Ayanoğlu		Yonca
<i>Mavi Gözlerin</i>	Nesrin Sipahi		Haydar Tathiyay		Diskotür
<i>Ne olur</i>	Nesrin Sipahi		İsa Coşkuner		Diskotür
<i>Semeni</i>	Nesrin Sipahi				Diskotür
<i>Sen Kiminsin</i>	Nesrin Sipahi		Ülkü Aker	Norayr Demirci	Odeon
<i>Sevil Neşelen</i>	Nesrin Sipahi	Saadettin Oktenay	Turgut Yarkan		Diskotür
<i>Sevilmek İstiyorum</i>	Nesrin Sipahi	Adnan Türküzü	Adnan Türküzü		Diskotür
<i>Sonbahar Dansı</i>	Nesrin Sipahi	Bora Ayanoğlu	Bora Ayanoğlu	Oğuz zulik	Yonca
<i>Yağmur</i>	Nesrin Sipahi	Jose Feliciano	Ümit Yaşar	Norayr Demirci	Odeon

<i>Yunus</i>	Nesrin Sipahi	Bora Ayanoğlu	Yunus		Yonca
<i>Göz Göre Göre</i>	Neşe Alkan	Neşe Alkan	Yılmaz Alkan		Elenor
<i>Ardından</i>	Nevzat Alkan	Reyman Eray	Reyman Eray	Reyman Eray	Birhan
<i>Unutamadım</i>	Nevzat Alkan	Reyman Eray	Reyman Eray	Reyman Eray	Birhan

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Fakir Kemancı</i>	Nilgün	Reyman Eray	Reyman Eray	Melih Yirmibir	Max
<i>Seviyorum seni aptal</i>	Nilgün	Reyman Eray	Reyman Eray	Melih Yirmibir	Max
<i>Çek Kayıkçı</i>	Nilgün Atılğan	Selmi Andak	Fecri Ebcioglu	Atilla Ozdemiroglu	Coşkun
<i>Nerden Çıkan Karşıma</i>	Nilgün Atılğan	Selmi Andak	Fecri Ebcioglu	Atilla Ozdemiroglu	Coşkun
<i>Seviyoruz İşte</i>	Nilgün Tannverdi	Reyman Eray	Reyman Eray	Reyman Eray	Birhan
<i>Son Telimi de Kopardın</i>	Nilgün Tannverdi	Reyman Eray	Reyman Eray	Reyman Eray	Birhan
<i>Ağlıyorum Yine</i>	Nilüfer	Desage	Çiğdem	Atilla Ozdemiroglu	CBS
<i>Ağlıyorum Yine</i>	Nilüfer	Desage	Çiğdem	Şanar Yurdatapan	CBS
<i>Al Beni Çal Beni</i>	Nilüfer	Tuğrul Dağcı	Tuğrul Dağcı	Onno Tunç	CBS
<i>Aldanırım Sanma</i>	Nilüfer	Graziani	Tuğrul Dağcı	Atilla Ozdemiroglu	CBS
<i>Başıma Gelenler</i>	Nilüfer	N. Birseli	Ülkü Aker	Atilla Ozdemiroglu-Şanar Yurdatapan	CBS
<i>Göreceksin Kendini</i>	Nilüfer	C. Morgan	Nino Varon	Atilla Ozdemiroglu	CBS
<i>Kalbim Bir Pusula</i>	Nilüfer	Verlane	Sezen Cumhuri onal	Atilla Ozdemiroglu	CBS
<i>Körebe</i>	Nilüfer		Fecri Ebcioglu	Onno Tunç	CBS
<i>Söyle Söyle Sever mi</i>	Nilüfer	N. Varon	C. Varon	Atilla Ozdemiroglu-Şanar Yurdatapan	CBS
<i>Aşk Bir Fantazi</i>	Nur Belda	Reyman Eray	Reyman Eray	Atilla Ozdemiroglu	Polydor
<i>Bile Bile</i>	Nur Belda	Reyman Eray	Reyman Eray	Atilla Ozdemiroglu	Polydor
<i>Beni Benimle Bırak</i>	Nükhet Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Timur Selçuk	Yonca
<i>Bir İnsan Doğdu</i>	Nükhet Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Osman işmen	1 Numara
<i>Cambaz</i>	Nükhet Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Onno Tunç	1 Numara
<i>Canım Yandı</i>	Nükhet Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Onno Tunç	1 Numara

<i>Gerisi Vız Gelir</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Timur Selçuk	Yonca
<i>Harp ve Sulh</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Osman İşmen	1 Numara
<i>Haydi Hayat</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Onno Tunç	1 Numara
<i>Haydi Uzatma Arkadaş</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Onno Tunç	1 Numara
<i>Herşey Yolunda Şimdi</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Timur Selçuk	1 Numara
<i>İki Göz Yaşı</i>	Nühket Duru	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Timur Selçuk	1 Numara
<i>Ağlama Bebek</i>	Oğuz Emre	Oğuz Emre	Oğuz Emre	Onno Tunç	Melodi
<i>Gökürmek</i>	Oğuz Emre	Oğuz Emre	Oğuz Emre	Onno Tunç	Melodi
<i>Mutlu Ol</i>	Okan Dinçer		Bülent Pozam	Norayr Demirci	Balet
<i>Arkadaş Dur Bekle</i>	Okan-Nüüfer-Modern Folk Üçlüsü	Hemert	Çiğdem	Atilla Ozdemiroğlu	Philips

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
<i>Kim Ayırdı Sevenleri</i>	Okan-Nilüfer-Modern Folk Üçlüsü	Fugain	Tuğrul Dağcı	Atilla özdemiroğlu	Philips
<i>Noctume To My Life [Çalgısal]</i>	Okay Dinçer	F. Chopin		Norayr Demirci	Balet
<i>Denizaltı Rüzgarları</i>	Okay Temiz	Okay Temiz	Çalgısal		Yonca
<i>Dokuz Sekiz</i>	Okay Temiz	Okay Temiz	Çalgısal		Yonca
<i>Merhaba Dünyalı</i>	Oktay Alkan	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Atilla Özdemiroğlu	1 Numara
<i>Uçan İnsan Olsam</i>	Oktay Alkan	Cenk Taşkan	Mehmet Teoman	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Memleketim</i>	Ömer Aysan		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Oğlum</i>	Ömer Aysan		Fikret Şeneş	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Gittin Gideli</i>	Ömür Göksel	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Hurşit Yenigün	Hop
<i>Seni Tanır Gibiyim</i>	Ömür Göksel	Enrico Macias	Ülkü Aker	Onno Tunç	Polydor
<i>Sensiz</i>	Ömür Göksel	E. Baez	Ömür Göksel		Ozan
<i>Sevemem Artık</i>	Ömür Göksel	Ömür Göksel	Zeki Uluruh		Yonca
<i>Şeytan Diyor ki</i>	Ömür Göksel	ömür Göksel	ömür Göksel		Ozan
<i>Tarım Kalan Hikayemiz</i>	Ömür Göksel	ömür Göksel	ömür Göksel		Yonca
<i>Yaş Kalmadı Gözlerimde</i>	Ömür Göksel	Ömür Göksel	ömür Göksel		Yonca
<i>Yaşadınımı Oldünmü</i>	Ömür Göksel		Ülkü Aker	Esin Engin	Polydor
<i>Aşkına Doyum Olmaz</i>	Önder Bali 4	Yıldırım Gürses		önder Bali	Boncuk
<i>Bergama zeybeği</i>	Önder Bah 4	Geleneksel		Zafer Dilek	Yonca
<i>Geçen Yaz</i>	Önder Bali 4	Zafer Dilek		Zafer Dilek	Yonca
<i>Kamı Büyük Koca Dünya</i>	Önder Bali 4	Muhlis Akarsu		önder Bali	Boncuk
<i>Aç Kapıyı Gir İçeri</i>	Ozdemir Erdoğan	özdemir Erdoğan	özdemir Erdoğan	özdemir Erdoğan	Yonca
<i>Aşk</i>	Ozdemir Erdoğan	G. Becaud	Sezen Cumhuri Önal	Günnur Perin	Yonca
<i>Bir Matadorun Hikayesi</i>	Ozdemir Erdoğan		Sezen Cumhuri Önal	Atilla özdemiroğlu	Sahibinin Sesi
<i>Duyduk Duymadık Demeyin</i>	Ozdemir Erdoğan	V. Vasiladi-Pithagora	Sezen Cumhuri önal	Günnur Perin	Sahibinin Sesi
<i>İki Gönül Bir Olsun da Samanlık Seyran Olsun</i>	Ozdemir Erdoğan	Özdemir Erdoğan	Ozdemir Erdoğan	Özdemir Erdoğan	Yonca
<i>Karacaoğlan Almanya'da</i>	Ozdemir Erdoğan	Özdemir Erdoğan	Ozdemir Erdoğan	özdemir Erdoğan	Yonca

Kim Bilir	Ozdemir Erdoğan		Sezen Cumhuriyet	Atila Özdemiroğlu	Sahibinin Sesi
Sevmekten Korkuyorum Seni	Ozdemir Erdoğan	Orlando Brito	Sezen Cumhuriyet	Özdemir Erdoğan	Yonca
Uzaklaşma Benden Böyle	Ozdemir Erdoğan	Cooper-Hodaswolfson	Sezen Cumhuriyet	Özdemir Erdoğan	Sahibinin Sesi
Uzun İnce Bir Yoldayım	Ozdemir Erdoğan	Aşık Veysel	Aşık Veysel	Ozdemir Erdoğan	Yonca
Herkes Elele	Özkan Kaymak	V. Jürgens	Özkan Kaymak		Coşkun

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
Senin İçin	Özkan Kaymak	T. Hatch	Özkan Kaymak		Coşkun
Babidi Bibidi Bu	Parla Şenol	Armağan Şenol	Armağan Şenol		Melodi
inanmam	Parla Şenol				Melodi
Aşk Yolu	Pınar Togay	Özdemir Koyutürk	Erdener Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Eko
Sevgin Sahteymiş	Pınar Togay	Özdemir Koyutürk	Erdener Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Eko
Aşkın Gözü Kör mü	Rana Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
Dibi Dibi Da	Rana Alagöz	G. Standjos	Rana Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
Nazlanma	Rana Alagöz	Algin Barriere	Rana Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
Senden Başka Yok mu	Rana Alagöz		Sezen Cumhuriyet		Coşkun
Vah Bacım Vah	Rana Alagöz	Rana Alagöz	Rana Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
Yazıklar Olsun	Rana Alagöz		Sezen Cumhuriyet		Coşkun
Caniko	Reha-Nejat	Nejat Yavaşoğlu	Nejat Yavaşoğlu	Timur Selçuk	EMİ
Öyle Bir Aşk Hikayesi	Reha-Nejat	Nejat Yavaşoğlu	Nejat Yavaşoğlu	Timur Selçuk	EMİ
Bir Roman Gibi	Rezzan Yücel	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Melih Kibar	Nova
Birdenbire	Rezzan Yücel	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Melih Kibar	Yavuz
Bu Gece	Rezzan Yücel	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Esin Engin	Yavuz
Unutma	Rezzan Yücel	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Melih Kibar	Nova
Gönlüm Çok zengin	Rüçhan Çatnay	Selmi Andak	Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
Ne Haber?	Rüçhan Çamayı	Şanar	Şanar	Şanar	Hop
Sevelim Sevillelim	Rüçhan Çamayı	Selmi Andak	Rüçhan Çamayı-A.Türközü		Diskotür

<i>Sızı</i>	Rüçhan Çamay	Selmi Andak	Özcan Kandemir		Diskotür
<i>Sorma Gitsin</i>	Rüçhan Çamay •	Selmi Andak	Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Yavaş Yavaş</i>	Rüçhan Çamay	Şanar	Şanar	Aziz özen	Hop
<i>Çıkmaz Yollar</i>	Sadık Bütünley		Sadık Bütünley	Sadık Bütünley	EMİ
<i>On Çocukla Otuz Yaşında</i>	Sadık Bütünley	Sadık Bütünley	Sadık Bütünley		EMI
<i>Bir Dost Bulamadım Gün Akşam Oldu</i>	Salim Dündar	Norayr Demirci	Kul Himmet	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Biri Var</i>	Salim Dündar	Cenk Taşkan	Alimoğlu	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Canım Sevgilim</i>	Salim Dündar	Selami Şahin	Selami Şahin	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Kadersiz</i>	Salim Dündar	Cenk Taşkan	Cenk Taşkan	Atilla özdemiroğlu	1 Numara
<i>Kalbimi Kim Çalıyor</i>	Salim Dündar		Fecri Ebcioğlu	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Sen Mevsimler Gibisin</i>	Salim Dündar	Selami Şahin	Selami Şahin	Atilla özdemiroğlu	1 Numara

Düzenlem					
Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	e	Şirket

<i>Ayrılık</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz		Polydor
<i>Ben Eskiden Burnuydum</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Cihan Tışkhan	Selçuk Alagöz	Polydor
<i>Bolu Beyi</i>	Selçuk Alagöz			Selçuk Alagöz	Coşkun
<i>Deliyim Seviyorum</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
<i>Demirciler</i>	Selçuk Alagöz			Selçuk Alagöz	Coşkun
<i>Malabadi Köprüsü</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
<i>Yeter Artık</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz		Polydor
<i>Zeyno</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
<i>Zeyno</i>	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Selçuk Alagöz	Polydor
<i>Al Sevgini</i>	Selçuk Ural	Marc Aryan	Fecri Ebcioğlu	Doruk Onatkut	Melodi
<i>Eski Aşklar</i>	Selçuk Ural	Claude Morgen	Fecri Ebcioğlu	Doruk Onatkut	Melodi
<i>Güle Güle Sana</i>	Selçuk Ural	Vasco	Yeşil Giresunlu	Doruk Onatkut	Melodi
<i>İzbe Meyhaneler</i>	Selçuk Ural	Baha Boduroğlu	Ayşe Gürel	Hurşit Yenigün	Melodi
<i>Mahkum</i>	Selçuk Ural	Ivan Marcelo	Zeynep Giresunlu	Esin Engin	Melodi

<i>Sakin Değişme</i>	Selçuk Ural	Andre Pascal	Çiğdem Talu	Hurşit Yenigün	Melodi
<i>Sen Bilmedin</i>	Selçuk Ural	Francis Lai	Yeşil Giresunlu	Doruk Onatkut	Melodi
<i>Son Şarkı</i>	Selçuk Ural	Jose Feliciano	Yeşil Giresunlu	Doruk Onatkut	Melodi
<i>Bölemedim Felek He Kozumu</i>	Selda	Geleneksel	Geleneksel		Yavuz
<i>Bülbül</i>	Selda	Aşık Veysel	Aşık Veysel		Yavuz
<i>Eyvah Gönül Sana Eyvah</i>	Sel da	Den Ali Ercan			Yavuz
<i>Katip Arzuhalim Yaz Yare Böyle</i>	Selda	Pir Sultan Abdal		Selim Atakan	Sel
<i>Katip Arzuhalim Yaz Yare Böyle</i>	Sel da		Pir Sultan Abdal	Selim Atakan	Sel
<i>Mahpushane İçinde Mermerden Direk</i>	Selda	A. Baran Numanoğlu	A. Baran Numanoğlu	Selda	Sel
<i>Mahpushanelere Güneş Doğmuyor</i>	Selda	Neşet Ertaş	Neşet Ertaş	Selim Atakan	Sel
<i>Tatlı Dillim Güler Yüzlüm</i>	Selda	Neşet Ertaş	Neşet Ertaş	Selda	Sel
<i>Zalim Sevgililer Bu Sözüm Size</i>	Selda	Der: Ali Ercan			Yavuz
<i>Zalim Sevgililer Bu Sözüm Size</i>	Selda	Der: Ali Ercan			Yavuz
<i>Böcekik</i>	Semiha Yankı	Ertuğrul Çayıroğlu	Aysel Gürel	Tuğrul Karataş	Yonca
<i>Seninle Bir Dakika</i>	Semiha Yankı				Barclay
<i>Sıcak Simsıcaksın</i>	Semiha Yankı	Ercan Turgut	Ercan Turgut	Tuğrul Karataş	Yonca
<i>Eski? Andal</i>	Semiramis Pekkan	Pascal-Sarrel	Fikret Şeneş	Norayr Demirci a	Columbi

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Ne Geçti Elime</i>	Semiramis Pekkan	V. Vasiliodi	Fikret Şeneş	Norayr Demirci	Columbia
<i>Olmaz Bu İş Olamaz</i>	Semiramis Pekkan	Kaldara	Fikret Şeneş	Kamuran Kızılboğa	Columbia
<i>Samanlık Seyran Olur</i>	Semiramis Pekkan	Vaska-Illeva	Fikret Şeneş	Kamuran Kızılboğa	Columbia
<i>Bendeki Sabır Dağları Deler</i>	Serap Aksoy	özden Koyutürk	Erdener Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Eko
<i>Hepsi Laf</i>	Serap Aksoy	Erdener Koyutürk	Erdener Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Eko
<i>Seni Özler Şu Gönülüm</i>	Serap Aksoy	Nejdet Koyutürk	özcan Atamert	Nejdet Koyutürk	Eko
<i>Zannetme</i>	Serap Aksoy	Erdener Koyutürk	Erdener Koyutürk	Nejdet Koyutürk	Eko
<i>Bırakın Bizleri</i>	Serkan		Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul

<i>Seninle Olmak Var</i>	Serkan		Ülkü Aker	Norayr Demirci	İstanbul
<i>Dert Etmem Kendime</i>	Serpil Balas	Zeki Ancan	Zeren	Onno Tunç	öncü
<i>İlk Sevgilimdi 0</i>	Serpil Barlas	Zeki Ancan	Zeren	Onno Tunç	öncü
<i>Oldu Olanlar</i>	Serpil Barlas		Zeren	Onno Tunç	Nora
<i>Yandım Aşkınla Ben</i>	Serpil Barlas		Zeren	Onno Tunç	Nora
<i>Çocukluğa Özlem</i>	Serter Bağcan	Serter Bağcan	Serter Bağcan		Değişim
<i>Öğle Değil mi</i>	Serter Bağcan	Serter Bağcan	Serter Bağcan		Değişim
<i>Ali'yi Gördüm Ali'yi</i>	Sevil ve Ayla	Geleneksel	Geleneksel	Esin Engin	Coşkun
<i>Yığıtlar</i>	Sevil ve Ayla	Aşık Mahzuni	Aşık Mahzuni	Esin Engin	Coşkun
<i>Aşk</i>	Sezen Aksu	Hurşit Yenigün	Sezen Aksu		Kent
<i>Gölge Etme</i>	Sezen Aksu	Hurşit Yenigün	Sezen Aksu		Kent
<i>Kaybolan Yıllar</i>	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Hurşit Yenigün	Kent
<i>Neye Yarar</i>	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Hurşit Yenigün	Kent
<i>Olmaz Olsun</i>	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Şanar Yurdatapan	Hop
<i>Seni Gidi Vurdumduymaz</i>	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Sezen Aksu	Atilla özdemiroğlu	Hop
<i>Aşktan da Ote</i>	Sezer Güvenirgil	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Esin Engin	Öncü
<i>Yazık Değilmi</i>	Sezer Güvenirgil	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Esin Engin	Öncü
<i>Dile Benden Ne Dilersen</i>	Sibel Egemen		Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Hayret</i>	Sibel Egemen		Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Senin Vicdanın Yok mu</i>	Sibel Egemen		Ali Kocatepe	Hurşit Yenigün	1 Numara
<i>Lorke Lorke [Çalgısal]</i>	Siluetler				Melodi
<i>Yine Bir Gülnihal [Çalgısal]</i>	Siluetler	Dede Efendi			Melodi
<i>Kollarına Al Beni</i>	Sinan Gürmen	Sinan Gürmen	Sinan Gürmen	Esin Engin	EF

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme	Şirket
-----------	----------	--------	-----	-----------	--------

<i>Yaşayamam</i>	Sinan Görmen	Domda	Sinan Görmen	Esin Engin	EF
<i>Dili Dost Kalbi Düşman</i>	Şehrazat	Nino Varon	ÜlküAker	Atilla Ozdemiroğlu	Philips

<i>Kelebek</i>	Şehrazat	J. Goldsmith	ÜlküAker	Atilla Ozdemiroğlu	Philips
<i>Açıl Susam Açıl</i>	Şenay	Şerif Yüzbaşıoğlu	Şenay		Diskotür
<i>Hayat Bayram Olsa</i>	Şenay	Kolegjero	Şenay		Coşkun
<i>Nen Var Canım Kardeşim</i>	Şenay	Adamo	Şenay		Coşkun
<i>Ve Ağlıyorum</i>	Şenay	Şenay	Şenay		Diskotür
<i>Ağlayan Gözler</i>	Tanju Okan	Greeneway-Cook	Bülent Pozam	Norayr Demirci	Balet
<i>Başlık Parası</i>	Tanju Okan	Ekrem inan		Norayr Demirci	Balet
<i>Ben Bir Hiçmişim</i>	Tanju Okan	Şerif Yüzbaşıoğlu	Fecri Ebcioğlu		Diskotür
<i>Bir Falcı Vardı</i>	Tanju Okan	George Moustaki	Nino Varon	Norayr Demirci	Balet
<i>Dostlarım</i>	Tanju Okan	Selami Şahin	Selami Şahin	Onno Tunç	Nova
<i>Gelme Ölüm</i>	Tanju Okan	GOnay Yenidoğan		Norayr Demirci	Balet
<i>Gözünde Yaşlarla</i>	Tanju Okan		Mehmet Teoman	Onno Tunç	Philips
<i>Güzel Yokmu İnsafın</i>	Tanju Okan	Nino Varon-Ali Tumaoğlu-Tuğrul Dağcı		Atilla Özdemiroğlu-Şanar Yurda tapan	Philips
<i>Kaderim</i>	Tanju Okan	Selami Şahin	Selami Şahin	Onno Tunç	Nova
<i>Seni Sevdim Ben</i>	Tayru Okan	Vlalianos	Çiğdem	Atilla Özdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	Philips
<i>Sem Sevdim Ben</i>	Tanju Okan	Vlavianos	Çiğdem	Atilla Özdemiroğlu-Şanar Yurdatapan	Philips
<i>Sevince</i>	Tanju Okan		Mehmet Teoman	Onno Tunç	Philips
<i>Yolla-Yolla</i>	Tanju Okan	Şerif Yüzbaşıoğlu	Fecri Ebcioğlu		Diskotür
<i>Evlerinin Onu zeytin Ağacı</i>	Tank Ocal				Diskotür
<i>Çoban Çeşmesi</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Faruk Nafiz Çamlıbel	Timur Selçuk	Balet
<i>Duyar mısın?</i>	Timur Selçuk	Fikret Kızılok	Derleme	Timur Selçuk	Grafson
<i>inme</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Fatuk Nafiz Çamlıbel	Timur Selçuk	Balet
<i>Kara Sevda</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	E. Buri	Timur Selçuk	Grafson
<i>Kırık Kalpler</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Cahit Sıtkı Tarancı		Yonca
<i>Oy be Nenem</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Timur Selçuk		Yonca
<i>Sevmek Delilik</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Ümit Yaşar Oğuzcan	Timur Selçuk	Philips
<i>Yaşıyorum Sensiz</i>	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Ümit Yaşar Oğuzcan	Timur Selçuk	Philips
<i>Deli Etme Beni Aşk</i>	Tülay	Bora Ayanoglu	Tülay Özer	Esin Engin	Kent
<i>Neden Ayrıldık</i>	Tölay	Bora Ayanoglu	Bora Ayanoglu	Esin Engin	Kent

Parça Adı	Söyleyen	Bağdar	Söz	Düzenleme Şirket	
Kanar Ağlarım	Türeyiş	Zafer Sağlıksever	Zafer Sağlıksever		Diskotür
Kerpiçtendir Evleri	Türeyiş	Zafer Sağlıksever	Gevheri		Diskotür
Döner Dünya	Uç Hürel	Feridun Hürel	Feridun Hürel		Diskotür
Şeytan Bunun Neresinde	Uç Hürel	Feridun Hürel	Dertli		Diskotür
Ve Ölüm	Uç Hüre!	Feridun Hürel	Feridun Hürel		Diskotür
			V		
Yara	Uç Hürel	Feridun Hürel	Feridun Hürel		Diskotür
Ada Sahillerinde Bekliyorum	Yankı Stüdyo Orkestrası				Yankı
intizar	Yankı Stüdyo Orkestrası				Yankı
Ayrılık Rüzgan	Yasemin Kumral	Kamuran Yarkm	Kamuran Yarkm	Esin Engin	Melodi
Ayrılık Rüzgarı	Yasemin Kumral	Kamuran Yarkm	Esin Engin	Esin Engin	Melodi
Gül Benimle	Yasemin Kumral	E. Lindstrome	Yasemin Kumral	Esin Engin	Melodi
Hasret Şarkısı	Yasemin Kumral	Mustafa Alpagut	Mustafa Alpagut	Mustafa Alpagut	Melodi
Menekşe	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Şanar Yurdatapan	Melodi
Ulu Dağlar	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Atilla Ozdemiroğlu	Melodi
Yağmuru Durdurabilir misin	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Yasemin Kumral	Esin Engin	Melodi
Bir Bilebilse	Yediden Yetmişyediye			Zafer Dilek	Sinyal
Gönlüm Seninle	Yeliz	Coşkun Sabah	Ülkü Aker	Norayr Demirci	Yankı
Kİmbİlir Belki Bir Gün	Yeliz		Çiğdem	Selçuk Başar	Diskotür
Oldu Olacak	Yeliz		Ülkü Aker	Norayr Demirci	Yankı
^Yaşadıkça	Yeliz		Çiğdem	Selçuk Başar	Diskotür
fCukulata Sevgilim	Zafer-Banu-Hülya		Talat Kurter	Feridun Enginer-Zafer	Yonca
				Dilek	
Kara Kara Badem Gözler	Zafer-Banu-Hülya		Müjdat Akgün	Zafer Dilek	Yonca
Yarına Tanrı Ulu	Zafer-Banu-Hülya		Bora Ayanoğlu	Zafer Dilek	Yonca
Bizler ve Sizler	Zerrin Özer		Zerrin Özer	Esin Engin	Kent
Gönül	Zerrin Özer	Orhan Gencebay	Orhan Gencebay	Esin Engin	Kent

<i>Yalvarırım</i>	Zerrin Özer		Zerrin Özer	Esin Engin	Kent
<i>Yaman Olurum Yaman</i>	Zerrin Özer	Melih Kibar	Çiğdem Talu	Esin Engin	Kent
<i>Belki Bir Gün</i>	Zümra Ayçan	Serter Bağcan		Serter Bağcan	Değişim
<i>Yeter Yeter</i>	Zümra Ayçan	Serter Bağcan		Serter Bağcan	Değişim

ÖZET

Ülkemizde rock'n roll Erol Büyükburç gibi isimlerin önderliğinde başlar. Batı kaynaklı parçaların yanısıra yine batı işi ve İngilizce sözlü parçalar yapılır. Bu dönemin diğer önemli isimleri arasında Erkut Taçkm, Yalçın Ateş, Somer Soyata ve Metin Ersoy sayılabilir. İstanbul'un gece yaşamında kısa sürede etkin olan rock ve pop parçaları, kısa sürede yeni bir sektörün oluşmasına neden olur. *Aranjman* dönemi olarak adlandırılan bu dönemin iki hazırlayıcısı, Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhuri Önal'dır. Dönemin batıdaki popüler parçalarına "seri üretim" biçiminde sözler yazıp piyasaya sunan bu ikili, inanılmaz bir patlama gerçekleştirirler ve dinleyici kitlesi oluşur.

Türk pop müziğindeki ilk dönüm noktası *Anadolu Pop* olarak adlandırılan akımdır. Akımın öncüsü olarak kabul edilen **Moğollar**, yerel öğelerden yararlanarak yaptığı çalışmalarla o dönemin en gözde topluluğu olur. Moğollar, aynı zamanda Türk pop müzik tarihinin uluslararası tek başarısına da imza atar. 1971 yılında **Academie Charles Cross** ödülünü alan topluluk, o yıl dağılır. 1970'li yılların Anadolu pop akımı içinde yer alan diğer önemli toplulukları da, **Üç-Hürel**, **Kardeşlar** ve **Apaşlar'dır**. Bu akımın diğer önemli isimleri ise, Fikret Kızılok ve **Barış Manço'dur**. **Modern Folk Üçlüsü** ise, yerel ezgilerimizi çokseslendirerek yorumlama geleneğini başlatır.

1970'li yıllar, Türk pop müziği sanatçılarının yurtdışındaki yarışmalara katılmaya başlamalarına tanık olur. Timur Selçuk, Özdemir Erdoğan, Şenay gibi isimlerin ülkemizi temsil ettiği önemsiz yarışmalarda başarı sağlanamaz.

1970'lerin ortalarında Türk pop müziğinde çeşitli yönelimler söz konusudur. Anadolu pop olarak adlandırılan akım, kimi siyasal etkilerle sürerken, bir yandan da İlhan İrem, Nilüfer ve Bülent Ortaçgil gibi isimler ortaya çıkar. Pop müzik, toplumsal hareketlerin ve toplumsal olayların yansıdığı ürünlere tanık olur. Bu yılların önemli bir diğer olgusu da **Eurovision** şarkı yarışmasıdır, ilk kez 1975 yılında katıldığımız yarışma, Türk popunun önemli gündemlerinden biri olur. Ülke içinde de **Altın Mikrofon**, **Toplu iğne** ve **Liselerarası Müzik Yarışması** gibi pop müzik yarışmaları düzenlenir.

1980 sonrası bir süre Eurovision etkisini hisseden Türk popu, Unka- panı'nın kimi reformlara gitmesiyle canlanır gibi olur. Telif hakları için uğraş verilmeye başlanır ve bu doğrultuda **MÜZKO** [Müzik Söz Yazar- ları-Besteci-Yay imci Odalar Birliğini Kurma ve Yapımcı Haklarını Koruma Şirketi] kurulur. Türk popunun endüstriyel anlamda büyük çıkış yaptığı 1990'lı yılların temelinde, 1980'lerin sonlarındaki etkinliklerin rol oynadığı tartışılmaz.

İçinde bulunduğumuz dönem, birçok müzik adamına göre Türk popunun altın çağıdır. Toplumun beğenilerinin bu yöne kayması, gençliğin birden Türk popuyla bu denli ilgilenmeye başlaması ve endüstrinin pop müziğin farkına tekrar varması, bu etkenlerin başında gelir. Pop müziğin kimi diğer türlerle etkileşime girdiği gözlenir. Özgün müzik kavramı bu yıllarda ortaya çıkar. Bu dönemin önemli olgularından biri de özel radyoların açılmasıdır. Henüz bir akım olarak değerlendirilmesi güç olsa da Heavy metal biçeminde ürün veren Türk toplulukları da müzik yaşamındaki yerlerini alır.

ÖZGEÇMİŞ

11.10.1961 tarihinde Konya'da doğdum. İlköğrenimimi Konya Devrim İlkokulu'nda, ortaöğrenimimi Konya Anadolu Lisesi'nde tamamladım. 1980 yılında daha sonra Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlanan Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü'ne girdim. 1985 yılında **Türkiye'de Caz** başlıklı çalışmayla okulumu bitirdim ve aynı yıl burada araştırma görevlisi olarak çalışmaya

başladım. Ertesi yıl başladığım yüksek lisans öğrenimimi, 1989 yılında **Darülbedayi'de Operet** başlıklı çalışmayla tamamladım. Doktora öğrenimime ise ertesi öğretim yılında başladım.

Katıldığım çeşitli kongre, seminer ve sempozyumların yanısıra, 7.1.1989 tarihinde İzmir Devlet Konservatuvan'nda “Piyanoyu Tanıyalım”, 18.3.1992 tarihinde İzmir Yaşar Resim Galerisi'nde ve 28.12.1993 tarihlerinde Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde “Yeni Müzik” başlıklı üç konferans verdim.

1991 yılından bu yana İzmir Radyosu'nda TRT İÜ için radyo programları hazırlamaktayım.

YAYINLARIM:

1) *Say gun'un Müzik Eğitmciliği*, Ahmed Adnan Saygun Semineri Bildirileri, İzmir Filarmoni Demeği Yayınlan, 7-8 Ocak 1987, yüzlem: 46-47.

2) *Çağdaşlaşmada Batılı Ülkeler ve Biz*, 1. Müzik Kongresi Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 14-18 Haziran 1988, yüzlem: 188-190.

3) *Müzik ve Sanat Hareketleri Dergisi'ndeki Küğ Yazıları*, Küğsel Yapraklar, yedinci bağlam, İzmir, 1988, yüzlem: 735-738.

tyTürk Tiyatrosu Dergisi'ndeki Küğ Yazıları, Küğsel Yapraklar, yedinci bağlam, İzmir, 1988, yüzlem: 741-744.

5) *Türk Kültürü Dergisi'ndeki Küğ Yazıları*, Küğsel Yapraklar, yedinci bağlam, İzmir, 1988, yüzlem: 761-762.

6) *Darülbedayi'de Operet*, Argos Dergisi, Ekim 1989, İstanbul, yüzlem: 68-70.

7) *Eğitimde Opera ve Balenin Yeri*, 1. Opera ve Bale Kongresi Tutanaktan, 16-17-18 Mayıs 1989, İstanbul, yüzlem: 472-474.

8) *Türkiye'nin Tanıtımında Musikinin Yeri*, Türkiye Tanıtma Sempozyumu, T.C. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ankara, 16-17 Mayıs

1989, yüzlem: 468-475.

9) *Midasın Kulakları-Midasın Kulakları*, İzmir Devlet Opera ve Balesi Program Kitabı, sayı: 34, 1990.

10) *Onurlu Bir Yaşam Üzerine*, Orkestra Dergisi, sayı: 200, 1990, yüzlem: 47-50.

11) *Mozart'ın Sinfonileri*, Mozart Semineri, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 10-12 Nisan 1991, yüzlem: 55-69.

12) *Uluslararası Sanat Müziğinin Türkiye'deki Geleceği*, Türkiye'deki Müzik Türlerinin Geleceği Sempozyumu, Çukurova Üniversitesi, Adana, 11-13 Mayıs 1992 [basılmadı].

13) *Rossini'nin İtalyan Operasındaki Yeri*, Rossini Semineri, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 13-17 Nisan 1992 [basılmadı].

14) *1948 Eleştirisi ve Türkiye*, Edebiyat ve Eleştiri Dergisi, sayı: 5, İzmir, 1992, yüzlem: 13-17.

15) *Cari Orff*, Orkestra Dergisi, sayı: 224, 1992, yüzlem: 44-49.

16) *Sevgili Cemal Yurga'ya Merhaba Niyetine Küçük Bir Eleştiri*, Orkestra Dergisi, sayı: 224, 1992, yüzlem: 58-61.

17) *Cemal Yurga'ya Yanıt-2*, Orkestra Dergisi, sayı: 232, 1992, yüzlem: 25-28.

18) *Bir Sempozyumun Ardından*, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü Musiki Bülteni, sayı: 1, 1992, yüzlem: 5-6.

19) *Cüneyt Sermet'le Söyleşi*, Musiki Bülteni, sayı: 2, 1992, yüzlem: 2-3.

20) *Vaşfi Rıza Zobu*, Musiki Bülteni, sayı: 3, yüzlem: 2.

21) *Özdemir Erdoğan'la Söyleşi*, Musiki Bülteni, sayı: 4, yüzlem: 5-